

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Současný stav a perspektivy rozvoje českého vinařství

Bc. Jiří Holý

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jiří Holý

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Současný stav a perspektivy rozvoje českého vinařství.

Název anglicky

Current state and development perspectives of Czech viticulture.

Cíle práce

Hlavním cílem DP je zmapování současného stavu vinařství v rámci ČR a vymezení možností/opatření pro zvýšení konkurenceschopnosti českých vinařů. Mezi dílčí cíle lze zahrnout historický vývoj, charakteristiku vinařských oblastí, vymezení silných a slabých stránek vinohradnictví a vinařství v ČR, deskripci role státu a relevantních institucí v oblasti vinařství/vinohradnictví, vymezení mezinárodního kontextu, trendy rozvoje ap.

Metodika

Metodický postup je založen na volbě časového rámce, na identifikaci relevantních informačních zdrojů, specifikaci cílů DP, terminologického vymezení, vymezení teoretického zázemí, sběru dat, provedení kvalitativní a kvantitativní analýzy. Další metodický postup spočívá ve vyvození závěrů z analýzy a formulaci výsledků ve vztahu k cílům DP včetně perspektivních rozvojových trendů.

Doporučený rozsah práce

50 – 60 s.

Klíčová slova

vinařství, vinohradnictví, ČR, stav, historie, perspektivy

Doporučené zdroje informací

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka České republiky 2018 = Statistical yearbook of the Czech Republic 2018*. Praha: Český statistický úřad, 2018. ISBN 978-80-250-2868-1.
- KISLINGEROVÁ, E. *Nové trendy ve vývoji konkurenceschopnosti podniků České republiky v globální světové ekonomice*. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-537-4.
- KRAUS, V. – KUTTELVAŠER, Z. – VURM, B. *Encyklopedie českého a moravského vína*. Praha: Melantrich, 1997. ISBN 80-7023-250-1.
- MAREŠ, A. – CALLEC, C. *Velká encyklopedie vína*. Čestlice: Rebo, 2002. ISBN 80-7234-245-2.
- SAMUELSON, P A. – NORDHAUS, W D. *Ekonomie: 19. vydání*. Praha: NS Svoboda, 2013. ISBN 978-80-205-0629-0.
- SCHÖDL, H. – GÖSSINGER, M. – SEDLO, J. – STEIDL, R. – LEINDL, G. – DETZ, C. *Sklepní hospodářství*. Valce: Národní vinařské centrum, 2010. ISBN 978-80-903201-9-2.
- SVATOŠ, M. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA EKONOMIKY. *Ekonomika agrárního sektoru: (vybraná témata)*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2018. ISBN 978-80-213-2807-5.
- VURM, B. – FOFFOVÁ, Z. – KRAUS, V. *Nová encyklopedie českého a moravského vína. 2. díl*. Praha: Praga Mystica, 2008. ISBN 978-80-86767-09-3.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2019

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 11. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 06. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Současný stav a perspektivy rozvoje českého vinařství" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 11. 2020

Poděkování

Velmi rád bych touto cestou poděkoval váženému panu prof. Ing. Miroslavu Svatošovi, CSc. za jeho profesionalitu ale i lidskost, odbornou pomoc, vstřícný přístup, trpělivé vedení a mnoho cenných rad při psaní diplomové práce.

Současný stav a perspektivy rozvoje českého vinařství

Abstrakt

Cílem této práce je charakterizovat současný stav vinařství v České republice s ohledem na historii až k současným novodobým trendům zahrnujícím globalizaci, nové požadavky zákazníků, pěstování bio metodami, změny klimatu.

Dále se práce věnuje vinohradnictví a jeho historickému vývoji, vinařským oblastem Čech a Moravy a jejich podoblastem, silným a slabým stránkám vinohradnictví a vinařství, možné podpoře institucí a státu v tomto sektoru ve formě dotací, ekonomickému významu z hlediska rentability, novým trendům v rozvoji vinařské turistiky a s tím související krajinotvorbou – nové vinice se stávají významným prvkem v krajině.

V druhé části je práce zaměřena na současné trendy ve vinařství jako jsou dnes módní růžová vína, rozvoj a podpora vinařské turistiky, ale také ekologické hospodaření a bioprodukce vína. Jedním z výstupů práce by mělo být zjištění možných perspektiv dalšího rozvoje vinařství a vinohradnictví v České republice.

Klíčová slova: víno, vinařství, vinohradnictví, nové trendy, vinařské oblasti a podoblasti, konkurenceschopnost, ekologické hospodaření.

Current state and development perspectives of Czech viticulture

Abstract

The main goal of the work is to look at the current state of Czech viticulture looking at its history and new trends containing globalization, new requests of customers, growing via bio methods, climate change.

The work is also about the history of Czech and Moravian viticulture, its strengths and weaknesses, support from the side of the state in the way of grants. Its economic impact in terms of sales, new trends in wine tourism, and the associated landscape creation.

The second part of the work is focused on current trends like nowadays very popular pink wines, the growth of wine tourism, organic farming, and bioproduction. One of the outputs of the work should be to identify possible perspectives for further development of viticulture in the Czech Republic.

Keywords: wine, viticulture, new trends, wine regions and subregions, competitiveness, organic farming

Obsah

1 Úvod.....	13
2 Cíl práce a metodika	14
Historie.....	16
2.1 Historie vinohradnictví a vinařství ve světě.....	16
2.2 Počátky vinařství na našem území	17
2.3 20. století.....	19
3 Vinařské oblasti a podoblasti	22
3.1 Vinařská oblast Morava	23
3.2 Vinařská oblast Čechy.....	23
3.3 Pěstované odrůdy a jejich průměrné stáří	24
4 Vinařství a vinohradnictví ve světě	26
4.1 Evropská unie.....	26
4.2 Ostatní země světa.....	27
4.3 Největší producenti v EU	27
4.4 Plocha vinic v současnosti	27
4.5 Světová produkce vína	28
5 Klima a jeho vliv na pěstování vinné révy	28
6 Forma podpory vinařů	31
6.1 Program podpor ve vinohradnictví a vinařství.....	32
6.2 Podpory poskytované PGRLF.....	32
6.3 Podpory v rámci SOT s vínem	32
6.4 Podpory v rámci SAPS.....	33
6.5 Program rozvoje venkova	33
6.6 Vinařský fond.....	34
6.7 Podpora prostřednictvím Národního vinařského centra, o.p.s.	35
6.8 Partnerské organizace, spolky, sdružení	36
6.9 Vinařské soutěže	36
7 Rentabilita vinohradnictví a vinařství	37
7.1 Výroba, spotřeba a dovoz vína.....	38
7.2 Spotřeba vína vs. spotřeba piva.....	39
7.3 Vývoz vína	40
7.4 Spotřební daň	40
7.5 Zaměstnanost v oboru	41
8 Nové trendy.....	42
8.1 Rosé vína.....	42

8.2	Svatomartinská vína	44
8.3	Vinařská turistika, její rozvoj a podpora	46
8.4	Ekologické zemědělství	48
8.4.1	Pojem ekologické zemědělství.....	48
8.4.2	Právní úprava ekologického zemědělství	49
8.4.3	Kontrolní mechanismy.....	49
8.4.4	Rozloha půdy a počet farem v EZ od roku 1990	50
8.5	PIWI odrůdy.....	51
8.6	Biodynamické hospodaření.....	53
8.7	Ekologické vinohradnictví	55
8.7.1	Principy ekologického vinohradnictví	55
8.7.2	Podpora ekologického vinohradnictví	59
8.8	Výměna generací.....	60
9	Závěr.....	61
10	Seznam použitých zdrojů	68
	Publikace:	68
	Internetové zdroje:	70
	Přílohy.....	74

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Hrozen a list Veltlínského zeleného	25
Obrázek 2 – Hrozen a list Frankovky	25
Obrázek 3 – Současnost, resp. 1981-2010	31
Obrázek 4 – Předpověď pro rok 2030 za předpokladu středních emisí CO ₂	31
Obrázek 5 – Předpověď pro rok 2050 za předpokladu středních emisí CO ₂	31
Obrázek 6 – Doporučená podoba pro etiketu Svatomartinského vína	45
Obrázek 7 – Moravské vinařské stezky	47
Obrázek 8 – Vinice u Chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře	54
Obrázek 9 – Hrozny vinné révy před sklizní	56
Obrázek 10 – Vinice pěstovaná konvenčním způsobem.....	57
Obrázek 11 – Ekologicky pěstovaný vinohrad s meziřadím, které přiláká hmyz	57
Obrázek 12 – Základní vztahy v ekologickém vinohradnictví	58

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Počty jednotlivých vinařských obcí, k.ú. a viničních tratí v ČR 31.12.2019	22
Tabulka 2 – Velikostní kategorie vinic dle osázené plochy k 31.12.2018	23
Tabulka 3 – Sklizeň hroznů révy vinné v ČR v letech 2009-2018 (celk. sklizeň t; výnos t/ha)	28
Tabulka 4 – Produkce vína v ČR v letech 2013/14-2018/19 (v tis. hl)	28
Tabulka 5 – Národní platby SAPS v ČR v letech 2013-2018 (Kč/ha).....	33
Tabulka 6 – Bilance výroby a spotřeby vína dle vinařského roku ¹	38
Tabulka 7 – Vývoj obchodní bilance s vínem v ČR (v mil. Kč).....	40
Tabulka 8 – Výše čerpaných dotací v ekologickém vinohradnictví v letech 2005-2017	60

Seznam grafů

Graf 1 – Plochy vinic (v ha) od roku 1800	20
Graf 2 – Vývoj plochy plodných vinic (v ha) v ČR od roku 1960.....	21
Graf 3 – Vývoj průměrných výnosů (t/ha).....	21
Graf 4 – Věková struktura vinic v ČR k 31.12.2019	24
Graf 5 – Přehled pěstovaných odrůd vína v ČR k 31.12.2019 (v ha)	26
Graf 6 – Předpokládané alokace finančních prostředků v % dle jednotlivých oblastí PRV 2014-2020	34
Graf 7 – Vývoj rentability vinohradnictví v letech 1989-2019 (bez započtení dotací).....	38
Graf 8 – Spotřeba piva/vína v litrech na osobu v letech 1989-2018	39
Graf 9 – Vývoj podílu produkce bílého, červeného a růžového vína v ČR v letech 1998-2018 (v %).....	44
Graf 10 – Celková výměra půdy a počtu farem v EZ a podíl na celkovém ZPF (1990-2019).....	51
Graf 11 – Plocha PIWI odrůd v ČR k 31.12.2019 (v ha).....	52
Graf 12 – Vývoj ploch PIWI odrůd v letech 2015-2019 (v ha)	52

Seznam příloh

Příloha 1 – Přehled nejvíce pěstovaných odrůd v ČR k 31.12.2018 (v ha).....	74
Příloha 2 – Věková struktura vinic k 31.12.2008.....	74
Příloha 3 – Bilance půdy od roku 1918.....	75
Příloha 4 – Přehled o vinohradnictví ve významných vinařských mimoevr. zemích pro roky 1997-1999*	77
Příloha 5 – Vývoj plochy vinic ve světě v letech 2000-2018* (v mil. ha)	77
Příloha 6 – Vývoj ploch vinic vybraných deseti států EU v rozmezí let 2013-2018 (v tis. ha)	78
Příloha 7 – Produkce vína ve světě v rozmezí let 1995-2016 (v mil. t)	78
Příloha 8 – Produkce vína ve světě v rozmezí let 1995-2016 (v tis. hl).....	78
Příloha 9 – Vývoj průměrného výnosu hroznů v ČR v letech 1984-2019	79
Příloha 10 – Vývoj průměrné ceny bílých a modrých moštových hroznů v ČR v letech 2002-2018 (Kč/kg).....	79
Příloha 11 – Produkce vína v letech 2000-2019 (v tis. hl).....	80
Příloha 12 – Přehled o dovozu vína do ČR v letech 1997-1998.....	81
Příloha 13 – Dovoz vína do ČR (vč. intrakomunitárního převozu) v letech 2017-2018.....	81
Příloha 14 – Přehled o vývozu vína z ČR v letech 1997-1998	82
Příloha 15 – Vývoz vína z ČR (vč. intrakomunitárního převozu) v letech 2017-2018.....	82
Příloha 16 – Země s největším objemem dovozu do ČR v letech 2017-2018	83
Příloha 17 – Země s největším objemem vývozu z ČR v letech 2017-2018.....	84

Příloha 18 – Podíl jednotlivých států na objemu 1,33 mil. hl dovozu vína do ČR za rok 2018.....	85
Příloha 19 – Vývoj dovozu vína do ČR dle států v rozmezí let 2009-2018 (v tis. hl)	85
Příloha 20 – Vývoj výměr zemědělské půdy a počtu farem v EZ mezi lety 1990-2018.....	86
Příloha 21 – Struktura půdního fondu v režimu ekologického zemědělství ke konci roku 2018.....	87
Příloha 22 – Počet ekofarem a výměra ploch obhospodař. v rámci EZ dle krajů ČR – rok 2018.....	87
Příloha 23 – Vývoj sklizňové plochy (v ha), sklizně (v t), hektarového výnosu (v t/ha) v letech 1920-2017	88
Příloha 24 – Sklizňová plocha a hektarový výnos v letech 1945-2017.....	90
Příloha 25 – Sklizeň hroznů v letech 1945-2017 (v tis. t).....	90
Příloha 26 – Plocha osázených vinic ve vinařských oblastech (v ha).....	91
Příloha 27 – Vinařské oblasti a podoblasti v ČR	91
Příloha 28 – Výsadba vinic v ČR v letech 2008-2018.....	92
Příloha 29 – Pozor přecházejí berušky – ekologický vinohrad.....	92
Příloha 30 – Spotřební daň na hl vína (tichého a šumivého) v zemích OECD v roce 2016 v USD.....	93
Příloha 31 – Kategorie velikosti vinic k 31.12.2018 dle osázené plochy.....	94
Příloha 32 – Celospolečenské náklady konzumace alkoholu dle jednotlivých položek	94
Příloha 33 – Světová spotřeba alkoholu na hlavu v litrech (rok 2016)	95
Příloha 34 – Vývoj ploch vinic v ČR po vstupu do EU	95
Příloha 35 – Zarážání hory v Havraníkách	96
Příloha 36 – Přehled o vinohradnictví v zemích EU mezi lety 1997-1999*	96
Příloha 37 – Celková spotřeba vína 246 mil. hl v roce 2018 ve světě podle států	97
Příloha 38 – Přehled největších světových dovozců a vývozců vína v roce 2018	97
Příloha 39 – Průměrné stáří nejčastěji pěstovaných odrůd v ČR k 31.12.2018	98
Příloha 40 – Přehled nejčastěji pěstovaných odrůd v ČR k 31.12.2018 (ha)	98
Příloha 41 – Prodej Beaujolais v ČR v letech 1999-2017.....	99
Příloha 42 – Svatomartinské víno	99

Seznam zkratek

AEKO	– Agroenvironmentálně-klimatická opatření
AEO	– Agroenvironmentální opatření
AREV	– Sdružení evropských vinařských regionů
AV ČR	– Akademie věd České republiky
CEPV	– Evropská rada vinařů
ČR	– Česká republika
ČHMÚ	– Český hydrometeorologický
ČSÚ	– Český statistický úřad
DDT a DNOK	– Vysoce toxické látky používané v minulosti na ochranu rostlin
DPH	– Daň z přidané hodnoty
EHS	– Evropské hospodářské společenství
EK	– Evropská komise
ES	– Evropské společenství
EU	– Evropská unie
EUROSTAT	– Statistický úřad EU
EZ	– Ekologické zemědělství
FAOSTAT	– Statistická databáze organizace pro výživu a zemědělství
GFŘ	– Generální finanční ředitelství
GŘC	– Generální ředitelství cel
HDP	– Hrubý domácí produkt
JAR	– Jihoafrická republika
JZD	– Jednotné zemědělské družstvo
LPIS	– Land Parcel Identification System (geografický informační systém pro evidenci využití zemědělské půdy)
MZe	– Ministerstvo zemědělství
°NM	– Stupeň Normalizovaného moštoměru
OIV	– Organization Internationale de la Vigne et du Vin (Mezinárodní organizace pro révu vinnou a víno)
OR	– Obchodní rejstřík
PGRLF	– Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PIWI	– <u>P</u> ilz <u>w</u> iederstands <u>f</u> ähige – označuje skupiny vín odolné vůči houbovým chorobám
PRV	– Program rozvoje venkova
SAPS	– Single Area Payment scheme (Jednotná platba na plochu)
SOT	– Společná organizace trhu
SR	– Slovenská republika
SV ČR	– Svaz vinařů České republiky
SVS	– Státní veterinární správa
SVZ	– Situační a výhledová zpráva
SZIF	– Státní zemědělský a intervenční fond
SZP	– Společná zemědělská politika
SZPI	– Státní zemědělská a potravinářská inspekce
ÚKZÚZ	– Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USA	– Spojené státy americké
ÚZEI	– Ústav zemědělské ekonomiky a informací
ŽR	– Živnostenský rejstřík

1 Úvod

Víno provází lidstvo od nepaměti. V průběhu staletí bylo přítomno při různých náboženských obřadech, ať již v pohřební výbavě faraonů, či při křesťanském obřadu svatého přijímání, při které se požívá (přijímá) posvěcený chléb a víno při slavení eucharistie. Pití vína bylo zpočátku také výsadou bohatých a jeho spotřeba v průběhu staletí mírně kolísala, když například vinou válek se neměl kdo o vinice starat, nebo se do popředí zájmu dostala výroba a spotřeba piva a pálenky. Přesto víno dodnes stále tvoří oblíbenou součást našeho stolování, ať už při různých slavnostních příležitostech, nebo jako završení či doplněk vybraných pokrmů v restauraci nebo jen tak, pro příjemné chvíle s přáteli. Správný způsob jeho konzumace je spojen s dobrým vychováním a společenskou etiketou, jelikož je víno považováno za ušlechtilý nápoj. Mnoho publikací se věnuje jeho správnému skladování, podávání, ochutnávání, spojení s různými druhy pokrmů apod. (McCartney, 2010)

Víno je přírodním produktem, a tak úspěch a dobrý výsledek v podobě lahodného a harmonického nápoje je souhrnem mnoha důležitých faktorů, které jej ovlivňují od samého začátku jeho vzniku. Ať to jsou přírodní podmínky a území (terroir), kde je vinice vysazena, nezanedbatelný je vliv počasí, které v našich polohách není vinohradům tak příznivě nakloněno, jelikož Česká republika leží severněji než tradiční vinařské země. A samozřejmě neméně důležitou je také každodenní mravenčí práce vinaře, která vlastně nikdy nekončí, protože není-li práce ve vinohradě, tak o to více péče věnuje sklizenému a zrajícímu vínu ve sklepě.

Cílem této diplomové práce je zhodnocení stavu tuzemské výroby vína, nových trendů pěstování a zpracování vinné révy a nástin perspektiv dalšího možného rozvoje vinařství a vinohradnictví.

2 Cíl práce a metodika

Cílem práce je charakteristika současného stavu vinařství a vinohradnictví v České republice, vývoj plodných ploch vinic, ekonomické ukazatele jako jsou výnosy, produkce vína, rentabilita výroby vín, klimatické změny a jejich využití, je zhodnocen zahraniční obchod s vínem, spotřeba vína, význam z hlediska turismu, možnosti jeho rozvoje, nové trendy – vinařská turistika, výroba růžových vín, ekologické hospodaření a produkce bio vína. Z uvedených dat budou vyvozeny závěry zhodnocující možnosti a perspektivy rozvoje českého vinohradnictví a vinařství.

Byly zvoleny následující informační zdroje – odborná literatura popisující vinařství a vinohradnictví, vinařské technologie, vinařský marketing atd. Dále bylo čerpáno z internetových zdrojů Ministerstva zemědělství, Českého statistického úřadu, OIV - Mezinárodní organizace pro révu vinnou a víno, FAOSTAT - Statistická databáze Organizace pro výživu a zemědělství, Eurostat – statistický úřad EU atd.

Práce je rozdělena na dvě části. V té první bude na základě studia odborné literatury a vybraných informačních zdrojů, pomocí metod popisné statistiky popsána historie i současný stav vinohradnictví a vinařství v Čechách, vinařské oblasti, jejich rozloha a výměry vinic, odrůdová skladba, možnosti výsadby nových vinic, zhodnocena a srovnána světová produkce vína v daném časovém rámci a charakterizovány klimatické změny a jejich vliv na budoucí vývoj vinohradnictví. Byly vyhledány zájmové spolky a sdružení vinařů zajišťující soutěže na lokální, národní i mezinárodní úrovni, propagaci vinařů, organizaci mnoha akcí typu Otevřené sklepy, Burčákové pochody, Svatomartinská vína atd.

Druhá část práce pak zahrnuje ekonomické ukazatele, jako je rentabilita, zjišťuje hledisko velikostí vinic dle osázené plochy, možnosti a výše podpory vinohradnictví a ekologického hospodaření, možné formy dotací pro konvenční i pro ekologické hospodaření, analyzuje silné a slabé stránky vinařství a vinohradnictví, zaměstnanost v zemědělství, nové trendy jako je výroba růžových vín, podpora vinařské turistiky, ekologické hospodaření a vinohradnictví, výroba bio vína.

S ohledem na dostupnost informačních zdrojů je jako časový rámec pro druhou část práce zvoleno rozmezí od začátku 20. stol. a pro srovnávání dat roky 1989-2018. V textu jsou používány tradiční měrné jednotky ve zkratkách např. ha (hektar), t (tuna) atd. V některých informačních zdrojích nebylo možné vyhledat srovnatelné veličiny, např. produkce vína byla v letech 1998-99 uvedena v tunách na hektar, posléze již tuto veličinu nenacházíme a je

uvedena produkce pouze v hektolitrech a je tedy možné použití přepočtu při předpokladu 75% výlisnosti, tedy 75 hl / 1 tunu moštových hroznů. (Šmidberger, 2017)

Do uvedených dat jsou zahrnuty podniky všech forem vlastnictví, tzn. akciové společnosti, zemědělská družstva, společnosti s ručením omezeným i fyzické osoby, velikostní struktura zahrnuje plochy plodných vinic (v roce 2018) od 0 do 462 ha, sklizeň a prodej hroznů od 0 do 3 249 tun a nákup hroznů od 0 do 13 034 tun. Jsou tedy zahrnuty všechny typy vlastnictví, velikostní formy a veškerá sklizeň i od nejmenších vinařů.

Jako metodický postup byl zvolen sběr, výběr a vyhodnocení dat dle jejich relevantnosti a dostupnosti, v časové a prostorové dimenzi provedena komparace dat, pro názornost jsou do textu i příloh vloženy tabulky a grafy, poznatky jsou shrnuty do závěru.

Historie

2.1 Historie vinohradnictví a vinařství ve světě

“...Jednoho dne vody opadly a archa Noemova přistála na stráních Araratu. Noe vystoupil z archy a do ještě vlhké země zasadil proutek révy. Z proutku vyrostl keř révy vinné a vydal své ovoce. Šťáva ze sladkých hroznů vykvasila a ejhle, nové víno bylo na světě...” (Pátek, 2001)

Historie vinařství a vinohradnictví sahá daleko do historie lidstva, což svědčí o velké oblibě vína a s tím spojené tradici jeho výroby a konzumace po dlouhá staletí. Nemůžeme to datovat zcela přesně, ale na jihu Arménie v jeskynním komplexu Areni bylo archeology nalezeno kompletní zařízení na výrobu vína, což je zatím nejstarší cca 6000 let starý důkaz o znalostech našich předků. Zařízení obsahovalo mělkou nádobu o průměru 1 metru, kde bosýma nohama byla vytlačována šťáva z hroznů. Dále byly nalezeny nádoby určené na zrání vína, několik hliněných střepeň nasáklých vínem, pohárek ze zvířecího rohu a hliněná miska. Pomocí radiokarbonové metody bylo určeno stáří celého zařízení přibližně na období 4100 př. n.l. V okolí lisu byla nalezena semínka z vylisovaných bobulí a pomocí botanické analýzy byl určen původ druhu *Vitis vinifera*, tedy domestikovaná forma révy vinné, která se využívá dodnes.

V Egyptě už kolem roku 3500 př. n.l. bylo vinařství na vysoké úrovni a víno bylo považováno za dar boha Osirise. Byly nalezeny nádoby z období Nové říše (1567-1085 př. n. l.), na kterých byl označen údaj o místu původu vína, a někdy také rok produkce. Na nástěnných malbách ve staroegyptských hrobkách je vyobrazen sběr hroznů, a ačkoliv Egyptané nebyli prvními vinaři, víno v obrazech i písmu oslavovali. Víno sloužilo nejen při chrámových obřadech, ale i pro potěšení vyšších vrstev egyptské společnosti a vzhledem k tomu, že vinařství a vinohradnictví bylo výsadou privilegované společnosti, vlastnili vinice pouze vládci, šlechta nebo chrámoví kněží. Technologie výroby vína byla na vyspělé úrovni. Dokladem toho, jak si vína vážili je také výbava hrobky faraona Tutanchamona, kdy jej na posmrtné cestě doprovázely mimo velkého množství uměleckých předmětů také hrozny a hrozinky, ale i 36 velkých amfor plných vína.

Obliba vína jde ruku v ruce s rozvojem civilizace, rozšířením obdělávání půdy, zdokonalením výroby keramiky, objevem tajemství mědi, vynálezem písma, budováním měst atd. Z Babylonu, kde přibližně roku 1750 př. n. l. za vlády krále Chamurappiho vznikly nejstarší vinařské zákony a také z Egypta se vinařství dostalo do Řecka, které zvláště

v dobách Homérových (cca 800 let př. n. l.) mělo velký vliv na rozšíření a rozkvět vinařství v Evropě, zejména v Itálii a Francii. (Michlovský, 2017)

Řekové původ vína připisovali bohu Dionýsovi (u Římanů to byl později Bacchus), jako jeho dar lidstvu a ve svých nových koloniích, jimiž byly Sicílie, jih Itálie a jižní Francie, zavedli kulturu vína. Později Římané zakládali vinice po celé Itálii. Z vinařství se stalo plnohodnotné hospodářské odvětví z hlediska všech ekonomických kritérií. Nejdůležitějším centrem byly zpočátku Pompeje, avšak po jejich zničení výbuchem Vesuvu v roce 79 n.l. bylo Římány vynaloženo značné úsilí o rozvoj vinařství i v jiných oblastech Itálie. Došlo to tak daleko, že veškerá zemědělská půda v okolí Říma (dnešní oblast Lazio) byla osázena vinnou révou, což vedlo císaře Domiciána k vyhlášení zákazu výsadby dalších vinic a tento zákaz vydržel téměř dalších 200 let. Až teprve Marcus Aurelius Probus, který potřeboval zajistit zásobování svých jednotek v severních a východních provinciích, tento zákaz zrušil a kolem Mosely a Dunaje založil vinohrady, čímž položil základy dnešních vinařských oblastí v Německu, Rakousku a Maďarsku, kam do té doby bylo víno dováženo. Tímto krokem se staly samostatnými vinařskými oblastmi, což výrazně finančně i logisticky odlehčilo zásobování zde umístěných oddílů vínem.

Po pádu římské říše dobytím Říma v roce 455 n.l. byla celá rozsáhlá území vydrancována a zpustošena a tím došlo i k úpadku vinařství, které ze života Italů sice úplně nevytizelo, ale z významné oblasti hospodaření se postupně stalo záležitostí venkovského obyvatelstva a jejich samozásobení a až teprve po rozvoji pobřežních měst Janova a Benátek se vinařství začalo opět dávat do pohybu. Ve Florencii se i dnes počítají mezi významná jména rodin například Antinori a Frescobaldi. (Dominé, 2008)

2.2 Počátky vinařství na našem území

Pěstování vinné révy na Moravě můžeme pravděpodobně datovat do období římských tažení za vlády již výše zmiňovaného Marca Aurelia Proba, tedy do 3. stol. n. l., společně s X. římskou legií, jejíž ležení bylo nedávno odkryto u Brna. (Mejsřík, 2019) Z této doby jsou poměrně časté také nálezy antických mincí, což je dokladem i čilého obchodního styku a ve dvacátých letech minulého století byl u Pasohlávek pod Pálavou nalezen zahnutý srpovitý nůž, nápadně připomínající nůž vinohradnický. (Michlovský, 2017)

S větší jistotou pak můžeme pěstování a výrobu vína určit do dob Velkomoravské říše, tedy v 9. a 10. stol. n. l., kdy podle pověstí byl první přemyslovský kníže Bořivoj v roce 876 u příležitosti narození svého syna Spytihněva obdarován sudem moravského vína od knížete Svatopluka. Jeho žena Ludmila byla prý lahodným mokem natolik okouzlena, že začala

podporovat pěstování vinné révy. Údajně na vinici založené mezi obcemi Nedomice a Dřísy u Mělníka byl do tajů pěstování vína zasvěcen i její vnuk svatý Václav.

V šíření vinohradnictví v raném středověku hrála svou nezastupitelnou roli klášterní hospodářství. Nejstarší záznam o českých vinicích je z roku 1057, kdy kníže Spytihněv II. věnoval vinice kapitulnímu kostelu poblíž Litoměřic. Během 13. stol. se vinohrady rozšiřovaly hlavně na Moravě, ve 14. století, za vlády císaře Karla IV. nastal rozkvět našeho vinařství na celém našem území. Vinice se začaly rozšiřovat i v Čechách a města Praha společně s Brnem byla v obchodování s vínem v Evropě na vysoké úrovni. Několikaletý pobyt na francouzském dvoře Karlu IV., ještě coby kralovici, byl inspirací a po svém návratu do Čech nechal dovézt vinnou révu z oblasti Burgundska a nařídil ji vysázet nejen na Karlštejně, ale i v Praze. Postupně se pěstování vína rozšířilo i na oblasti Žernosecka, Litoměřicka, Mělnicka a Roudnicka. Vinohradnictví podporoval a jako dobrý hospodář vydal r. 1370 nařízení, kterým bylo vinařství chráněno, mimo jiné i před dovozem cizích vín v období od sv. Havla (16.10.) do sv. Jiří (24.04.), kdy se smělo šenkovat pouze víno české. Jak v Čechách, tak i na Moravě byly vysazovány vinice především na pozemcích patřících klášterům, šlechtě a měštům, a zaváděla se tzv. horenská práva. Jejich pravidla byla velmi přísná, například zloději hroznů byli trestáni useknutím ruky, ale mohlo dojít i k popravě. (Pátek, 2001)

V období husitských válek bylo zničeno mnoho vinic a situace se zlepšila až ve 2. polovině 15. století za vlády Jiřího z Poděbrad a také jeho nástupce Vladislava Jagellonského, kdy bylo naše vinařství zpět na svém vrcholu. Vinice byly dle nařízení povinně zapsány do gruntovních knih, kdo vinici zapsat nedal, pak v Praze nesměl víno prodávat. Další úpadek městského vinařství následoval v období třicetileté války v letech 1618-1648, kdy byly mnohé vinice vypáleny, opuštěny, zničeny, postupně změněny na ovocné sady nebo se na nich začaly pěstovat jiné plodiny. Dle Berní ruly z roku 1654, která byla soupisem obcí a pozemků se uvádí, že před třicetiletou válkou bylo v Čechách 3 336 hektarů vinic a na Moravě se v průběhu 16. a 17. století plocha vinohradů pohybuje kolem 17 tis. ha. Po válce bylo například v severočeském kraji 11% vinic pustých, ale sto let po jejím konci nastal opět rozmach vinařství, většina zničených ploch byla obnovena a na Moravě je vedeno opět 16 616 hektarů vinic.

Z dob vlády Marie Terezie hovoří o kvalitě a konkurenceschopnosti moravských vín požadavek rakouských vinařů, aby byly omezeny plochy vinic na Moravě, jelikož jim moravská vína silně konkurují. Rakouský císař a český král Josef II. vydal úřední viniční řád pro Moravu. Císařský patent Josefa II. vydaný v roce 1784 povoloval každému prodávat

potravin, víno a ovocný mošt, který sám vyrobí, tak vznikl pojem prodeje „pod víchem“. To znamenalo, že vinaři mohli podle daného seznamu po dobu dvou týdnů nalévat vlastní víno tzv. držet vích. A tak nad vchodem do sklepa vyvěsili věchet slámy, sena a chvojí - vích, přivázaný na dlouhé holi na znamení, že se majitelé domu stali na čas hostiteli, kteří návštěvníky obsluhovali přímo na dvorku, v domě či sklípku. Mnohdy to bylo spojeno s hudbou a tancem a za několik týdnů se všechno posunulo o pár metrů dále. Dnes je to prodej „ze dvora“ nebo „ze sklepa“.

Úbytek obyvatelstva a válečné události v průběhu 17. a 18. století se opět negativně podepisují na množství a stavu českých i moravských vinic, kdy měšťané ztrácí zájem o pěstování vína a začínají se věnovat spíše obchodování a řemeslům. Vinice se obnovují a udržují hlavně zásluhou venkovských obyvatel, pro které představovaly vítaný zdroj dalších příjmů. V 19. století dochází k rozmachu pivovarnictví, stoupá dovoz zahraničních vín, ale také se objevují choroby révy vinné. V té době byla na Moravě plocha vinic 15 000 hektarů a množství nezadržitelně klesá. Pro srovnání ve 2. pol. 19. století ve Francii před vypuknutím pohromy způsobené révokazem bylo 2,5 milionu hektarů vinic. Dalším poklesem zájmu o výrobu i spotřebu vína bylo zrušení roboty v roce 1848, kdy se rozpadají šlechtická dominia a uvolňují se tím pracovní síly v zemědělství. Začíná se rozvíjet průmysl, spotřeba vína znovu prudce klesá, zemědělci ztrácí zájem o vinice a pěstují výnosnější průmyslové plodiny, hlavně cukrovku.

Skutečnou pohromou se však pro celé evropské vinařství stal škůdce Phyloxéra neboli révokaz, dovezený na sazenicích okrasné révy z Ameriky. Tyto mšice žijící na kořenech révy vinné doslova plenily vinice po celé Evropě. Dalšími importovanými chorobami z Ameriky byly oidium – padlí révy, výskyt této houby představuje po ekonomické stránce velmi závažnou chorobu, a peronospora – plíseň révy, která je jednou z nejrozšířenějších destruktivních chorob révy vinné, vůči nimž jsou rostliny velmi náchylné. Vinice bylo možno zachránit a obnovit jen štěpováním na americkou podnož, která byla proti révokazu odolná. Od těch dob se pravokořená evropská réva nesmí vysazovat, ale štěpuje se na americké podnože. (Kraus a kol., 2007)

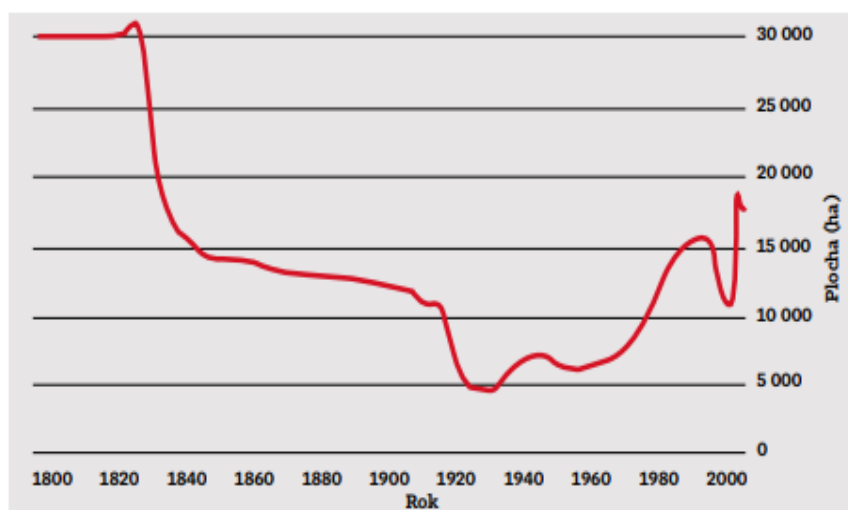
2.3 20. století

V roce 1906 vyšlo první číslo časopisu Vinařský obzor, který je dokladem dlouholeté vinařské tradice, protože je vydáván dodnes. Současně také vznikl Zemský vinařský spolek pro markrabství moravské a o rok později byl vydán první vinařský zákon na našem území. První světová válka 1914-1918 způsobila pokles vinohradnictví a v roce 1930 se snížila

plocha moravských vinic na vůbec nejnižší hodnotu, kdy rozloha byla 3 790 hektarů. V roce 1937 se výměra téměř zdvojnásobila, a to vydrželo až do roku 1960. Poté se moravské vinice znovu oživily a do roku 1985 činila plocha kolem 15 000 hektarů. Na většině z nich hospodařila Jednotná zemědělská družstva a jejich výnosy ze sklizně dosahovaly 6 – 7 000 kilogramů hroznů z hektaru, zatímco soukromí vinaři měli sklizeň mnohdy dvojnásobnou. Na počátku roku 1985 bylo vinou tuhé zimy a silných mrazů mnoho vinic poškozeno a musely být vyklučeny. Do roku 1989 byly hrozny vykupovány podle odrůdy i cukernatosti, ale následně byly zpracovány bez ohledu na odrůdu dohromady a z toho důvodu zde panovala jistá uniformita vyráběných vín. (Kraus a kol., 2007)

V současné době máme plochu vinic podobnou, jaká byla na našem území koncem třicetileté války (1618-1648), kdy plochy vinic výrazně klesaly, aby se poté, mezi lety 1700-1800, téměř zdvojnásobily. Na grafu č.1 jsou plochy vinic (v ha) na Moravě od roku 1800, kde je možné sledovat, jak se výměry v čase snižovaly, ať již vlivem zrušení nevolnictví (1781) a poddanství (1848), válek (napoleonských 1803-1815), poklesem poptávky v souvislosti se vznikem lihovarů (první průmyslový lihovar byl u nás založen v roce 1860 v Kolíně) s levnou kořalkou z brambor a samozřejmě také větší oblibou konzumace piva či v neposlední řadě zavlečených chorob. Pozvolný nárůst začal až ve druhé polovině 20. století (podrobně také viz příloha č. 3 – Bilance půdy od roku 1918). (Michlovský, 2017)

Graf 1 – Plochy vinic (v ha) od roku 1800

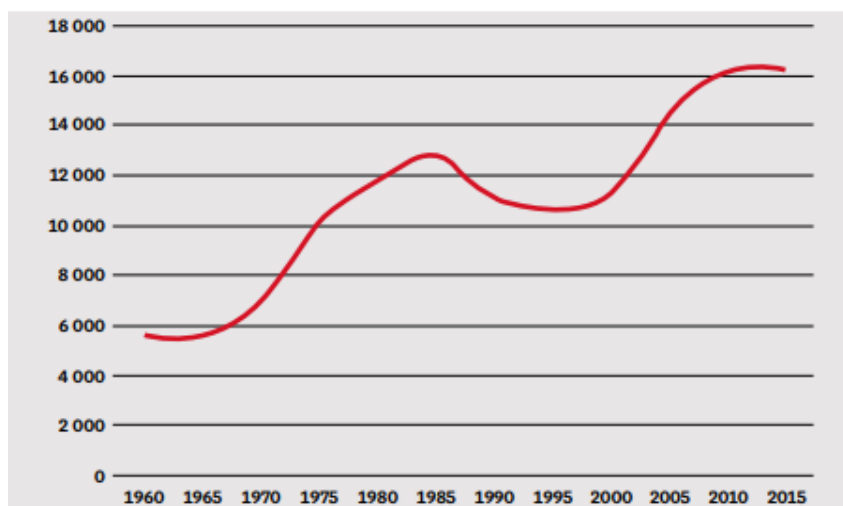

Zdroj: Vinařský obzor 12/2015

Graf č. 2 znázorňuje vývoj plochy plodných vinic (v ha) v České republice od roku 1960, kdy se následkem násilné kolektivizace a posléze konsolidace JZD v r. 1965 výměry

vinic začaly postupně zvyšovat až do konce socialismu. Změna politického systému znamenala po následujících zhruba 10 let další propad a úbytek ploch obdělávaných plodných vinic až do roku 1995 kdy díky zavedení dotací Ministerstva zemědělství a různým formám podpor došlo k opětovnému nárůstu.

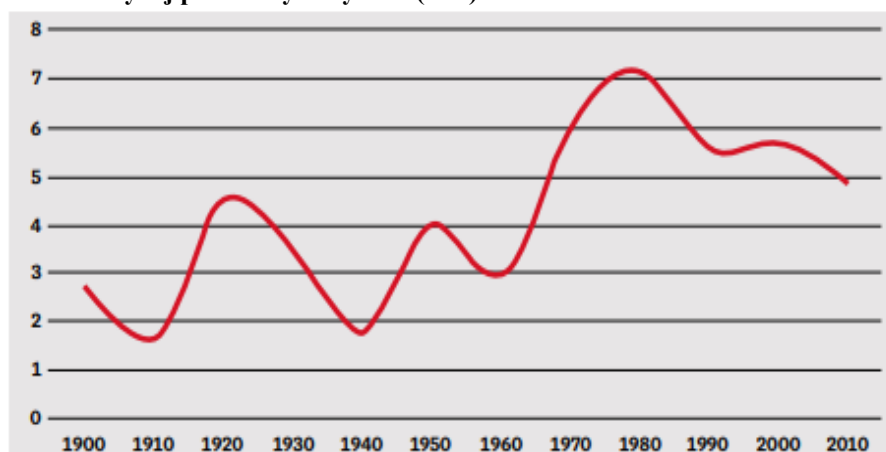
Graf 2 – Vývoj plochy plodných vinic (v ha) v ČR od roku 1960

Zdroj: Vinařský obzor 12/2015

Jenom samotná plocha vinic nevystihuje produkci hroznů. Graf č. 3 ukazuje vývoj průměrných výnosů (t/ha) na Moravě v rozmezí let 1900 – 2010, kde jsou patrné výkyvy v období světových válek, v důsledku přetěžování vinohradů průmyslovými hnojivy za dob socialismu i snížení výnosů po jeho pádu.

Graf 3 – Vývoj průměrných výnosů (t/ha)

Zdroj: Vinařský obzor 12/2015

3 Vinařské oblasti a podoblasti

Česká republika je rozdělena na dvě vinařské oblasti, a to Moravu a Čechy, které se rozdělují na šest podoblastí. Dvě se nacházejí v Čechách a zbylé čtyři na Moravě. Celkem celá Česká republika čítá 383 vinařských obcí, které se rozkládají na ploše 18 067,93 hektarů v 1 313 viničních tratích, produkční potenciál je 18 655 hektarů vinic (údaj k 31.12.2018). O víno se stará 18 399 pěstitelů, z toho 1 000 registrovaných vinařství, a to malá rodinná vinařství, ale i velké firmy. Větší část vinogradů, přesněji 96% se nachází na Moravě a zbylá 4% v Čechách. V tabulce č. 1 je přehled vinařských obcí s počtem viničních tratí, počet katastrálních území, počet pěstitelů a plocha osázených vinic. (viz příloha č. 27: Rozložení vinařských oblastí a podoblastí v České republice (dále viz příloha č. 26: Plocha osázených vinic ve vinařských oblastech v ha).

Tabulka 1 – Počty jednotlivých vinařských obcí, k.ú. a viničních tratí v ČR 31.12.2019

Vinařská oblast/ podoblast	Počet vinařských obcí	Počet katastrálních území	Počet viničních tratí	Počet pěstitelů*	Plocha osázených vinic (ha)
litoměřická	35	44	82	51	317
mělnická	40	56	89	97	322
Čechy – ostatní				21	8
Čechy	75	100	171	169	647
mikulovská	30	33	185	2 395	4 948
slovácká	118	133	418	7 852	4 413
velkopavlovická	70	81	321	6 700	4 872
znojemská	90	105	218	1 101	3 182
Morava – ostatní				54	6
Morava	308	352	1 142	18 102	17 421
Celkem ČR	383	452	1 313	18 399	18 068

Zdroj: ÚKZÚZ (čísla byla zaokrouhlená na celá)

Velikostní kategorie vinic byly k 31.12.2018 dle osázené plochy následující: ve velikosti do 0,1 ha je výměra 490,88 ha, což jsou 3% celkové výměry. Vinice do 0,2 ha jsou ve výměře zastoupeny 750,056 ha a 4% výměry, do rozlohy 0,5 ha je 740,081 ha a 4%, do 1 ha je 501,864 ha a 3% z celkové výměry, do 5 ha je 1 813,82 ha což činí 10% celkové výměry a vinice nad 5 ha je výměra osázené plochy 13 771,23 ha a to je 76% (viz příloha č. 31: Kategorie velikosti vinic k 31.12.2018 dle osázené plochy).

Tabulka 2 – Velikostní kategorie vinic dle osázené plochy k 31.12.2018

Vel. vinice	do 0,1 ha	do 0,2 ha	do 0,5 ha	do 1 ha	do 5 ha	nad 5 ha
Rozloha	490,88 ha	750,06 ha	740,08 ha	501,86 ha	1 813,82 ha	13 771,23 ha
Poměr	3%	4%	4%	3%	10%	76%

Zdroj: eagri.cz, vlastní úprava: autor

3.1 Vinařská oblast Morava

Vinařská oblast Morava se rozkládá na území tří krajů – Jihomoravského, Zlínského a malou částí i v oblasti kraje Vysočina. Znamená to, že její rozloha je od Znojma po Uherské Hradiště a tvoří ji čtyři podoblasti: Znojemská, Mikulovská, Velkopavlovická a Slovácká s celkem 17 091 hektary vinohradů, 308 vinařskými obcemi a 1 141 viničními tratěmi, o které pečuje více než 18 000 vinařů.

Ve Slovácké oblasti se nachází největší množství obcí a pěstitelů, podoblast Mikulovská drží prvenství, co se týká rozlohy, kdy těsně za ní je podoblast Velkopavlovická. Velké Bílovice, Valtice a Čejkovice jsou největšími vinařskými obcemi. Průměrná roční teplota zde dosahuje 12,4°C, úhrn průměrných ročních srážek je 463 mm a přibližná délka slunečního svitu je 1 700 hodin.

3.2 Vinařská oblast Čechy

Vinařská oblast Čechy patří mezi nejseverněji položené v Evropě. Tvoří ji 75 vinařských obcí a 168 viničních tratí. Vinice jsou na rozdíl od Moravy malé a rozdrobené, nejvíce jich nalezneme v okolí měst Litoměřice, Mělník a Most. Rozkládají se většinou na chráněných svazích a terasách kolem řek Labe, Vltavy, Ohře a Berounky, kde se daří jak bílým, tak modrým odrudám. Viniční tratě v Mělnické podoblasti se nachází na půdách s vápenitým podložím či na náplavech štěrkopísku a půdy jsou lehké. V Litoměřické podoblasti se vinice rozkládají na jižních svazích Českého středohoří, na tmavých půdách zvětralého čediče, který propůjčuje vínům osobitý minerální podtext. O něco více se zde pěstují odrůdy pro výrobu vín červených a od středověku zdejší vinaři měli v oblibě Rulandské modré (Pinot noir), jehož sazenice údajně nechal dovézt Karel IV. z obce Chambertin v Burgudské oblasti.

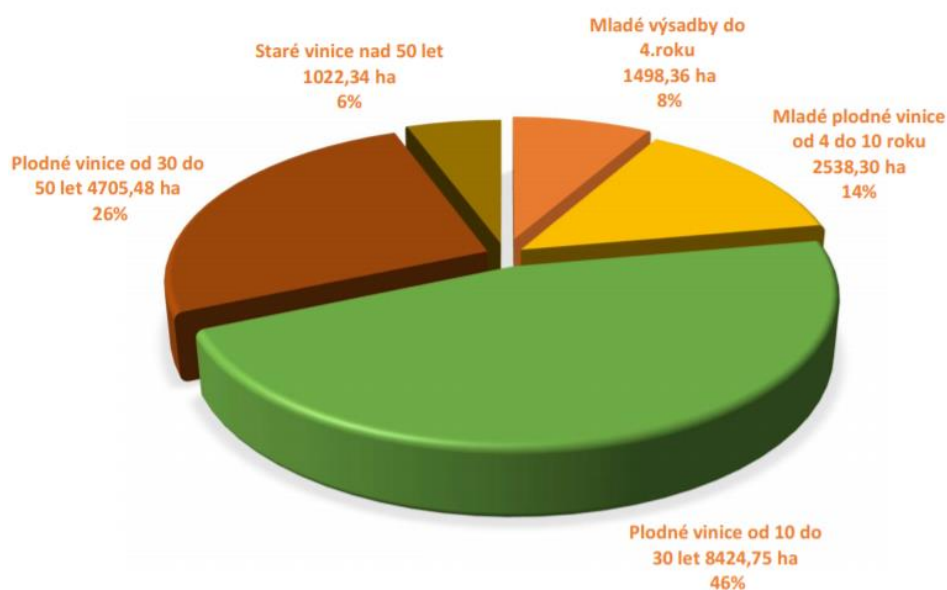
Do vinařské Mělnické podoblasti nepatří jen město Mělník a jeho nejbližší okolí, ale i vinice kolem Slaného, Berouna, Čáslavi, Benátek nad Jizerou, Kralup nad Vltavou, Kutné Hory a také vinice v Praze.

3.3 Pěstované odrůdy a jejich průměrné stáří

Ve vinohradech České republiky se rodí vína s originální chutí a rozmanitostí z 35 odrůd bílých a 26 odrůd červených vín zapsaných ve Státní odrůdové knize a tuzemské vinařství je specifické mnohodrůdovou skladbou vinic i u malých vinařů. Výslednou chuť vín tak neovlivňuje jen území (terroir), odlišné půdy a mikroklima, ale také samotný vinař svou nápaditostí, zkušenostmi, ověřenými metodami ale také novými trendy (viz příloha č. 28 – Výsadba vinic v České republice v letech 2008-2018).

Dle níže uvedeného grafu č. 4 vyplývá, že poměr vinic od 10 do 30 let a od 30 do 50 let je vysoký oproti mladým vinohradům, a vinice v ČR mají vysoký věkový průměr. Pro udržení nebo zvýšení produkce bude nezbytné obnovit a omladit stávající vinohrady, vykloučit staré a neplodné a nahradit je novou výsadbou. Jelikož vinice začínají plodit mezi 3-4 rokem je třeba výsadbu provádět s dostatečným předstihem. Dříve byly rostliny vinné révy přetěžovány díky přemíře průmyslových hnojiv, výnosy byly vyšší, ale za cenu zkrácení doby plodnosti na zhruba 15 let. V současnosti je snaha o navrácení zdraví rostlin i celého ekosystému vinice a prodloužení životaschopnosti a plodnosti hlav révy vinné na 30 let (viz také příloha č. 2 – Věková struktura vinic v ČR k 31.12.2008).

Graf 4 – Věková struktura vinic v ČR k 31.12.2019

Zdroj: ÚKZÚZ

Nejrozšířenější odrůdou bílého vína v našich vinohradech je Veltlínské zelené (obr. 1). Se svými svěžími, jemně muškátovými tóny se hodí nejen ke každodennímu pití, bývají také součástí cuvée a pro výrobu šumivých vín. Do Státní odrůdové knihy bylo zapsáno v roce 1941, má původ pravděpodobně v Rakousku.

Obrázek 1 – Hrozen a list Veltlínského zeleného

Zdroj: © Národní vinařské centrum, o.p.s.

Nejpočetněji zastoupenou odrůdou červeného vína je Frankovka (obr. 2). Patří mezi naše nejkvalitnější červená vína. Má tmavě rubínovou barvu s příjemnou chutí s tóny ostružin a skořice. Rok zápisu do Státní odrůdové knihy je 1941, původem je pravděpodobně také z Rakouska a je nahodilým křížencem odrůd Skořicový hrozen a Heunisch bílý.

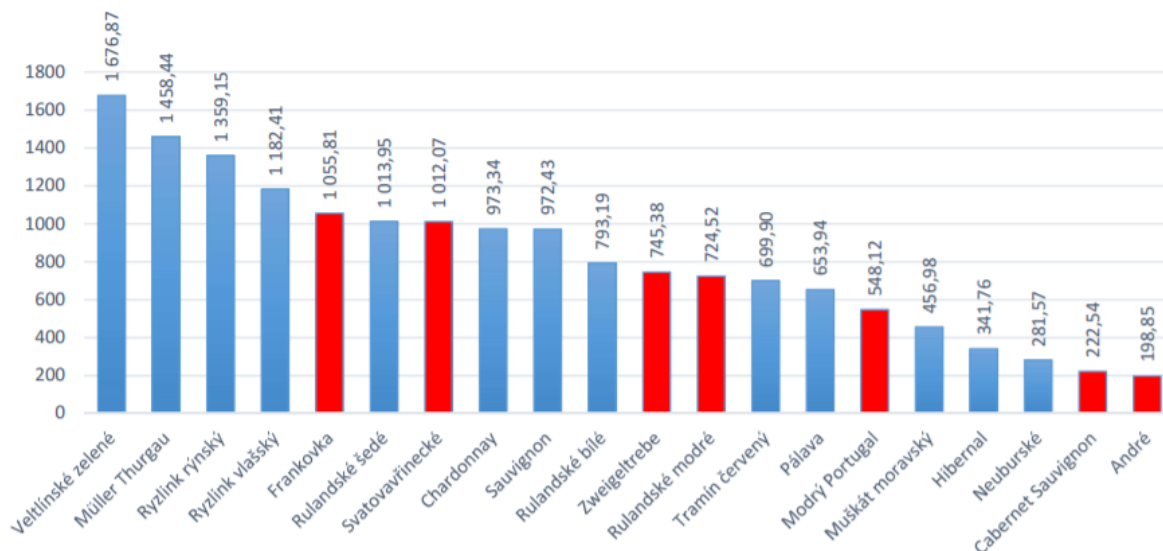
Obrázek 2 – Hrozen a list Frankovky

Zdroj: © Národní vinařské, o.p.s.

Na následujícím grafu č. 5 je přehled pěstovaných odrůd vína v hektarech k 31.12.2019 dle situační a výhledové zprávy vydané Ministerstvem zemědělství v prosinci 2019.

Graf 5 – Přehled pěstovaných odrůd vína v ČR k 31.12.2019 (v ha)

Zdroj: ÚKZÚZ

4 Vinařství a vinohradnictví ve světě

V roce 1997 světová rozloha vinic činila 7,33 mil. ha, na které se vyprodukovalo 59,3 mil tun hroznů. 85% produkce hroznů je zpracováno na výrobu vína, což představuje množství 350 mil. hl. Zbývá část, přibližně 7 mil. tun je víno stolní určené k přímé konzumaci a cca 0,7 tun je použito na výrobu hrozinnek.

4.1 Evropská unie

V rámci zemí Evropské unie se plocha vinic postupně snižuje oproti zemím na ostatních kontinentech. V zemích EU se výsadba nových vinic podmiňuje tzv. právem na opětovnou výsadbu, která vychází z nařízení (EHS) č. 822/87, na jehož základě právo na výsadbu vinice získá ten, kdo vyklučil vinice o stejné ploše a toto právo je v rámci dané vinařské oblasti za určitých podmínek obchodovatelné. Dalšími byly dotace za vyklučení, kdy se vinaři zcela zřeknou určité plochy vinic, což se podařilo v zemích jako je Španělsko, Řecko, Itálie, Francie a Portugalsko.

4.2 Ostatní země světa

Jiná situace je v ostatních zemích, kde je celková plocha stabilní nebo se zvětšuje. Např. v Argentině, Chile, Austrálii, Novém Zélandu, Číně, USA, ale také v jižní Africe se budují plantáže bez jakýchkoliv omezení a jsou zde vysazovány odrůdy révy vinné, např.: Cabernet Sauvignon, Syrah, Merlot, Chardonay, Pinot Noir, které jsou pěstovány ve významných oblastech celého světa.

Nejvýznamnějším producentem tohoto období v Oceánii je Austrálie s celkovou obdělávanou plochou vinic 72,1 tis. ha a výnosem 13,05 t/ha. Na americkém kontinentu jsou to Spojené státy americké s celkovou plochou 317,7 tis. ha a výnosem 20,79 t/ha a Mexiko s rozlohou vinic 72 tis. ha a výnosem 11,27 t/ha. V jižní Americe je to Argentina, kde je plocha plodných vinic na rozloze 192 tis. ha a výnos 12,3 t/ha.

Nejmenší obdělávanou plochu vinné révy má Izrael 5 tis. ha ovšem s výnosem 16,32 t/ha a Nový Zéland s rozlohou 7,4 tis. ha, kde výnos byl 8,09 t/ha. Nejnižší výnos 3,71 t/ha má Alžírsko, které obhospodařuje plochu o celkové výměře 51,9 tis. ha (viz příloha č. 4: Přehled o vinohradnictví ve významných vinařských mimoevropských zemích v letech 1997-1999*).

V rámci zemí EU se v tomto období nachází 46% výměry vinic. Největší rozloha plodných vinic patří Španělsku, které se na celkové výměře podílí 34%, následováno Francií 25,4%, Itálií s 25% a Portugalskem se 7%.

4.3 Největší producenti v EU

Mezi největší producenty tohoto období patří Francie, která na ploše 882,6 tis. ha vyprodukovala 7 161,7 tis. t hroznového vína s výnosem 8,11 t/ha společně s Itálií s plochou 894 tis. ha měla produkci 8 231,5 tis. t s výnosem 9,21 t/ha. Nejvyšší výnos 12,2 t/ha mělo Německo, z celkové obhospodařované plochy vinic o výměře 102,5 tis. ha vyprodukovalo 1 250 tis. t. (viz příloha č. 36: Přehled o vinohradnictví v zemích EU mezi lety 1997-1999*).

4.4 Plocha vinic v současnosti

Plocha vinic ve světě v roce 2018 zůstává stabilní, a to na úrovni 7,4 mil ha. V EU se nachází 3,3 mil ha a během let 2000-2010 výměra postupně klesala z důvodu dotací pro neobnovení vykloučeného vinohradu a vzdání se vinohradnictví, které využily státy jako Španělsko, Itálie a částečně i Francie (viz příloha č. 34: Vývoj plochy vinic ve světě mezi lety 2000-2018*). Od roku 2016 lze plochu vinic v jednotlivých členských státech EU každoročně

zvyšovat o 1%. Největší rozlohu vinic má tradičně Španělsko 953 tis. ha, následované Francií s 811 tis. ha a Itálií, kde se plochy vinic rozšiřovaly stejně jako v loňském roce a výměra činí 658 tis. ha. Další v pořadí jsou Portugalsko 190 tis. ha, Rumunsko 183 tis. ha, Německo 103 tis. ha, Maďarsko 66 tis. ha, Řecko 63 tis. ha, Bulharsko 61 tis. ha a pomyslnou desítku uzavírá Rakousko s výměrou 49 tis. ha. (viz příloha č. 6: Vývoj ploch vinic vybraných deseti států EU v rozmezí let 2013-2018 v tis. ha).

Mimo evropský kontinent se pěstuje 3,6 mil. ha vinic, kdy Čína po desetiletí růstu své výměry zvýšila na 875 tis. ha, na druhém místě je Turecko s 480 tis. ha, následované Spojenými státy americkými s rozlohou 443 tis. ha.

4.5 Světová produkce vína

Produkce vína se v roce 2018 oproti roku 2017 zvýšila na 292 mil. ha (+43 mil. ha). Rok 2017 byl vlivem nepříznivých klimatických podmínek nejslabším ročníkem tohoto století. V zemích EU bylo vyprodukováno 182 mil. hl vína. Z toho v Itálii 54,8 mil., Francii 49,1 mil. hl, Španělsku 44,1 mil. hl, USA měly produkci 23,9 mil. hl, Argentina 14,5 mil. hl a Austrálie a Chile shodně 12,9 mil. hl. (podrobně příloha č. 7 – Produkce vína ve světě v rozmezí let 1995-2016 v mil.t; a příloha č. 8 – Produkce vína ve světě v rozmezí let 1995-2016 v tis. hl).

Na níže uvedených tabulkách (a podrobně také viz příloha č. 9 – Vývoj průměrného výnosu hroznů v letech 1984-2019) je srovnání celkové sklizně v tunách, výnosu v t/ha a produkce vína v tis. hl. v České republice.

Tabulka 3 – Sklizeň hroznů révy vinné v ČR v letech 2009-2018 (celk. sklizeň t; výnos t/ha)

Hrozny révy vinné	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
celková sklizeň (t)	68 737	45 923	91 253	59 990	74 721	63 533	90 608	75 905	79 744	103 704
výnos (t/ha)	4,27	2,87	5,70	3,83	4,77	4,03	5,73	4,80	5,05	6,51

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 4 – Produkce vína v ČR v letech 2013/14-2018/19 (v tis. hl)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Produkce vína (tis. hl)	650	536	819	617	635	681

Zdroj: ČSÚ

5 Klima a jeho vliv na pěstování vinné révy

Pěstování vinné révy a jeho úspěch je velmi závislý na klimatu. Množství a kvalita úrody se odvíjí od povětrnostních podmínek a výkyvů počasí. Na našem území pěstování vinné révy

zasahuje severní okraj hranice, která je dána pásmem mezi 25-40° severní zeměpisné šířky a její rozšíření k 52° bylo až následné s postupným oteplováním. Umístěním vinohradů na našem území je tedy dána významná závislost vinařů na povětrnostních podmínkách. K důležitým faktorům dozrávání vína a jeho následné kvality patří vyšší teplota vzduchu, dostatečná délka slunečního svitu ale i přiměřené množství srážek. Rizikem pro úrodu jsou dlouhodobě chladné a deštivé dny, přívalové deště a krupobití v průběhu vegetačního období, v zimě extrémní mrazy, pozdní jarní či brzké podzimní mrazíky. To vše významným způsobem ovlivňuje jednak množství a kvalitu úrody, ale také choroby a výskyt škůdců révy vinné.

Na základě studie zveřejněné ve sborníku abstraktů v rámci mezinárodní konference Mikroklima a mezoklima krajinných struktur a antropogenních prostředí: Skalní mlýn 2.-4.2.2011 (Zahradníček P., Štěpánek P., 2011) vyplývá, že amplituda mezi nejčasnějším a nejpozdnějším datem vinobraní ve zkoumaných letech je 61 dní. Za dobu zahrnutou do studie, tedy 208 let se víno sklízelo nejdříve 3.9.2000 a nejpozději 3.11.1957.

Kvalitní hrozny s vyšším obsahem cukru se sklízely v období teplých a sušších let a víno bylo hodnoceno jako velmi dobré a byly to mimo jiné například dekády 1800-1809 či 1940-1949. Mimořádně velký výskyt velmi kvalitních vín byl v rozmezí let 1860-1869 a 1990-1998. Naopak jako nekvalitní a kyselá vína byla hodnocena produkce let 1930-1939; 1950-1959, 1970-1979 a 1980-1989.

Počátek jarní mízy je první pozorovanou fenofází, obvykle nastává koncem března a přibližně o tři týdny později dochází k rašení prvních listových pupenů. První listy nastupují přibližně šest dní po rašení pupenů. Počátek kvetení je v průměru 45 dní po prvních listech (obvykle k němu dochází mezi 7.-15. červnem) a je výrazně ovlivněn teplotními podmínkami předchozího období, ale také srážkami a délkou slunečního svitu. Obecně platí, že čím méně je srážek, tím dříve nastupuje kvetení. Následuje zavěšování hroznů a zhruba po 50 dnech dochází k měknutí bobulí.

Dle sledovaného období v rozmezí let 1984-2007 dochází u jarních fenofází k posunu o 8-17 dní dříve, než tomu bylo v 80. letech 20. století. K měření byla použita data z Velkých Pavlovic, protože se zde nachází jak stanice fenologická, tak i klimatická. Zde došlo od roku 1961 k významnému oteplení přibližně o 0,30-0,38°C za 10 let a posun jarních fenofází je uspíšen o 8-24 dní. U konce kvetení došlo k posunu o 7 dní za 10 let a u zavěšování hroznů je to 12 dní za 10 let. Je zde patrné i urychlování biologických cyklů, protože např. zavěšování hroznů v 80. letech začínalo 25 dní po začátku kvetení ale v období let 2000-2007 to bylo jen

12 dní a tudíž se změna klimatu významným způsobem podílí na urychlení vývoje vinné révy. Z toho vyplývá, že lze i v budoucnu očekávat další posun fenofází k dřívějším datům.

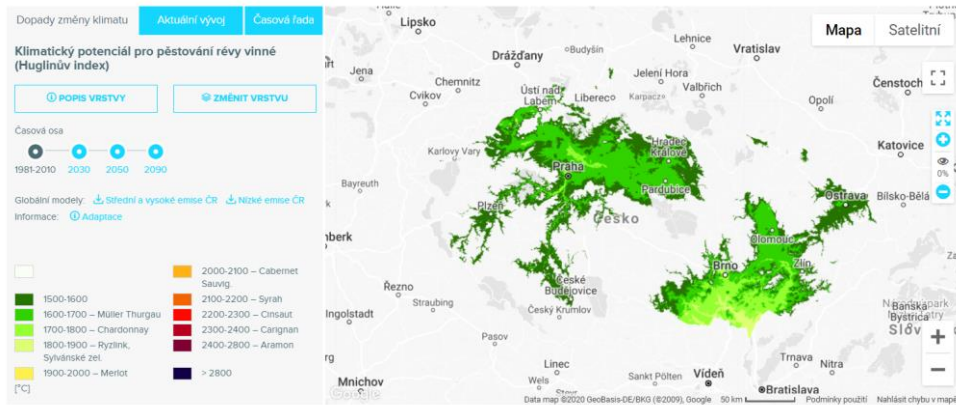
Dle časových úseků dvou modelů - lineárně regresního modelu (A), a modelu aktivních sum teplot vzduchu ≥ 10 °C (B) v rámci projektu CECILIA je možné vypočítat nástupy fenofází vinné révy v budoucnosti. Na konci 21. století by měl být nárůst teplot o 3,3°C. Dle provedených výzkumů a znalostí o vztahu teplot a nástupu jarních fenofází byl vytvořen predikční model, který počítá s urychlením vývoje v úseku let 2021-2050 o 3-6 dní dle lineárně regresního modelu (A) a o 7-15 dní dle modelu aktivních sum teplot vzduchu ≥ 10 °C (B), to pro nástup fenofáze prvních listů znamená 24.4. (A) resp. 20.4. (B). Pro konec 21. století je posun ještě výraznější, zde se předpokládá 11-15 dní u modelu A a 30-33 dní u modelu B, což je 13.4. (A) a dokonce 26.3. (B). V období let 1984-2007 je to 27.4.

V současnosti (období 1984-2007) je průměrný začátek sklizně 25.9. u sledované odrůdy Modrý Portugal. Predikce doby začátku sklizně je dle dvou výše zmíněných modelů následující, pro roky 2021-2050 dle modelu A urychlení o 2-3 dny (18.9.), dle modelu B o 8-19 dní (15.9.). Vinobraní by tedy mělo začínat v půlce září. Výhled pro roky 2071-2100 předpokládá urychlení nástupu sklizně u modelu A o 16-22 dní (2.9.) resp. 32-42 dní u modelu B (22.8.). Vinobraní by tedy začínalo přibližně v podobném období, jako v současnosti ve Francii, což je poslední dekáda srpna.

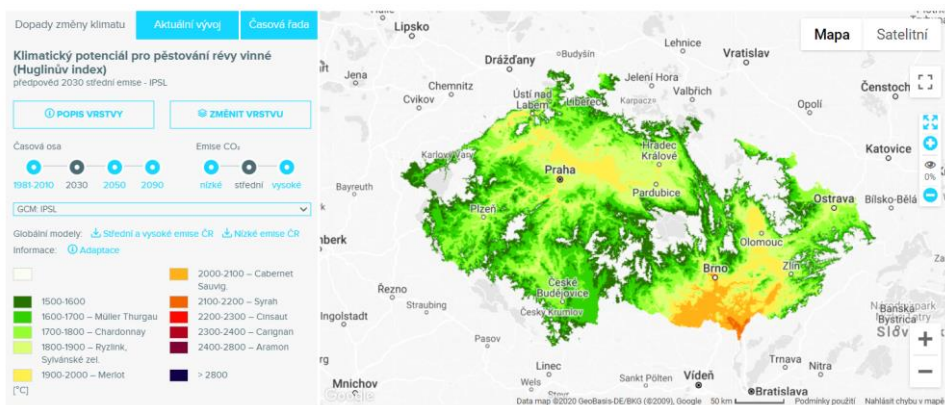
Další z klimatologických predikcí jsou následující tři obrázky znázorňující klimatický potenciál pro pěstování vinné révy v ČR dle Huglinova teplotního indexu a klimatologických modelů IPSL a za předpokladu středních emisí CO₂, Model vytvořili vědci z CzechGlobe – Ústavu výzkumu globální změny AV ČR a bere v úvahu pouze teplotní charakteristiky a to jak průměrnou, tak maximální teplotu, není to tedy o vhodnosti půdních podmínek apod. Huglinův teplotní index vyjadřuje teplotní sumu daného území, původ má ve Francii a převzali ho vinaři po celém světě. Je používán jako první vodítko k určení vhodnosti daného regionu pro pěstování vína i odrůdy vinné révy.

Problémem nárůstu teplot bude delší vegetační období vinné révy, keře se budou dříve „probouzet“ ze zimního spánku během kterého jsou vůči mrazům poměrně odolné, avšak po rychlejším nástupu fenofází v případě náhlých jarních mrazíků může dojít ke zničení úrody, jelikož pupeny, výhonky a květy jsou vůči mrazům velmi citlivé a tím pádem snadno zranitelné.

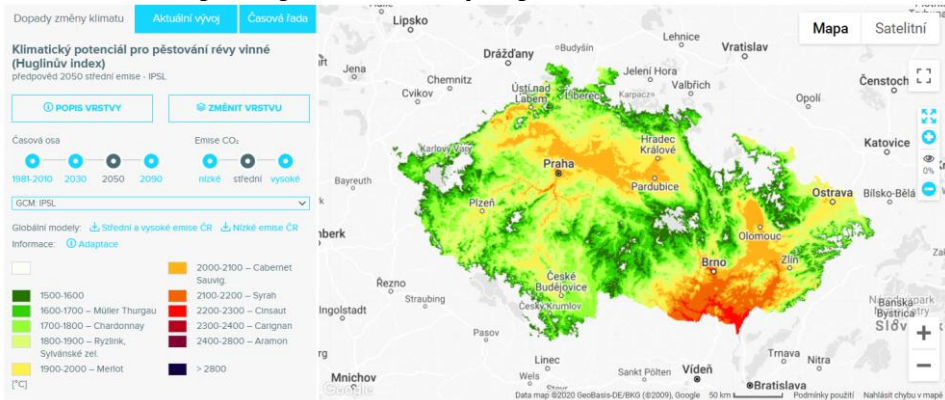
Obrázek 3 – Současnost, resp. 1981-2010

Obrázek 4 – Předpověď pro rok 2030 za předpokladu středních emisí CO₂

Obrázek 5 – Předpověď pro rok 2050 za předpokladu středních emisí CO₂

Zdroj: klimatickazmena.cz

6 Forma podpory vinařů

Vinaři a vinohradníci mají možnost na svou činnost čerpat podpory z různých zdrojů jak z národních finančních prostředků, tak formou dotací z EU.

Z prostředků ČR je poskytována podpora z Vinařského fondu, z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu – PGRLF, dále jsou to dotace vyplývající ze zákona o zemědělství.

Z prostředků EU jsou to pak podpory v rámci SOT s vínem a podpory v rámci SAPS. Podpory v rámci Programu rozvoje venkova jsou poskytovány z prostředků jak EU tak ČR.

6.1 Program podpor ve vinohradnictví a vinařství

Nové nařízení vlády stanovuje podmínky při provádění opatření společné organizace trhu s vínem podle Programu podpor ve vinohradnictví a vinařství pro Českou republiku na léta 2014 až 2018. Ve Sbírce zákonů ČR bylo zveřejněno nařízení vlády č. 142/2014 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhů se zemědělskými produkty v oblasti vinohradnictví a vinařství vydané dne 23.07.2014, účinné od 01.08.2014. Dále bylo vydáno dne 23.07.2014 nařízení vlády č. 143/2014 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 245/2004 Sb., o stanovení bližších podmínek při provádění opatření společné organizace trhu s vínem, ve znění pozdějších předpisů účinné od 01.08.2014.

6.2 Podpory poskytované PGRLF

Jedním z pilířů dotační politiky MZe je Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond a.s. Hlavní činností jsou dotace úroků z úvěru, finanční podpora pojištění, poskytování úvěrů a záruk, poskytování finančních prostředků na snižování jistin úvěrů. Pro žadatele z řad vinařů jsou určeny podpory ve formě dotace části úroků z úvěrů – Program Zemědělec, Program Zpracovatel, Podpora nákupu půdy.

Dále je to podpora pojištění, úvěry a záruky na nákup půdy, zajištění úvěrů, investiční a provozní úvěry atd.

6.3 Podpory v rámci SOT s vínem

SOT – společná organizace trhu je soubor opatření EU, který se zaměřuje na určité zemědělské komodity a zahrnuje např. intervenční politiku, dotace, mimořádná opatření, úpravu obchodních podmínek, licenční politiku podmínek dovozu a vývozu mimo EU atd. Cílem je minimalizace výkyvů mezi nabídkou a poptávkou po jednotlivých komoditách i cen vyplácených jednotlivým zemědělcům a zároveň stabilizace cen pro spotřebitele. Podpory společné organizace trhu s vínem byly v roce 2018 přednostně směřovány na mladé vinohradníky a vinaře a také na významné lokality ekologické a krajinnotvorné, mající historickou vazbu na výnosy českých králů v oblasti vinohradnictví.

V rámci restrukturalizace a přeměny vinic ve výši 109,5 mil. Kč se podporovala následující opatření: změna odrůdové skladby vinice, přesun vinice do svahu a technika zlepšující obhospodařování vinic. Investice ve výši 23,5 mil. Kč na nová zařízení pro výrobu

vína: dřevěná nádoba o objemu minimálně 600 l, speciální kvasná nádoba, cross-flow filtr na víno a lis na hrozny.

6.4 Podpory v rámci SAPS

Jednotná platba na plochu – SAPS (Single area payment scheme) má za cíl zaručit pěstitelům podporu v jednotné výši bez ohledu na to, co pěstují. Nařízení vlády č. 50/2015 Sb. upravuje konkrétní podmínky. Žádost je podávána na jednotné žádosti SZIF do 15. května daného roku.

Jednou z podmínek je dodržení minimální výměry půdního bloku (v součtu půdních bloků/dílů) 1 ha zemědělské půdy uvedeného v LPIS. Další podmínkou je dobrý zemědělský a environmentální stav řádně obhospodařované půdy.

Tabulka 5 – Národní platby SAPS v ČR v letech 2013-2018 (Kč/ha)

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výše sazby SAPS (Kč/ha)	6 069	5 997	3 543	3 514	3 378	3 388

Zdroj: SZIF

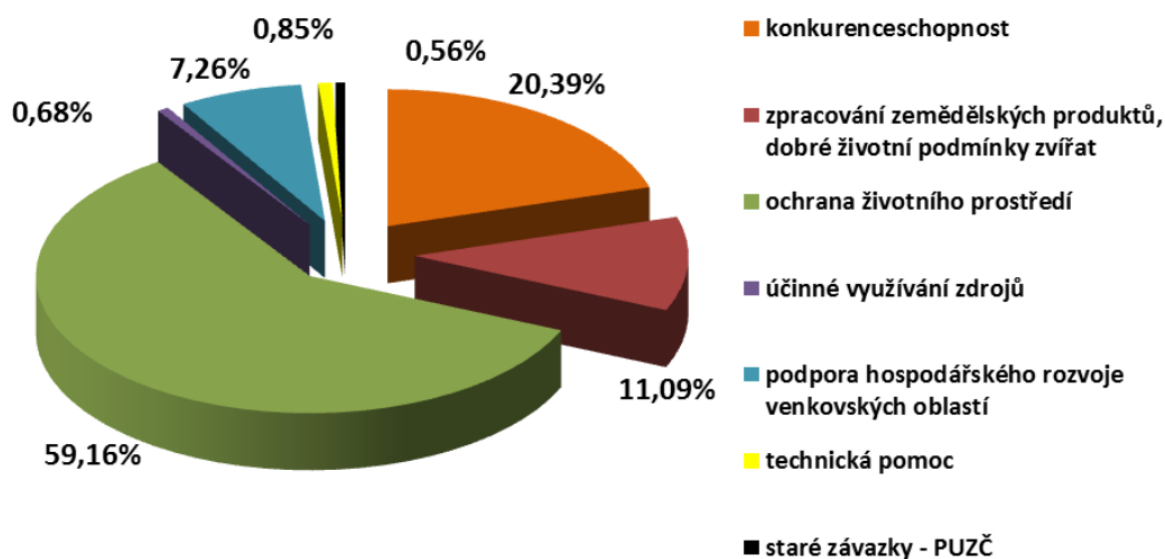
6.5 Program rozvoje venkova

Pěstování vinné révy je v rámci Programu rozvoje venkova podporované agroenvironmentálně-klimatickými opatřeními (dále jen AEKO) s podopatřením Integrovaná produkce révy vinné – základní ochrana vinic, Integrovaná produkce révy vinné – nadstavbová ochrana vinic a také opatření Ekologické zemědělství (EZ), zde bylo čerpáno na titul Ekologické zemědělství s kulturou vinice v režimu certifikovaném EZ a také na titul Ekologické zemědělství s kulturou vinice v přechodném období. Podmínkou je uzavření závazku na 5 let a podpora je ze 75% financovaná z EU a 25% nákladů je financovaných ze zdrojů ČR.

Na podopatření Integrovaná produkce révy vinné – základní ochrana vinic bylo v roce 2018 podáno 170 žádostí, sazba podpory byla stanovena na 8 247,81 Kč/ha. Na podopatření Integrovaná produkce révy vinné – nadstavbová ochrana vinic bylo podáno celkem 513 žádostí. Sazba podpory v tomto podopatření byla stanovena na 17 236,13 Kč/ha. Celková výše podpory byla tedy 165 642 020,00 Kč na 9 610 ha.

Do opatření EZ s kulturou vinice v režimu certifikovaného EZ bylo v roce 2018 podáno 74 žádostí. Sazba podpory byla stanovena na 21 577,08 Kč/ha. Do opatření EZ s kulturou vinice v přechodném období bylo v roce 2018 podáno 37 žádostí. Sazba podpory byla 22 981,50 Kč/ha. Celkem byla výše podpory pro rok 2018 1 641 267,00 Kč na 71,47 ha.

Graf 6 – Předpokládané alokace finančních prostředků v % dle jednotlivých oblastí PRV 2014-2020

Zdroj: SZIF

6.6 Vinařský fond

Vinařský fond byl zřízen na základě zákona o vinohradnictví a vinařství v roce 2002. Po vstupu ČR do EU byla jeho hlavní náplní podpora výsadby vinic a od roku 2004 se fond zaměřil především na podporu marketingu vína – značky Vína z Moravy vína z Čech, Svatomartinské atd. Dalšími propagačními akcemi jsou Slavnosti růžového vína, Svatomartinský košt, marketingová podpora v zahraničí, rozvoj vinařské turistiky a také dále na základě ustanovení § 31, odstavce 4 zákona o vinohradnictví a vinařství informuje veřejnost o vinohradnictví a vinařství, podporuje uchování a rozvoj vinohradnictví a vinařství jako součásti evropského kulturního dědictví.

Vinařský fond je financován především odvody za víno při produkci nad 1 000 l (0,50 Kč/l), odvody z plochy, od velikosti nad 1 ha a počítán je každý i započatý (350 Kč/ha), další část příjmu tvoří úroky, penále, dotace z krajských rozpočtů, finanční podpora státu atd. V roce 2018 získal Vinařský fond prostředky ve výši 76,4 mil Kč. z čehož byly odvody za víno 34,5 % a podpora státu 48,8 %. Výdaje v roce 2018 v souhrnné výši 58,6 mil. Kč byly určeny především na propagaci vína.

Na základě § 31 odst. 10 zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství, může jak fyzická, tak právnická osoba zažádat o podporu Vinařský fond formou žádosti, která se podává od 1. ledna do 15. února a od 1. července do 15. srpna. Žádost se podává písemně nebo elektronicky datovou schránkou na předepsaném formuláři, součástí žádosti jsou také výpis o OR u právnických osob, výpis ze ŽR u fyzických osob, spolky dokládají například

výpis ze spolkového rejstříku, stanovy nebo výpis s ČSÚ. Rada Vinařského fondu žádosti projedná do 30 dnů a každý žadatel obdrží rozhodnutí písemnou formou či do datové schránky.

Podporu lze žádat pro účast na výstavách, pořádání vinařských akcí např. vinobraní, dny otevřených sklepů, školení, semináře s tematikou vinařství a vinohradnictví, podporu pro vydávání tištěných publikací o víně a vinařství atd. Detailní seznam podporovaných aktivit je uveden v tzv. Pravidlech pro žadatele na webových stránkách Vinařského fondu.

Pokud žadatel podporu obdrží (každoročně je to 80-90% všech obdržených žádostí), musí následně provést vyúčtování a to opět na předepsaném formuláři, kdy je třeba doložit následující: účetní doklady (faktury, pokladní doklady); doklady o zaplacení; doklad o bankovním účtu; fotodokumentaci z akce (na fotkách musí být doloženo umístění loga Vinařského fondu a loga Vína z Moravy, vína z Čech na akci); ukázkou propagačních materiálů (nebo podkladových materiálů – u seminářů a konferencí); vyhodnocení akce.

Jsou-li žadatelé plátcí DPH, pak podporu vypočítávají z částek bez DPH. Existují jisté odlišnosti v předkládaných dokladech, dle typu pořádané akce, ale veškeré podmínky pro splnění povinnosti řádného vyúčtování mají k dispozici v Rozhodnutí o poskytnutí podpory nebo také v Pravidlech pro žadatele.

V roce 2020 bylo v jarním termínu bylo z požadovaných 53 137 370,00 Kč poskytnuto 38 553 055,00 Kč. V podzimním termínu vinaři požadovali 21 899 500,00 Kč a poskytnuto bylo 14 448 500,00 Kč. Poskytnuté výše podpor jsou výší maximální, plnění je závislé na samotné realizaci akcí. (Vinařský fond ČR)

Mezi propagační akce Vinařského fondu patří také vydávání publikací vinařské turistiky v edici Krajem vína.

6.7 Podpora prostřednictvím Národního vinařského centra, o.p.s.

Národní vinařské centrum bylo do rejstříku o.p.s. zapsáno v roce 2002. Mezi jeho aktivity patří i projekty financované z prostředků EU, mezi jinými i následující:

- Rozšíření nabídky celoživotního profesního vzdělávání podnikatelů a pracovníků ve vinařství a gastronomii – bylo financováno z Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů a je zaměřen na profesní vzdělávání v oblasti vinařství, vinařského marketingu a vzdělávání zaměstnanců v gastronomii.
- Zkvalitňování služeb v gastronomii – bylo financováno z Programu rozvoje venkova Místní akční skupiny Mikulovsko, a je zaměřen na vzdělávání v oblasti

agroturistického marketingu a praktickou školu sommeliera pro zkvalitnění služeb a propagace v gastronomii v regionu Mikulovsko.

- Sommelier junior – následné vzdělávání – bylo financováno z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Je to nový vzdělávací program, který využívá novou formu studia tzv. e-learning v kombinaci s praktickým dvoudenním školením.
- Potenciál a jeho využití v rozvoji vinařské turistiky v ČR a SR – bylo financováno z Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Slovenská republika, fond mikroprojektů a je příkladem spolupráce organizací intenzivně se zabývajících vinařskou turistikou v Jihomoravském kraji, ve znojemské, velkopavlovické, mikulovské a slovácké vinařské podoblasti, v Trnavském kraji v části Malokarpatské vinohradnické oblasti a části Jihoslovenské vinohradnické oblasti.

6.8 Partnerské organizace, spolky, sdružení

V oblasti vinohradnictví a vinařství je velké množství spolků a sdružení. Jsou jimi Svaz vinařů ČR, Národní vinařské centrum o.p.s., Vinařská asociace ČR, Moravín – svaz moravských vinařů, Vinařský fond, Cech českých vinařů, Vinařská akademie Valtice, Střední vinařská škola Valtice, Asociace someliérů ČR, Ekovín – svaz integrované produkce hroznů a vína, Vinařská unie ČR, z.s., které spolupracují s vinaři a vinohradníky na národní úrovni, zajišťují různé formy národních soutěží, marketingových akcí, vzdělávání atd. Dále jsou to mnohé místní spolky, jako například Cech valtických vinařů, spolek vinařů Víno z Velkých Pavlovic, Vinaři Pavlov, Vinařský spolek Mutěnice atd., které zajišťují místní akce a zaštiťují producenty vína z dané oblasti.

Na nadnárodní úrovni pak jsou to AREV (Sdružení evropských vinařských regionů), jejíž součástí je Evropská rada vinařů CEPV (členy se stávají zástupci vinařských svazů jednotlivých členských regionů). Dále je to OIV – Mezinárodní organizace pro vinnou révu a víno, zabývající se technickými a vědeckými hledisky vinařství a vinohradnictví a také zahrnuje celosvětové statistiky z oboru, založena byla v roce 2001.

6.9 Vinařské soutěže

Každoročně se pro vinaře i širokou veřejnost pořádá velké množství soutěží. Mezi jednu z největších a nejznámějších patří Národní soutěž vín, další významnou soutěží je Vinařství roku pořádané Svazem vinařů ČR společně s Národním vinařským centrem a za podpory Vinařského fondu, je to soutěž posuzující nejen víno, ale i vinařství komplexně. Další

významnou soutěží je Král vín. V neposlední řadě je to soutěž Vinař roku pořádaná společností Makro. Menší spíše lokálního charakteru jsou potom např. O Hustopečskou pečeť, Vinařské Litoměřice, 30 vín z Modrých hor, Valtické vinné trhy, Jarovín rosé atd. Z mezinárodních soutěží můžeme jmenovat Oenoforum, Grand Prix Vinex, Festwine, Cuvee anebo Vinum Juvenale.

7 Rentabilita vinohradnictví a vinařství

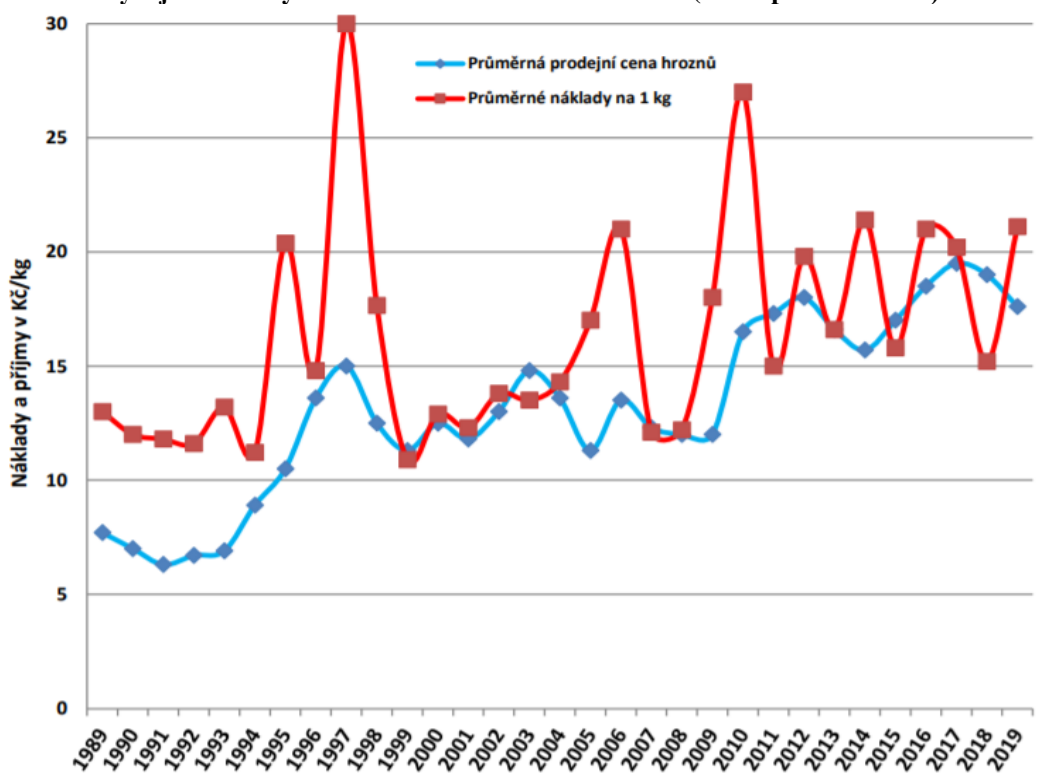
V hospodářském roce 1997/98 byly průměrné ceny moštových hroznů sklizených v ČR 14,90 Kč/kg, sklizeň hroznů činila 35,8 tis. tun při průměrném výnosu 3,20 t/ha z celkové plochy 11 183 ha vinic. Je to o téměř 49% méně, než v předešlém roce a na vině jsou zejména mrazy, u některých odrůd sprchávání květů, silné napadení peronosporou nebo místně krupobití. Cukernatost byla kolem 18,1° NM. Byla to jedna z nejkvalitnějších ale také zároveň nejnižších sklizní za posledních 12 let.

V roce 2008 byly průměrné ceny moštových hroznů v rozmezí 7,00-20,20 Kč/kg. Sklizeno bylo 118,55 tis. tun s průměrným výnosem 6,6 t/ha z celkové plochy 16 963 ha. Poprvé v tomto roce převýšila cena bílých moštových hroznů cenu modrých. Průměrná cukernatost byla 19,7°NM.

Rok 2018 znamenal pro vinaře průměrnou cenu moštových hroznů od 19,00 Kč/kg. Sklizeň byla 103,7 tis. tun s výnosem 6,51 t/ha z celkové plochy 18 068 ha osázených vinic. Cukernatost se pohybovala kolem 21,9°NM, což je o 1,0°NM výš, než v roce 2017. Trend vyšší ceny bílých moštových hroznů oproti modrým pokračuje.

Jak je vidět na grafu č. 7 v roce 2019 je vinohradnictví znovu ve ztrátě. Průměrné náklady dle SV ČR činily 21,10 Kč/kg, prodejní cena hroznů jenom 17,60 Kč/kg, tedy průměrná ztráta je 3,50 Kč na 1 kg hroznů. V předcházejícím roce bylo dosaženo zisku, ale jedná se o jev velmi ojedinělý. Dle konstatování SV ČR ztráty za posledních 10 let činí celkem 24,70 Kč/kg, zisky 7,30 Kč/kg, takže celková ztráta za toto období je 17,40 Kč/kg. Lze tedy konstatovat, že celá jedna roční produkce hroznů byla vinohradníky „rozdána zdarma“ (příloha č 9.: Vývoj průměrného výnosu hroznů v ČR v letech 1984–2019 a příloha č. 10: Vývoj průměrné ceny bílých a modrých moštových hroznů v ČR v letech 2002–2018 (Kč/kg))

Graf 7 – Vývoj rentability vinohradnictví v letech 1989-2019 (bez započtení dotací)

Zdroj: SV ČR

7.1 Výroba, spotřeba a dovoz vína

Domácí produkce vína se v České republice v průměru pohybuje kolem 705 tis. hl za rok, z toho na bílé víno připadají 2/3 a na červené 1/3 produkce. Průměrná spotřeba je cca 2 100 tis. hl, domácí produkce tedy pokrývá spotřebu ze zhruba 1/3 dle níže uvedených údajů v tabulce č. 6.

Tabulka 6 – Bilance výroby a spotřeby vína dle vinařského roku ¹

Ukazatel	MJ	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Meziroční index
Plocha plodných vinic ²⁾	tis. ha	15,8	15,8	15,7	15,8	15,9	100,9
Hektarový výnos ³⁾	t/ha	4,03	5,73	4,80	5,05	6,51	128,9
Počáteční zásoba k 1. 8.	tis. hl	850	705	920	731	794	108,6
Domácí výroba ³⁾	tis. hl	536	819	617	635	681	107,2
Dovoz suroviny a vína ⁴⁾	tis. hl	1 639	1 594	1 405	1 608	1 404	87,3
Celková nabídka	tis. hl	3 025	3 118	2 942	2 974	2 879	96,8
Spotřeba	tis. hl	2 125	2 091	2 150	2 073	2 052	99,0
Vývoz vína ⁴⁾	tis. hl	195	107	61	107	79	73,8
Konečná zásoba k 31. 7. ^{5), 6)}	tis. hl	705	920	731	794	748	94,2
Soběstačnost ⁷⁾	%	25,2	39,2	28,7	30,6	33,2	2,6
Rentabilita bez dotací ^{7), 8)}	%	-6	14	-11	2,0	1,3	-0,8

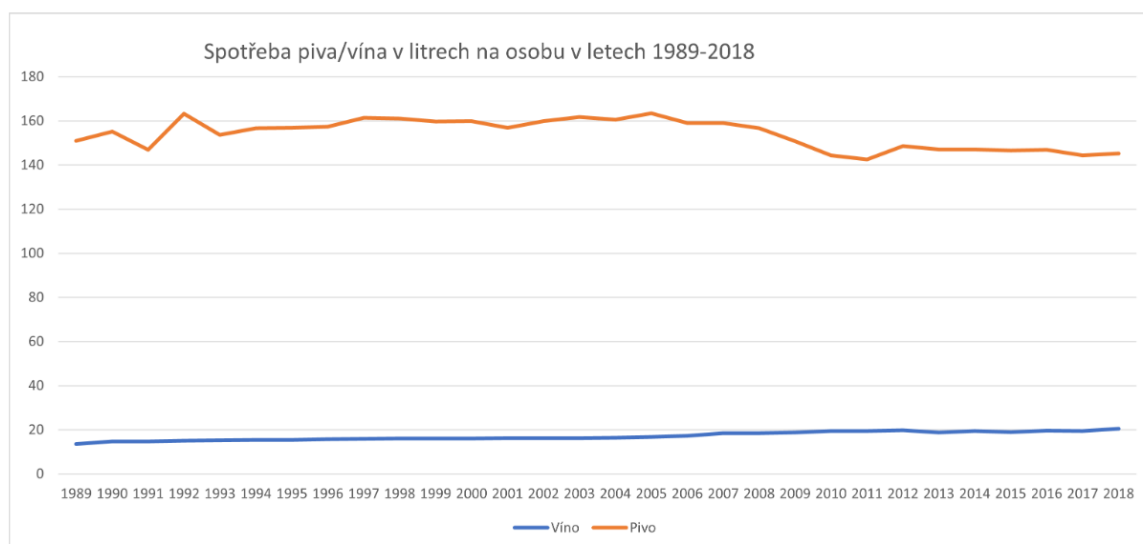
Zdroj: ČSÚ – Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, Statistika zahraničního obchodu ČR, SVČR, ÚKZÚZ

- Poznámka:
- 1) Vinařský rok u vína je od 1. 8. do 31. 7.
 - 2) Údaje ČSÚ
 - 3) Domácí výroba podle ÚKZÚZ
 - 4) Pro vinařský rok 2018/19 dovoz a vývoz odhad ÚZEI
 - 5) Pro vinařský rok 2017/18 zásoba podle ÚKZÚZ
 - 6) Pro vinařský rok 2018/19 konečná zásoba odhad ÚZEI
 - 7) Podle SVČR
 - 8) Meziroční index u soběstačnosti a rentability je vyjádřen v p. b., tj. rozdílem %

Největším dovozcem do ČR byla tradičně Itálie (1,2 mld. Kč), Francie (864 mil. Kč) a na třetím místě je s poměrně dynamickým nárůstem Maďarsko, hodnota dovozu byla v roce 2018 ve výši 687 mil. Kč, což je 19% podíl na celkovém objemu dovozu (v roce 2009 to bylo 11%). Dovoz z Německa (535 mil. Kč) také pomalu, avšak trvale narůstá. Zhruba 85% objemu dovozu je realizováno ze zemí EU, z nečlenských zemí jsou to především Moldavsko, Chile a JAR (příloha č. 18 : Podíl jednotlivých států na objemu 1,33 mil. hl. dovozu vína do ČR za rok 2018; příloha č. 19: Vývoj dovozu vína do ČR dle států v rozmezí let 2009-2018 v tis. hl.).

7.2 Spotřeba vína vs. spotřeba piva

Graf 8 – Spotřeba piva/vína v litrech na osobu v letech 1989-2018

Zdroj: autor práce, pramen: ČSÚ

Dle výše uvedeného grafu č. 8 je patrné, že spotřeba vína má postupně vzrůstající tendenci. V roce 1989 byla spotřeba vína 13,5 l/os., v roce 2018 vzrostla spotřeba na 20,4 l/os. oproti spotřebě piva, které po malém vzestupu na začátku devadesátých let, konkrétně v roce

1992, kdy byla spotřeba nejvyšší, a to 163,3 litrů na osobu, vykazuje patrný trvalý pokles, k současným 145,2 litrů na osobu v roce 2018.

7.3 Vývoz vína

Vývoz hroznů v letech 1997-1998 dosahoval téměř zanedbatelného podílu o objemu 43 t a směřoval na Slovensko.

V roce 2008 vývoz vína byl 214 tis. hl ve finanční hodnotě byla 526,4 mil. Kč. Bílého vína se exportovalo 105 tis. hl, červeného 103 tis. hl. Největším odběratelem bylo Slovensko se 196 tis. hl v hodnotě 432,6 mil. Kč, což tvoří 92 % celkového vývozu a novým větším odběratelem se stalo Řecko (3 tis. hl).

Dle níže uvedené tabulky č. 7 je zřejmé, že záporné saldo je od roku 2009 nejvyšší a také podíl vyvezeného vína je druhý nejmenší po roce 2009.

Tabulka 7 – Vývoj obchodní bilance s vínem v ČR (v mil. Kč)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dovoz	-3 139	-3 260	-3 563	-3 685	-4 170	-3 933	-4 137	-4 256	-4 756	-5 339
Vývoz	385	464	550	553	811	702	547	427	435	415
Rozdíl	-2 754	-2 796	-3 013	-3 132	-3 359	-3 231	-3 590	-3 829	-4 321	-4 924

Zdroj: eagri.cz

7.4 Spotřební daň

Zdanění vína v České republice podléhá pouze víno šumivé, a to ve výši 2 340,00 Kč/hl, což každou litrovou lahev zatíží 23,40 Kč. Tiché víno, což jsou všechna ostatní vína s výjimkou šumivých a likérových vín zdaněna nejsou. V šesti zemích OECD ve Španělsku, ve Švýcarsku, ve Slovinsku, v Portugalsku, v Lucembursku a v Itálii není ani šumivé, ani tiché víno předmětem žádné daně. V dalších pěti zemích není daní zatíženo pouze tiché víno, a to v Česku, v Německu, v Rakousku, na Slovensku a v Maďarsku. Nevyšší daň je naproti tomu v Norsku a to ve výši 708,30 USD na hl jak tichého, tak šumivého vína, v Irsku je daň za tiché víno 471,50 a za hl šumivého vína je to 943,00 USD (podrobně viz příloha č. 30: Spotřební daň na hektolitr vína tichého a šumivého v zemích OECD za rok 2016, v USD).

Z ekonomického hlediska se zdá být zdanění tichého vína logickým krokem, jelikož na základě výpočtů Ministerstva financí, by zatížení tichého vína spotřební daní potencionálně přineslo do státní pokladny 5,1 mld. Kč, pokud bychom počítali stejnou sazbu jako u šumivého vína a ostatních meziproductů (vinné mošty a kvašené nápoje - burčák) 2 340,00 Kč/hl. Také by to bylo v souladu s bojem proti závislosti na alkoholu zahrnutého do Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027, podle

níž je alkohol jednou z příčin zvýšené nemocnosti a úmrtnosti v ČR. Roční celospolečenské náklady (přímé – zdravotní hledisko, kriminalita, i nepřímé – ztráta pracovní produktivity, invalidita, vymáhání práv, prevence, výzkumy atd.) spojené s konzumací alkoholu se odhadují na zhruba 56 mld. Kč, což představuje 1,20% HDP. (Mlčoch a kol., 2016; příloha č. 32: Celospolečenské náklady konzumace alkoholu dle jednotlivých položek, příloha č. 33: Světová spotřeba alkoholu na hlavu v litrech za rok 2016).

Druhý úhel pohledu představuje vinohradnictví a vinařství jako kulturní dědictví, mající svou historickou hodnotu, a jako takové si bezesporu podporu od státu zaslouží, jelikož například na rozdíl od výroby lihovin má pěstování a výroba vína mnohem vyšší podíl lidské práce a tím pádem má vstupy finančně náročnější. Zavedení spotřební daně by vedlo k postupnému úpadku těch nejmenších vinohradníků, jelikož by to pro ně znamenalo neúnosnou administrativní zátěž a další zvýšení už tak nemalých nákladů na výrobu vína. Nezanedbatelným rizikem je i to, že by se vinařská turistika mohla přesunout do oblastí s nezdaněným, a tudíž levnějším vínem, ať už je to Slovensko, Rakousko, Německo, Itálie atd. Nulová sazba daně tedy pro ně představuje důležitou podporu podnikání v tomto oboru.

7.5 Zaměstnanost v oboru

Zaměstnanost v oboru zemědělství je možné označit v posledních letech za poměrně stabilizovanou, kdy se počet pracovníků v zemědělských podnicích pohybuje okolo 100 tis., což tvoří 1,9% podíl na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR. Věková skladba představuje ve většině zemí EU vč. ČR velký problém. Největší podíl má věková skupina 45-59 let, to je podíl 41,4%, následuje kategorie pracovníků 30-44 let (31,2%). Nižších podílů dosáhli pracovníci ve věku nad 60 let (14,5%) a v nejmladší kategorii 15-29 let jsou pracovníci zastoupeni 12,9%. Ovšem jedná se o pracovníky v oboru zemědělství jako takovém. V oboru vinohradnictví dle slov ředitele Střední vinařské školy ve Valticích je trvalý nedostatek kvalifikovaných pracovníků a u absolventů této školy je nulová nezaměstnanost. Velká část studentů této školy pochází z rodin, které již vinohrady nebo vinařství mají a zbytek je během 1. a 2. ročníku „rozebrán“. Každoročně by se uplatnilo ještě dalších minimálně 10 absolventů, ovšem Jihomoravský kraj coby zřizovatel školy určuje maximální počty přijatých žáků do oborů (40 na maturitní obory a 15 na učební obor pro rok 2017/2018), o které každoročně stoupá zájem.

Ve vinohradnictví je nedostatek pracovních sil stálým trendem. Sehnat za omezené odměny brigádníky na ruční práce je problém, navíc dle slov Pavla Pastorka, předsedy

představenstva vinařství Templářské sklepy Čejkovice, když už je seženate, musíte je neustále dozorovat a opravovat. (Vinařská unie, 2017)

8 Nové trendy

V dnešní době je patrný nárůst obliby růžových vín a mnozí naši vinaři již vyslyšeli zvýšenou poptávku a začínají vyrábět velmi žádaná růžová vína, kdy mnohá z nich snesou konkurenci se zahraniční produkcí.

Svatomartinská vína jsou oblíbená jako oslava ukončení prací ve vinohradě a zároveň je to první možnost ochutnat mladá vína společně se svatomartinskou husou a sejít se s přáteli. Vinařský fond poskytuje značku Svatomartinské, která by měla být zárukou kvality a ověření původu vína. Různé akce typu koštů a slavností nabývají na popularitě a tvoří jeden z perspektivních trendů.

Dalším v dnešní době ještě znásobeným koronavirovou pandemií je trend návratu k domácí rekreaci a s tím spojené cestování po českých a moravských krajích pěšky, na kole či na koloběžce. K tomu slouží obnovované či nově budované vycházkové trasy, cyklistické stezky a pro vinaře je potěšitelné, že jsou vedeny i přes mnoho vinařských oblastí kolem sklípků, kde mnozí z vinařů umožňují posezení s občerstvením, možnost zakoupení vína nebo nabízejí ubytování. S tím je spojeno velké množství propagačních akcí typu „Otevřené sklepy“, „Burčákové průvody“, „Posvícení“, „Svatomartinská vína“ či „Zarážání hory“.

Jedním ze silně rezonujících trendů posledních let je ohled na přírodu, krajinu a okolí v podobě ekologického zemědělství. Tlak spotřebitelů začíná výrobce potravin a tím i vinaře nutit, aby své produkty vyráběli co nejšetrnějšími metodami. S tím souvisí i pěstování PIWI odrůd vín, odolných proti plísním ale také biodynamické hospodaření založené Rudolfem Steinerem, které zohledňuje přirozené potřeby půdy i přírodní zákonitosti a vlivy Země.

8.1 Rosé vína

V současnosti se vzrůstající oblibě těší vína růžová – rosé, ale první dochované záznamy pochází už ze 6. stol. př.n.l. z italských regionů Puglia a Salento, kde se rosé získávalo tzv. krvácením, tedy postupným jemným stlačováním pytlů s červenými hrozny, aby šťáva pomalu odkapávala a mošt se opatrně sbíral tak, aby vůbec nepřišel do kontaktu se slupkou. Ještě hlouběji v minulosti již Hippokrates doporučoval konzumaci lehkého, světle červeného vína. Zůstává otázkou, zda výroba rosé vín v historii byla záměrná, či vznikla dílem náhody jako například technologická chyba při výrobě vína červeného.

V minulosti méně vzdálené, přibližně v polovině 20. století se rosé vína zmiňují v souvislosti s portugalskými sladkými růžovými víny Lancers a Mateus, vyráběnými během světových válek pro americké vojáky. V Americe se v 70. letech na dlouhou dobu rovnítkem pro rosé vína stala značka White Zinfaldels – nasládlá vína s nízkým obsahem alkoholu.

Současná popularita rosé vín souvisí jednak s módním trendem jejich konzumace, ale také pravděpodobně s globálním oteplováním. Rosé vína jsou velmi vhodná pro konzumaci v teplých obdobích roku a už tedy nejsou jen záležitostí letních dní, ale jejich konzumace se posunuje také do jarních a podzimních teplých dnů. Vzhledem k těmto okolnostem se technologie v oblasti výroby rosé zdokonalily a zmodernizovaly s použitím většího množství odrůd.

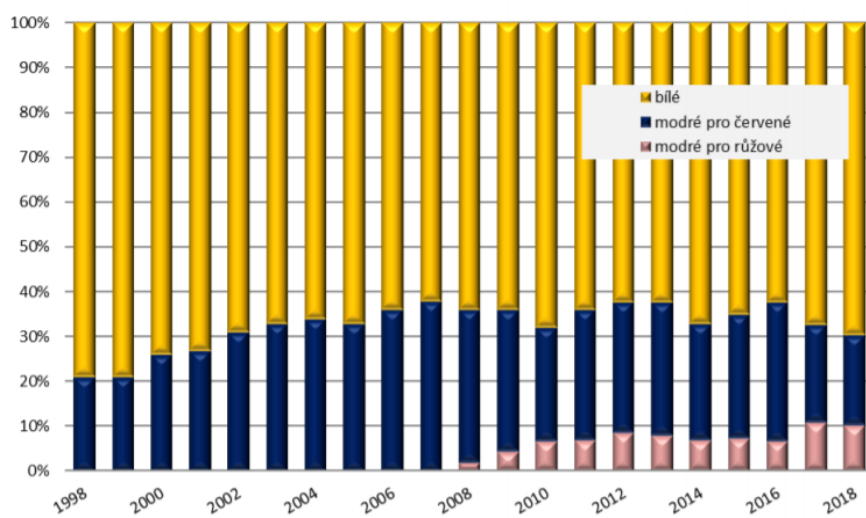
Na našem území byly zpočátku vysazovány hlavně odrůdy pro vína bílá, z modrých odrůd k nejstarším patří Pinot Noir, Frankovka a později Modrý Portugal. Větší obliba červených vín se datuje do 16. století, kdy je výsadba modrých odrůd podporována šlechtou tím, že z něj nejsou odváděny povinné desátky. Vlastníci malých vinohradů se smíšenou výsadbou bílých a modrých odrůd většinou nevlástnili vlastní lisy a museli tak používat buď lisy obecní, nebo majitelů velkých vinařství. Kdo měl dostatečný počet pomocníků a nádob mohl lisovat odděleně bílé a modré hrozny, malí drobní vinaři museli většinou čekat, než na ně přišla řada a pak vylisovali celou sklizeň dohromady a touto směsí získali víno „ryšák“, jak se rosé vínu vyrobenému ze směsi bílých a modrých odrůd tenkrát říkalo.

Dalším dokladem o výrobě růžových vín je dochovaný soupis vín ze sklepů na Panství Velké Žernoseky, který byl pořízen ke konci roku 1844. Tento soupis mimo jiné obsahuje množství sudů, kvalitu vína, jejich roztrídění do tří jakostních tříd a zde je zmínka o víně rosé pod německým názvem Schiller a určení cen pro I. – III. jakostní třídu. O sto let později po roce 1945, kdy vznikly ve Velkých Žernosekách Státní vinné sklepy se zde znovu rosé vína vyráběla, a to z odrůd Pinot noir a Pinot gris pod názvem Burgundská směs růžová.

V současné době rosé vína zažívají velký návrat a boom, a to nejen celosvětově, ale i v České republice. Pomocnou ruku podal Vinařský fond, který pořádal konference a přednášky pro tuzemské výrobce a investuje nemalé finanční prostředky do propagace. V roce 2003 byl objem vyrobených rosé vín 11 350 litrů což bylo procentuálně 0,04% z produkce na trhu. V roce 2012 to byly již 2 554 387 litrů, to tvořilo 7,76% z celkové produkce vína. Z nejvíce používaných odrůd vedou Zweigeltrebe – v roce 2009-2013 bylo vyrobeno 2 299 828 litrů, na druhém místě je Frankovka – s produkcí 2009-2013 1 133 636 litrů, a na třetím místě je Rulandské modré s 681 030 litry za stejné období. K dalším odrůdám používaným pro výrobu

rosé vín patří André, Cabernet Moravia, Cabernet Sauvignon, Merlot, Pinot noir, Svatovavřínecké.

Graf 9 – Vývoj podílu produkce bílého, červeného a růžového vína v ČR v letech 1998-2018 (v %)

Zdroj: SV ČR

Česká republika je v rámci Evropy v severní kontinentální klimatické zóně, což jí dává dobré předpoklady pro pěstování a výrobu aromaticky zajímavých vín, což tvoří velmi dobrý potenciál pro produkci špičkových rosé vín konkurenceschopných i ve světě.

Na výše uvedeném grafu je vidět pozvolna narůstající podíl produkce modrých moštových hroznů pro výrobu růžového vína. (Stávek, 2012)

8.2 Svatomartinská vína

V minulosti v období kolem sv. Martina ve vinicích obvykle probíhaly poslední vinohradnické práce, na které byli na sezónu nájímáni vinaři, coby odborní námezdní pracovníci, kteří práce ve vinohradech řídili a v období kolem sv. Martina tedy dostávali svou mzdu. Ve sklepích již bývalo první „vyčištěné“ víno, a tak bylo zvykem ochutnat novou úrodu, popřípadě sjednat vinaře na práce i pro další rok. Toto přátelské setkání se přetavilo do dnešní podoby nových tradic ve formě významného marketingového prvku v organizovaném uvádění Svatomartinských vín, pod stejně upravenou etiketou a záklopkou s označením Svatomartinské. Dnes má ochrannou známku, původně registrovanou v roce 1995, pod svou záštitou Vinařský fond a spolu s Národním vinařským centrem spoluorganizuje prodej mladých vín a propagační akce typu Svatomartinský košť, Žehnání Svatomartinského vína, Svatomartinské hody, Svatomartinské otevřené sklepy apod. V letošním roce se bude prodávat 312 druhů Svatomartinských vín od 74 vinařství a na trh se má uvést dle Vinařského

fondy 1,75 mil. lahví označených společnou etiketou. Každoročně to bývá kolem 2 mil. lahví, v loňském roce bylo 366 druhů od 97 vinařství. Pokles v letošním roce způsobila pandemie koronaviru, kdy mnoho odběratelů zrušilo své objednávky z důvodů uzavření restaurací, omezení pohybu a zákazu pořádání akcí nejen tohoto typu, jinak obliba Svatomartinských vín, mezi nimi hlavně růžových, má vzestupnou tendenci a dá se předpokládat jejich další významný růst i v budoucnosti, jakožto celonárodního svátku vína a vinařství. (iRozhlas.cz, 2020).

Obrázek 6 – Doporučená podoba pro etiketu Svatomartinského vína

Mladé víno smí pocházet jen z následujících odrůd – pro bílá vína jsou to Muškát Moravský, Veltlínské červené rané nebo Müller Thurgau. Růžové smí pocházet pouze z odrůd hroznů Modrého Portugalu, Svatovavříneckého a Zweigeltrebe. Červené víno pak má svůj původ v hroznech Modrého Portugalu a Svatovavříneckého. V průběhu let se poměr zastoupení vín ustálil na třetinovém podílu bílých, růžových a červených vín.

Chce-li se vinař ucházet o možnost prodeje Svatomartinského vína s výše uvedenou společnou podobou na etiketě, musí splnit několik podmínek. Především musí jít o víno vypěstované v ČR a také jejich výroba musí proběhnout na území našeho státu. Dále smí být vyrobeno jen z povolených odrůd jednotlivě či jako cuvé a splní-li tyto základní podmínky, může se přihlásit a dodat vzorky do Národního vinařského centra ve Valticích, kde odborná komise vzorky vyhodnotí a po obdržení kladného hodnocení, mohou být jeho vína dne 11.11. v 11,00 hod. poprvé otevřena a ochutnána, jako například každoročně na brněnském Náměstí Svobody, kde Vinařský fond pořádá Svatomartinský košt, jenž je velmi oblíbenou akcí s návštěvností několika tisíc lidí. (Kraus a kol., 2007)

Svatomartinská vína jsou tuzemskou obdobou francouzského vína Beaujolais Nouveau, jež se stalo celosvětovým trendem. Někteří odborníci to považují za dokonalý reklamní tah,

jelikož víno samotné není úplným skvostem. Faktem ale zůstává, že je to nejznámější a nejrozšířenější francouzské mladé víno, i když v ČR jeho prodej stagnuje. Jedním z důvodů může být i to, že termín otevírání Svatomartinských vín je 11.11. a u Beaujolais Nouveau je to třetí čtvrtek v listopadu, což by znamenalo dvě akce velmi podobného typu krátce po sobě. V našich podmínkách je proto dána přednost domácím Svatomartinským vínům, o kterých se říká, že bývají poslíčkem kvality vína nového ročníku, je-li lahodné, bude taková i celá úroda.

8.3 Vinařská turistika, její rozvoj a podpora

Za přispění Vinařského fondu, Národního vinařského centra o.p.s. ale i místních spolků probíhají celoročně akce na podporu vinařské turistiky a propagaci vinařství. Jsou jimi zejména dny otevřených sklepů, kdy lze v průběhu celého léta navštívit, dle předem zveřejněného seznamu vinařství, s možností prohlídky sklepních prostor a degustací vzorků vín. Oblíbenými se také staly burčákové pochody, během kterých místní vinaři nabízejí nový burčák, ale samozřejmě také další svoje produkty včetně občerstvení a někde i večerní hudební produkci a tanec. Dalšími jsou například letní slavnosti vína (např. Lednické letní slavnosti), degustace s odborným výkladem, prohlídky Valtického podzemí nebo Templářských sklepení v Čejkovicích. Návštěvníci Mikulova mají v oblibě „Prázdniny s vinařem“, které se konají v historické lisovně z roku 1848 každý prázdninový čtvrtek s degustací vzorků vína. Pro zájemce je možná po domluvě i ukázka prací ve vinici. Další působivou tradicí s dlouhou historií je tzv. „zarážání hory“ (viz příloha č. 35: Zarážání hory v Havraníkách). Na Kyjovsku byla tato tradice poprvé zaznamenána v 19. století. Slavnost začala svěcením kytic z devatera kvítí, které natrhali hotaři – hlídači vinohradu. Poté kytice pověsili na dlouhé tyče a ty vztyčili na nejvyšších místech vinohradů, na znamení, že je hora zamčená. Od té chvíle směl do vinohradu jen ten, kdo na vinici pracoval. Podle pověry každému, kdo cizí hrozen utrhne, jeho vlastní sezobou špačci. Také nikdo, s výjimkou těhotných žen, nesměl utrhnout hrozen, a i ty musely k hlavě keře položit šesták jako poděkování.

Významným krokem pro zvýšení povědomí o českých vinařstvích a jejich produkci jsou obnovované nebo nově budované vinařské cyklostezky, které v posledních letech nabývají na oblíbenosti ruku v ruce s jejich rozrůstáním se. Jsou to trasy vedené napříč většinou vinařských oblastí s možnostmi občerstvení a odpočinku, kdy se místní vinaři mají možnost prezentovat. Mnozí z nich poskytují i ubytování, takže na výlet lze na kole vyrazit přímo z vinného sklepa. Mezi známé akce patří Krajem vína na kole, kdy je na webových stránkách www.stezky.cz zveřejněna trasa na daný víkend s místem startu, ať už na kolech či

pěšky. Po celé trase jsou možné zastávky na občerstvení a tím i na prezentaci místních vinařství, děti ale i dospělí mohou sbírat razítka navštívených míst do startovních pasů, popovídat si s místními vinaři o výrobě vína, o místních tradicích atd. Cíl bývá většinou na zajímavých místech nebo mezi vinnými sklípky, kde obvykle probíhá nějaká další doprovodná akce – např. malý vinařský trh, tombola, vystoupení folklórních skupin, otevřené místní sklepy apod.

S výstavbou nových cyklostezek se mění ráz krajiny – jsou budovány nové trasy, které mnohdy vedou nově upraveným terénem, dříve třeba zarostlým a zpustlým, jsou nově instalována posezení, odpočívky a vyhlídky. Také sami vinaři se snaží upravovat své okolí, aby působilo lákavě a přívětivě pro potenciální návštěvníky.

Moravské vinařské stezky jsou dlouhodobým projektem na ochranu kulturního dědictví a rozvoj vinařské turistiky na Jižní Moravě. V současnosti jsou sítí deseti spojených okruhů dlouhých celkem 1 200 km, které propojuje páteřní 289 km dlouhá trasa mezi Znojmem a Uherským Hradištěm. Jako jedenáctá vznikla Skalická vinařská stezka na moravsko-slovenském příhraničí. Na základní stezky navazují další místní naučné stezky přibližující návštěvníkům historii a tradici vinařství a vinohradnictví. Okruhy spojují všechny významné vinařské obce, kterých je 210, ale i památky Jihomoravského kraje.

Obrázek 7 – Moravské vinařské stezky

Zdroj: Stezky.cz

K neopomenutelným vinařským cílům napříč Českou republikou lze jednoznačně zařadit také Svatováclavskou vinici na Pražském Hradě, vinici svaté Kláry v Botanické

zahradě hl. m. Prahy s vyhlídkou na Trojský zámek, vinice s viničními domky ve Velkých Žernosekách, sklepení zámku v Mělníku, vinice pod chrámem svaté Barbory v Kutné Hoře, Templářské sklepy v Čejkovicích, sklepení Louckého kláštera a Rajskou vinici ve Znojmě, zámek v Mikulově s několika expozicemi a obřím sudem v zámeckém sklepení, ale i desítky půvabných vinařských uliček roztroušených po celé Moravě. Všechna tato místa jsou propagována na stránkách www.kudyznudy.cz.

8.4 Ekologické zemědělství

8.4.1 Pojem ekologické zemědělství

Za ekologický způsob hospodaření se dá považovat veškerá zemědělská činnost od doby, co se z člověka sběrače a lovce stal pěstitel a chovatel a usadil se na jednom místě. V té době byl důležitý soulad s přírodou, ale člověk také začal pociťovat potřebu se zabezpečit zásobami i pro roky neúrody a začal experimentovat. Vybíral odolnější druhy, které více plodily, snažil se dodávat do půdy živiny formou jemu dostupných „ekologických“ prostředků v podobě chlévské mrvy, kompostovaných zelených zbytků atd. Bohužel s postupnou intenzifikací zemědělství dochází k mimořádně závažným negativním změnám životního prostředí. Dnes se tedy pomyslně vracíme přibližně 100-150 let nazpět, než se ve velkém začala vyrábět syntetická hnojiva (superfosfáty, dusíkatá hnojiva a pesticidy).

V současné době se zvyšuje globální tlak na udržitelný rozvoj, Je důležité zlepšovat péči o ekosystémy po celém světě, to je záruka zajištění současné úrovně blahobytu a pokroku směrem k udržitelnému rozvoji, jelikož lidstvo je závislé na ekosystému a cílem současného konání všech zainteresovaných stran by měl být ekosystém zdravý. Ačkoliv je podíl zemědělství na tvorbě HDP v průměru 4%, všichni obyvatelé světa jsou na zemědělství závislí jako spotřebitelé. Pro 80% světové populace z rozvíjejícího se světa je úloha zemědělství zásadní a významná je i pro obyvatele vyspělých zemí. 42% současné světové populace je odkázáno na zemědělství svým životním. Z toho důvodu je rozsah a finanční náročnost agrárněpolitických opatření velká. Zvýšení veřejného zájmu o ochranu životního prostředí je cestou k nasměrování pozornosti na alternativní způsoby hospodaření. Díky němu se zvyšuje podíl zemědělců, kteří snahou návratu k tradičnímu zemědělství šetrnému k životnímu prostředí zvyšují mimo jiné i druhovou rozmanitost v krajině, zlepšují životní prostředí, zvyšují pracovní příležitosti a tím i dodatečné příjmy. Samozřejmostí je předpoklad vyššího honorování nákladů a ztrát v souvislosti s touto činností (Svatoš, 2019).

Jak už bylo výše zmíněno, je ekologické hospodaření časově i finančně náročnější než zemědělství konvenční, ale ze statistik je patrné, že zemědělcům není lhostejný jejich vliv na okolí, obhospodařovanou půdu a přírodu. Dlouhá léta konvenčního zemědělství zapříčinilo nízkou kvalitu půdy s poklesem úrodnosti, nízkou retenci vody v krajině, protože je půda nezdravá, utužená a při deštích je kvalitní ornice odplavována, což má za následek zhoršenou kvalitu vod splachem živin z půdy, zanesení vodních nádrží splavenou ornici, znečištění spodních vod dusičnany a pesticidy. Pokles druhové rozmanitosti způsobený nešetrným hospodařením a případně zhoršená kvalita ovzduší jsou dalšími indikátory nešetrného zacházení s přírodními zdroji.

Vzniklo několik alternativních systémů ekologického zemědělství, z nichž můžeme jmenovat biodynamické hospodaření nebo například organické zemědělství se třemi typy hospodaření – pastevní s permanentním pasením zvířat, orný – zde se uplatňují střídavě osevnické postupy 4 skupin plodin obiloviny, okopaniny, luštěniny a píce a nebo je to přechodný způsob, kdy se střídají pasení (cca 4 roky) a plodiny na orné půdě (4-6 roků). Využívá se systém co nejmenších zásahů, mělké orání se zapravením hlavně organických hnojiv a jednou za 3-4 roky hloubková orba. (Domin a kol., 2017)

Smyslem ekologického zemědělství je šetrnost vůči životnímu prostředí, důraz na produkci a distribuci biopotravin, které byly vyrobeny šetrným způsobem, v nemalé míře přispívá k zaměstnanosti ve venkovských oblastech a je jedním z prostředků trvale udržitelného rozvoje.

8.4.2 Právní úprava ekologického zemědělství

Pravidla ekologického zemědělství, výroby a distribuce potravin v bio kvalitě jsou upravena národní i evropskou legislativou, a to nařízením Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů. Další pravidla jsou pak uvedena v prováděcím nařízení Komise (ES) č. 203/2012 ze dne 8.3.2012 a které mění nařízení (ES) 889/2008. Dalším prováděcím nařízením Komise (ES) č. 1235/2008 jsou upravena pravidla pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí. Zákonem č. 242/2020 Sb. o ekologickém zemědělství a v prováděcí vyhlášce č. 16/2006 Sb. jsou definována pravidla na národní úrovni.

8.4.3 Kontrolní mechanismy

Kontrolní mechanismy jsou pro zvýšení důvěry spotřebitelů v pravost původu výrobků označených jako ekologické nebo bio zásadní. Ovšem také, aby mohl být výrobek označen a

prodáván jako ekologický, musí být certifikován, to předpokládá dohledatelnost všech fází produkce spolu s nastaveným kontrolním a certifikačním mechanismem zvyšuje důvěru spotřebitele ve výrobky označené jako ekologické a zvyšuje po nich poptávku. Příslušným orgánem ve smyslu nařízení Rady (ES) č. 834/2007 je v České republice Ministerstvo zemědělství, v jehož kompetenci je mimo jiné i vedení registru všech ekologických podnikatelů (zemědělců, výrobců, distributorů) a nastavení podmínek podpor ekologického zemědělství.

Na dodržování právních norem a certifikací jsou v současnosti pověřeny čtyři soukromé akreditované organizace: KEZ o.p.s. (CZ-BIO-001), ABCERT AG, org. Složka (CZ-BIO-002), Biokont CZ, s.r.o. (CZ-BIO-003) a BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o. (CZ-BIO-004). Úkolem těchto organizací je kontrolovat, zda všechny subjekty podnikající v ekologickém zemědělství řádně dodržují právní předpisy pro ekologické zemědělství a zaručit tím spotřebitelům pravost biopotravin. Dále mohou výrobci a producenti používat ochrannou známku u uznaných bioproduktů. Minimálně jednou ročně jsou prováděny fyzické kontroly u všech registrovaných podniků. Do kontrol je zapojena i Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI), která je oprávněna odebírat určité procento vzorků potravin označených jako bio. Dalšími kontrolními orgány jsou Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) a Státní veterinární správa (SVS). Za dovoz bioproduktů ze třetích zemí zodpovídá Generální ředitelství cel v rámci celních kontrol.

8.4.4 Rozloha půdy a počet farem v EZ od roku 1990

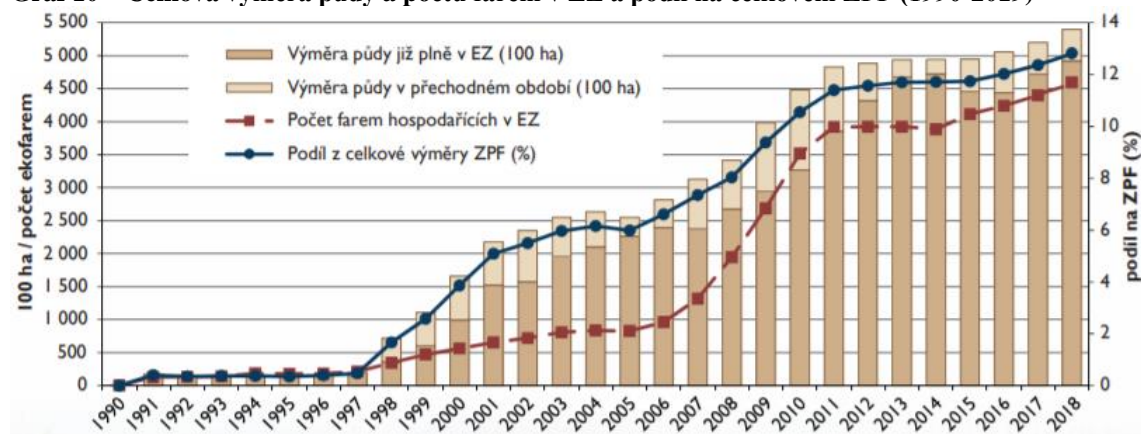
V roce 1990 byly 3 farmy hospodařící v režimu EZ na ploše 480 ha. Ke konci roku 1999 hospodařilo v rámci ekologického zemědělství 473 subjektů na ploše 110,8 tis. ha, což představuje 2,6% zemědělské půdy. Je to nárůst oproti roku 1998 o 54,7% důsledkem pokračování státní podpory ekologického způsobu hospodaření. Pro srovnání v roce 1994 to bylo 15,8 tis. ha, tj. 0,4 % z celkové výměry zemědělské půdy ČR.

Ke konci roku 2008 bylo v ČR 1 946 ekologických zemědělců a 422 výrobců biopotravin. V průběhu roku 2008 se zvýšil také počet ekologických vinařů. Výměra ekologických vinic činila 341 ha. Ekologicky obhospodařovaná zemědělská půda je již na výměře 341,6 tis. ha, což je 8,04 % z celkové výměry.

K 31.12.2018 hospodařilo v České republice 4 606 ekologických zemědělců a 748 výrobců biopotravin na ploše 538,9 tis. ha, což představuje 12,8% zemědělské půdy. Produkce ekologických hroznů činila 2 532 t na celkové výměře 12 033 ha vinic.

Dle poslední uveřejněné „Zelené zprávy“ bylo ke konci roku 2019 o v ČR 4 690 ekologických zemědělců a 825 výrobců biopotravin. Ekologicky obhospodařovaná půda v poměru k celkové výměře zemědělské půdy byla k poslednímu prosinci loňského roku zastoupena již 15,2 % (viz příloha č. 20: Vývoj výměr zemědělské půdy a počtu farem v EZ mezi lety 1990-2018).

Graf 10 – Celková výměra půdy a počtu farem v EZ a podíl na celkovém ZPF (1990-2019)

Zdroj: eagri.cz

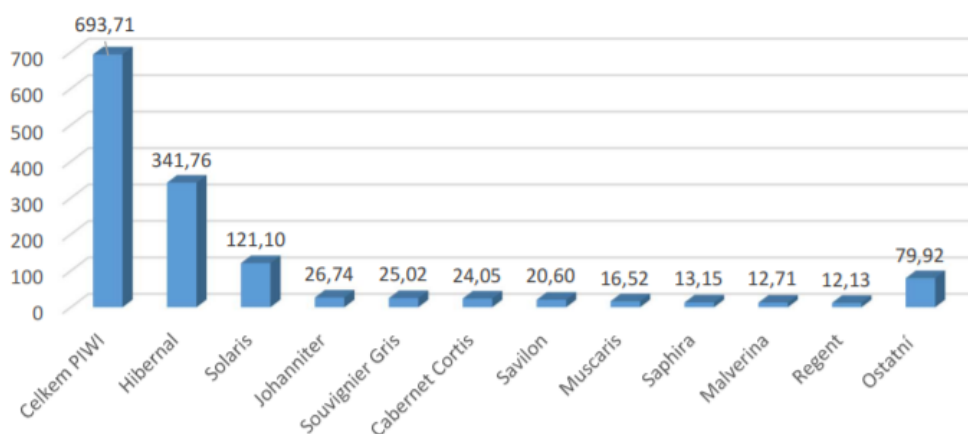
Ve struktuře užití půdy dominují trvalé travní porosty s výměrou 435 tis. ha, což činí 80%, plocha orné půdy dosahuje téměř 81 tis. ha s podílem 15%, trvalé kultury, kam patří sady, vinice a chmelnice tvoří 6 tis. ha a podíl na celkové výměře půdy v EZ je 1%, z nichž vinice mají podíl zastoupení 15% s výměrou 935 ha (viz příloha č. 21: Struktura půdního fondu v režimu ekologického zemědělství ke konci roku 2018).

V zastoupení jednotlivých krajů v podílu počtu ekofarem a výměr ploch je na prvním místě Jihočeský kraj. Největší obhospodařované plochy jsou v pohraničních hornatých okresech Jihočeského (80 519 ha), Plzeňského (67 100 ha), Moravskoslezského (57 530 ha), Karlovarského (54 990 ha) a Ústeckého kraje (46 670 ha) viz příloha č. 22: Počet ekofarem a výměra plochy obhospodařované v rámci EZ dle krajů ČR v roce 2018.

8.5 PIWI odrůdy

Ve druhé polovině 19. století ekonomicky významně zasáhla evropské vinohradnictví epidemie houbových onemocnění a révokazu, který dílo zkázy ještě znásobil. Z těchto důvodů se šlechtitelé snažili najít ideální odrůdu vinné révy, která by byla odolná právě vůči houbovým chorobám. K tomu byly využívány divoké druhy odrůdy révy z Ameriky a zároveň evropské druhy, které byly nositeli kvalitních hroznů a toto křížení dalo vzniknout PIWI odrůdám (pilzwiederstandsfähige – označuje skupiny odolné vůči houbovým chorobám).

Graf 11 – Plocha PIWI odrůd v ČR k 31.12.2019 (v ha)

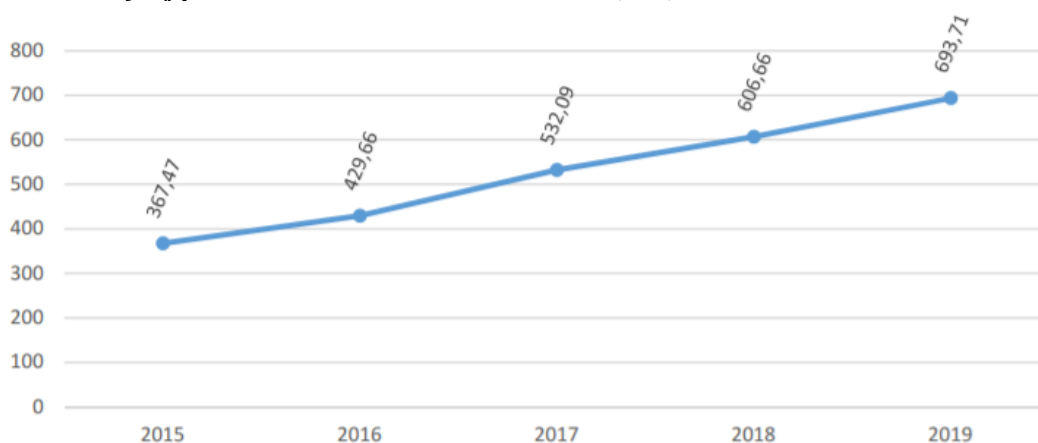

Zdroj: ÚKZÚZ

V Bordeaux se v roce 1977 sešla expertní skupina na setkání pod názvem „Šlechtění révy vinné“ a byla iniciována diskuse o vývoji rezistentních odrůd a jejich označení. Tyto odrůdy se na základě genealogického původu začaly označovat jako odrůdy vytvořené v rámci „interspecifického křížení“. Šlechtění těchto odrůd v 90. letech 20. století pokračovalo poměrně intenzivně a bylo registrováno mnoho nových odrůd. (Pavloušek, 2011)

Pěstování PIWI odrůd je ideální pro produkci kvalitních hroznů, jelikož umožňuje významně snížit zátěž životního prostředí používáním minimálních množství postřiků s pesticidy a fungicidy a tím se redukuje množství reziduí těchto přípravků v konečném produktu. Je proto vhodné pro pěstování v podmínkách biologického vinohradnictví. (Michlovský, 2017)

Graf 12 – Vývoj ploch PIWI odrůd v letech 2015-2019 (v ha)

Zdroj: ÚKZÚZ

8.6 Biodynamické hospodaření

Zakladatelem tohoto způsobu pěstování vinné révy byl Rudolf Steiner (1861-1925). Zemědělci jej oslovili, protože pozorovali úbytek vitality některých kulturních rostlin. Jeho Zemědělský kurz se stal v dějinách zemědělství převratným a ukázal všem alternativní cesty a směry nikoliv dogma.

Způsob pěstování biodynamickou cestou vyžaduje pěstitele, který zkoumá a respektuje přírodní zákonitosti a cykly Země. Snaží se vypořádat přirozené potřeby půdy a rostlin v souvislosti například s počasím či klimatickými podmínkami. Používáním přírodních preparátů, které si může vyrobit sám svépomocí, má zdravé rostliny a získává zdravé produkty bez zbytkových reziduí chemických postřiků, a proto tedy splňujících podmínky bio výrobků.

Velký důraz je zde kladen na prevenci, což předpokládá výběr správných odrůd vinné révy a stanoviště, používání biodynamických preparátů, dodržování osevních postupů, v tomto případě střídání rostlin v meziřadích vinohradu, hnojení dobře vyžralými statkovými hnojivy, ale také péče o celý ekosystém okolí, jeho vyváženost dosaženou přítomností tzv. biokoridorů - stromů a keřů, remízků, mokřadů, lesů, výsadbou také jiných rostlin mezi řádky vinohradů, např. broskvoní nebo růží, jež dřívější vinohradníci využívali jako signalizační rostliny napadení vinohradu padlím révovým, neboť padlí napadá nejdříve růže atd. Při regulaci množství plevelu není cílem naprosto čistý vinohrad a pro jeho udržování v přijatelných mezích se používají tradiční mechanické metody jako je plečkování, vláčení a popřípadě okopávání. Stejně tak je přístupováno k regulaci houbových chorob, likvidaci škůdců atd. V dnešní době tuto metodu používá více než 5 000 certifikovaných zemědělských podniků na 170 000 hektarech. (Hradil a kol., 2018)

V Japonsku v roce 1982 se zrodila technologie efektivních mikroorganismů – je to soubor vybraných probiotických druhů mikroorganismů přírodního původu běžně používané v potravinářské výrobě, např. kvasinky, fermentující houby, bakterie mléčného kvašení, fotosyntetické bakterie apod. Technologii vyvinul významný japonský mikrobiolog Teruo Higa, jehož mikrobiální preparáty jsou symbiotickou směsí regenerativních mikroorganismů, kde základem je skupina probiotických bakteriálních kmenů schopných symbiotického soužití s rostlinami s cílem obnovení přirozené biodynamické rovnováhy u rostlin s optimalizací jejich růstu, kvality a přirozené odolnosti ke stresovým faktorům. Mikroorganismy jsou nedílnou součástí zdravého ekosystému vinice a jsou jak na nadzemních, tak i na podzemních částech révového keře a není-li příroda narušená jsou v biodynamické rovnováze. Jakékoliv

narušení znamená významné riziko onemocnění vinice a s tím spojených nákladů na léčbu, ale i možné významné snížení výnosů. (Vinař-Sadař, 02/2020)

Příkladem úspěšného biodynamického vinařství jsou Vinné sklepy Kutná Hora s.r.o., které v roce 2002 založil pan Stanislav Rudolfský. Společnými silami s dcerou Stanislavou a synem Lukášem, nynějším ředitelem podniku, obnovují zašlou slávu pěstování vinné révy na Kutnohorsku s tradicí sahající až do 12. století a z 80 obhospodařovaných hektarů jsou vinice na 54 hektarech. Zbytek tvoří pastviny pro ovce, sady a pole. Nejvýznamnější odrůdou, které se zde daří i po staletích, je Rulandské modré, jež zde rozšířil už Karel IV. Základní filozofií a zásadou je návrat k moudrosti předků, snaha navrátit půdě živost, kultivovat krajinu a zanechat ji zdravou pro příští generace. Při pěstování vína jsou používány namísto chemie pouze bylinné a biodynamické preparáty, které si sami vyrábí. Také ve sklepě výroba vína probíhá přirozenou cestou, bez umělých kvasinek, mošty spontánně kvasí, víno zraje v kvalitních dřevěných sudech nebo nerezových nádobách. Bílá vína jsou filtrována přes jemný křemelinový filtr a červená vína jsou lahvována bez filtrace po samovolné sedimentaci. Vinařství je certifikováno značkou BIO a také jako jediné v České republice a na Slovensku je držitelem prestižní biodynamické certifikace Demeter, jež je mezinárodní ochranná známka, která je udělována pouze těm producentům, kteří splní další a přísnější řadu kritérií, nad rámec biologického hospodaření.

Obrázek 8 – Vinice u Chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře

Zdroj:vinokutnahora

8.7 Ekologické vinohradnictví

V roce 2018 bylo 90 vinařů, kteří hospodařili v rámci EZ na celkové ploše 912,14 ha, z toho v období konverze je 73,11 ha a v ekologickém režimu 839,03 ha. Celkově vyprodukovali 3 646,79 t ekologicky vypěstovaných hroznů s celkovým výnosem 4,35 t/ha. Zhruba polovina produkce je prodána, a to výhradně na domácím trhu, ale končí z více než poloviny v konvenčních vínech. Neprodaná produkce je zpracována na farmě k výrobě vína v biokvalitě.

8.7.1 Principy ekologického vinohradnictví

Na počátku 20. stol. postihla většinu vinic v Čechách ale i v Evropě katastrofa v podobě mšičky révokaze, která zavlečením ze Severní Ameriky zpusťovala naše vinohrady nevídaným způsobem, takže zůstalo 3 790 ha. Snahy zničit tohoto škůdce vedly vinaře z dnešního pohledu k zoufalým pokusům a používání v té době „moderních“ přípravků k desinfekci půdy (Hluchý, 2014, pramen: Brejcha-Obenberger-Starý-Šimek, 1955), čímž byly myšleny benzin, benzol, xylol, chloroform, trichlorethylen, dichloretan, naftalín, fenol, kresol, arseničnan olovnatý (jeden z nejjedovatějších přípravků pro člověka) atd. Dnes nám to zní téměř neuvěřitelně a evidentně to vinohradům nejen nepomohlo, ale ještě začala éra DDT a DNOK a tím destrukce a rozvrat ekosystému vinic pokračoval až do sedmdesátých let 20. stol., kdy bylo zakázáno používání těchto jedů. Během dlouhých let používání došlo k vymírání mnoha druhů hmyzožravých a dravých ptáků, hmyzu, motýlů, půdních mikroorganismů, minimalizovala se přirozená odolnost révy a následkem používání chemického koktejlu postřiků byla takto ošetřovaná půda téměř mrtvá. A ruku v ruce s používáním chemických postřiků šlo také zvyšování množství průmyslových hnojiv a jejich přehnanému používání, což opět vedlo k oslabení imunity révy a spirála se roztočila... (Hluchý, 2014)

Ing. Josef Peřina, nestor moravských vinařů z JZD Mikulov říkal: „*O kvalitě vína se rozhoduje ve vinici, ne ve sklepě. Tam už to můžete jen pokazit, zlepšit nikdy*“. Z čehož jasně vyplývá, že podmínkou výroby kvalitního vína je živá a zdravá půda, která produkuje zdravé hrozny pocházející z vinohradu, kde je díky biodiverzitě rovnováha rostlinných ale i živočišných druhů. Na základě výsadby rozmanitého množství rostlin do meziřadí zde žije velké množství opylovačů a jiného hmyzu, které tvoří přirozenou bariéru a ochranu proti škůdcům.

Základem úspěchu je volba správného stanoviště a podle toho dobře zvolená podnož a odrůda, která je vhodná pro výsadbu do daného místa. Pro ekologické vinohradnictví jsou vhodné již zmiňované PIWI odrůdy mající zvýšenou odolnost proti houbovým chorobám, čímž se snižuje množství používaných ochranných prostředků, neboť prevence je neopomenutelnou a velmi důležitou součástí práce vinohradníka. Cílem je vytvořit symbiózu, tedy vzájemně prospěšnou součinnost rostlin a živočichů at' nad zemí (rostliny, hmyz, opylovači) tak pod zemí (prospěšné bakterie a houby). (Pavloušek, 2011)

Obrázek 9 – Hrozny vinné révy před sklizní

Zdroj: autor práce

Mechanické obhospodařování je nezbytné přizpůsobit systému ekologického hospodaření. Ošetřování půdy probíhá dvěma způsoby. Jedním je mechanické zpracování – orba, kultivace, kypření a druhým je správné ozelenění meziřadí. Jednotný návod pravděpodobně neexistuje, jelikož každý vinohrad je jiný ale i každý řádek může mít svá specifika. Kypřením se půda uvolní a provzdušní, což vede ke zlepšení životních podmínek půdních mikroorganismů. Není-li však půda příliš zhutnělá, doporučuje se kypření nepříliš časté a spíše povrchové, neboť jinak hrozí vymývání humusu. (Hofmann, 2014)

Obrázek 10 – Vinice pěstovaná konvenčním způsobem

Zdroj: gastrostar.cz

Obrázek 11 – Ekologicky pěstovaný vinohrad s meziřadím, které přiláká hmyz

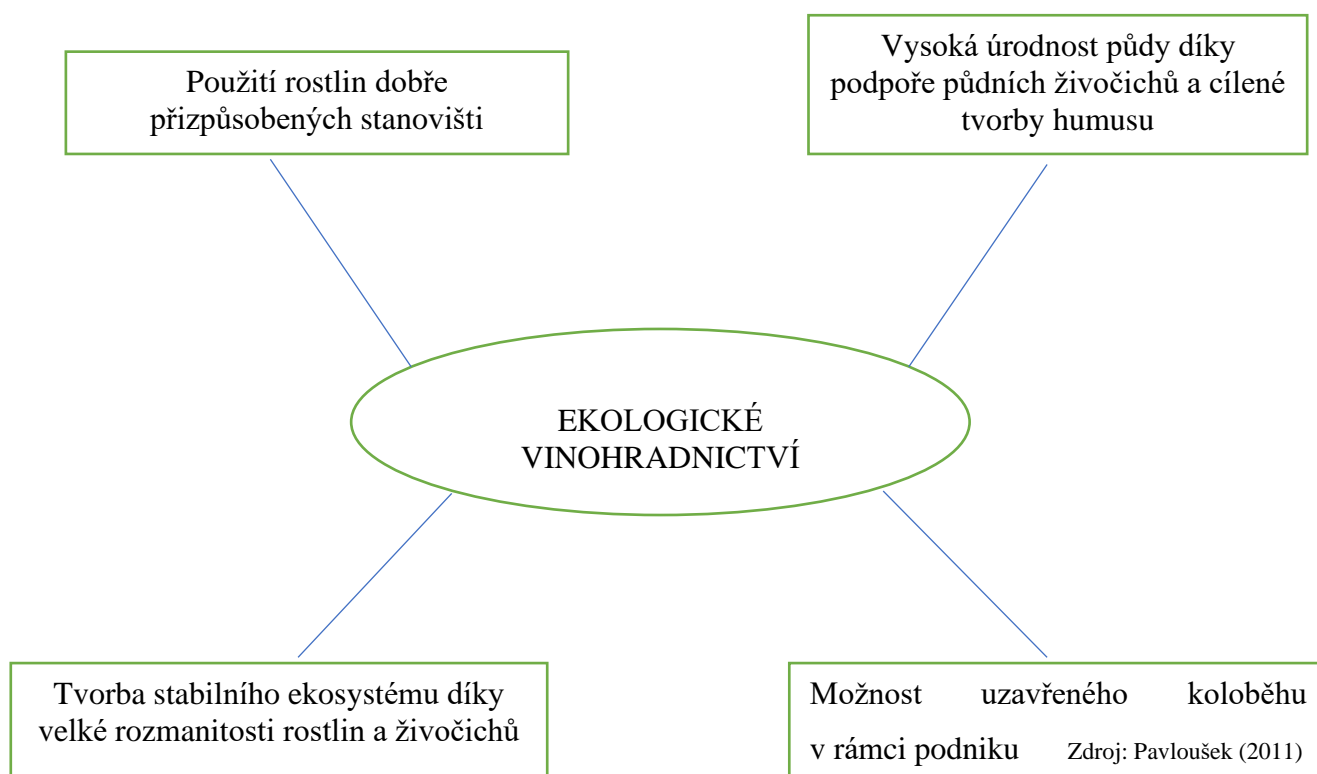
Zdroj: mojelahve.cz

Ozelenění meziřadí se provádí pomocí druhově bohaté směsi, která má za úkol minimalizovat degradační procesy a zatížení půdy z minulosti, zvýšit přirozenou půdní úrodnost, minimalizovat vodní erozi, minimalizovat půdní únavu, zmírňovat utužení půdy po pojezdu mechanizace díky bohatému kořenovému systému, a podporovat tvorbu humusu. Správně zvolená vegetace také chrání vinnou révu před zaplevelením (Hluchý, 2014). Mělo by být preferováno více druhů, minimálně tři, z čehož by mělo být 33% z čeledi bobovitých

(sója, fazol, hrách tolíce vojtěška hrachor, vlčí bob žlutý, jetel podzemní atd.). Mezi další druhy vysazovaných rostlin patří lipnicovité (jílek mnohokvětý, kostrava luční, žito), brukvovité (ředkev olejná, hořčice bílá, vodnice) a dvouděložné kvetoucí byliny (měsíček lékařský, kopretina bílá, řebříček obecný, pelyněk obecný, jitrocel kopinatý, třezalka tečkovaná) jež jsou nezbytné pro tvorbu biodiverzity, poskytují zdroj nektaru a pylu, představují útočiště pro mnoho druhu opylovačů, hmyzu a motýlů. (Hluchý, 2014)

Hnojení představuje základní podmínku pro zdravou půdu, která je schopná vyživit rostliny. Spolu s ozeleněním a kypřením tvoří důležitou součást péče o ekosystém vinohradu. Dodané živiny se postupně uvolňují jak pro potřeby rostlin, tak i pro život mikroorganismů v půdě. Používají se hnojiva živočišného původu, vedlejší živočišné produkty jako je kostní a rybí moučka, krev, kompost, minerální látky přírodního původu jako sádrovce, vápence, jíly, draselné soli, vedlejší produkty rostlinného původu jako např. dřevní štěpka, dřevní popel, sláma, mořské řasy atd. (Hofmann, 2014). Vše je nutné používat uvážlivě, např. čerstvý hnůj obsahuje vyšší množství kyseliny močové která na organismy působí toxicky a může dojít až k popálení kořenů. Stejně obezřetně je třeba nakládat s odpady z vinařské činnosti – výlisky mohou být například zdrojem virové infekce, pokud se aplikují přímo jako hnojivo. Následující obrázek znázorňuje vztahy v ekologickém vinařství, kde je úspěch založen na dobrém propojení všech čtyř bodů.

Obrázek 12 – Základní vztahy v ekologickém vinohradnictví

8.7.2 Podpora ekologického vinohradnictví

Již v letech 1990-1992 byly uvolněny finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků, ovšem bez jednotné koncepce. Ucelenější program podpory v roce 1998 do roku 2003 byl poskytován na základě nařízení vlády a jím stanovených podpůrných programů k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

Po vstupu do EU (2004) bylo EZ zařazeno do tzv. agroenvironmentálních opatření (AEO) a to v obou programových obdobích (2004-2006 a 2007-2013). V rámci Osy II Programu rozvoje venkova (PRV) byla od roku 2007 ekologickým zemědělcům vyplácena podpora z podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“, podpora byla zaměřena hlavně na náhradu ekonomických ztrát vzniklých tímto systémem hospodaření. V rámci Operačního programu Zemědělství byli ekologičtí zemědělci bodově zvýhodněni. Až od roku 2015 (rok 2014 byl rokem přechodným a zůstaly v něm podmínky původního PRV) v rámci opatření Ekologické zemědělství v rámci nového PRV mohli ekologičtí zemědělci čerpat dotace.

V roce 2018 pokračovala pro nově registrované ekologické zemědělce možnost čerpání dotací v rámci opatření EZ z Programu rozvoje venkova 2014-2020. Výše plateb na plochu je pro vinohrady určena ve fixní výši pro vinaře v přechodném období na 900 EUR/ha a vinaře v ekologické produkci na 845 EUR/ha. Mezi jinými jsou zde i další možnosti pro vinaře hospodařící v EZ v rámci výzev v těchto operacích: 4.1.1. Investice do zemědělských podniků, 4.2.1. Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů, 6.1.1. Zahájení činnosti mladých zemědělců, 6.4.1. Investice do nezemědělských činností, 6.4.2. Podpora agroturistiky, 16.2.1. Podpora vývoje nových produktů, postupů a technologií při zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh. Další možností jsou dotace poskytované dle Zásad, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě §1, 2 a 2d zákona č. 252/1997 Sb. o zemědělství. Zde jsou různé dotační tituly, např. opatření 9.H. podpora účasti na mezinárodních veletrzích a výstavách.

Na níže uvedené tabulce jsou uvedeny dotace na ekologické vinohradnictví na hektar i v celkové výši v rozmezí let 2005-2017. Díky dotačním titulům bylo za toto období umožněno našim vinařům čerpání ve výši více než dvou miliard korun.

Tabulka 8 – Výše čerpaných dotací v ekologickém vinohradnictví v letech 2005-2017

Rok	Rozloha ploch v ekologickém vinohradnictví (BIO) v ha	Dotace na ha v Kč	Dotace v Kč celkem
2005	19	12 235	232 465
2006	120	12 235	1 468 200
2007	245	23 369	5 725 405
2008	341	22 383	7 632 603
2009	645	22 774	14 689 230
2010	803	22 316	17 919 748
2011	965	21 300	20 554 500
2012	1004	25 517	25 619 068
2013	987	24 000	23 688 000
2014	904	23 331	21 091 224
2015	939	22 923	21 524 697
2016	967	23 500	22 724 500
2017	986	23 500	23 171 000
Celkem			206 040 640

Zdroj: Hluchý (2014)

8.8 Výměna generací

Dalším trendem, který je v současné době aktuální je generační výměna v rodinných podnicích. Po listopadové změně vedoucích stran ve vedení státu lidé dostali možnost samostatně podnikat a mnozí jsou dnes ve věku, kdy jimi vybudovaný podnik předávají svým nástupcům. Vzhledem k tomu, že to je první generační obměna, tak s tím v našich podmínkách není mnoho zkušeností, a tak lze inspiraci hledat v zahraničí.

Například v Itálii jsou rodinné podniky tradicí, a přechod z jedné generace na druhou probíhá jaks automaticky, jelikož nejde ani o první ani druhou ale třeba už čtvrtou či pátou generaci následníků. Důvod snadného přechodu z rodičů na děti je jednoduchý. Protože Italové, obzvláště na jihu země žijí pohromadě ve velké rodině s několika generacemi, umějí spolu vycházet. Váží si vzájemně jeden druhého a děti jsou od útlého věku součástí rodinné firmy. Jsou přítomni každodennímu provozu, podle svých schopností rodičům a prarodičům vypomáhají, poznávají, jak firma funguje od samého základu, protože začínají od těch nejjednodušších a nejzákladnějších činností. Dále znají, jak rodiče řeší problémy, vidí způsob komunikace rodičů se zaměstnanci, zákazníky či dodavateli a budují si postupně vlastní postavení. Ve chvíli, kdy mohou podnik převzít, proběhne to s jistou samozřejmostí a plnou důvěrou rodičů, a vyjma úředních náležitostí, které mnohdy vyřizují až mnoho let po předání se vlastně nic zásadního nezmění. Duch podniku a receptury zůstávají, dodavatelé i zaměstnanci také, jen se vystřídají generace v čele. V Itálii se firma podřizuje rodině.

V našich podmínkách lze očekávat poněkud jiný přístup. Děti zpravidla nebývají společně s rodiči v podniku, věnují se svému životu a studium, a poté co do podniku nastoupí, teprve ho poznávají. Nebývají s ním „srostlí“ a tak je pro ně obtížnější si k němu vytvořit vztah podobný jejich rodičům, kteří jej vybudovali z ničeho od samých začátků a mnohdy ho s velkými obtížemi drželi nad vodou a je tak pochopitelné, že rodiče mohou hledět s jistou nedůvěrou a obavami na budoucí směřování podniku. (Holý, 2018)

V oblasti vinohradnictví a vinařství ale může svou roli sehrát historie a tradice, spjatá s pěstováním a výrobou vína, protože vinohrady mají své kouzlo a opustit je, není tak jednoduché. Na druhou stranu mladé to táhne více do měst, což je dlouhotrvající tendence a je tak otázkou času, čemu nastupující generace vinařů dá přednost i vzhledem k přihlídnutí k věkovému průměru pracovníků v zemědělství.

9 Závěr

Vinařství a vinohradnictví má v České republice dlouhou historii, kterou lze považovat za silnou stránku. Od doby, kdy se k nám dostalo spolu s římským tažením Marca Aurelia Proba ve 3. stol. n.l., přes rozkvět ve 14. století za vlády císaře Karla IV. následovaly velké výkyvy během několika devastujících válečných světových konfliktů, katastrofu způsobila i pohroma v podobě zavlečení mšičky révokaze a dalších chorob vinné révy a přes socialistické hospodaření se dostáváme až do dnešních dní, kdy je rozloha vinic na našem území přibližně stejná jako koncem třicetileté války (1619-1648) a to 20 008 ha. Česká republika je rozdělena na dvě vinařské oblasti – Čechy a Moravu, které se dále dělí na 6 podoblastí, a to v Čechách podoblast Mělnická a Litoměřická a na Moravě Mikulovská, Slovácká, Velkopavlovická a Znojemská, 96% vinohradů se nachází na Moravě, zbylá 4% jsou v Čechách.

Cílem diplomové práce byla charakteristika současného stavu vinařství a vinohradnictví v rámci České republiky. Jako časový rámec bylo zvoleno období mezi lety 1989-2018/19. Při sběru dat bylo zjištěno, že se v roce 1989 celková plocha vinic pohybovala okolo 16 000 ha, kdy se na sklizňové ploše 11 253 ha při výnosu 4,56 t/ha sklídilo celkem 51 314 t moštových hroznů. K mírnému nárůstu došlo ploch vinic dochází po roce 1995, kdy byly zavedeny podpory ze strany Ministerstva zemědělství.

Výměra vinic se výrazněji začíná zvyšovat od roku 2003 na základě finanční podpory pro výsadbu vinohradů před vstupem České republiky do Evropské Unie, jak je zřejmé z tabulek přílohy č. 3 a č. 23. Plocha vinic se v tomto roce zvedla na 16 740 ha. Ze sklizňové plochy 11 825 ha, při výnosu 5,7 t/ha bylo sklizeno celkem 67 412 t hroznů. Postupnou

výsadbou se výměry zvedají až na plochu 20 008 ha. Ze sklizňové plochy 15 807 ha bylo sklizeno 79 774 t hroznů, což odpovídá výnosnosti pouze 5,05 t/ha. Slabou výnosnost roku 2017 způsobilo nepříznivé počasí, kdy byla 10.5.2017 v Hustopečích naměřena noční teplota -2,3°C, což v mnoha lokalitách způsobilo vážná poškození úrody. Všeobecně je výnos v našich zeměpisných podmínkách závislý na počasí. Veškeré biologické cykly se vzhledem ke klimatickým změnám urychlují, vinná réva se dříve „probouzí“ a případné pozdní jarní mrazíky ji ohrožují a mohou zničit celou úrodu. Zároveň se však s celkovým oteplováním rozšiřuje prostor a možnosti pro výsadbu nových vinic ve dříve nemyslitelných lokalitách.

Na druhou stranu díky severněji položeným vinohradům máme jednu výhodu oproti ostatním jižním vinařským zemím, a to možnost výroby ledového vína. To se může sklízet při teplotě minimálně -7 °C a zároveň při cukernatosti 27 °NM. Optimální jsou dva dny za sebou teploty -10 °C. V průběhu lisování hrozny nesmí rozmrznout, část vody zůstane nevytisována ve formě ledových krystalků, proto je ledové víno velmi aromatické a sladké. Někdy je to hra na nervy vinařů, protože jsou plně v moci přírody. Nejen že nesklizená úroda neujde pozornosti zvěře, ale pro dobrou kondici hroznů jsou důležité slunečné dny bez deště a mlh až do doby, než hrozny stihnou promrznout. Jenže mrazy občas uhodí neočekávaně anebo dlouho nepřichází, mnozí úrodu raději sklídí dříve na výběr z cibéb, což je přívlastkové víno vyrobené z přirozeně seschlých hroznů ve vinici a ledového vína se nedočkájí. Z tohoto důvodu je ledové víno poměrně vzácné a také drahé. Mezi další výrobce ledových vín patří Rakousko, Švýcarsko, Slovinsko a Slovensko. Mimo evropský kontinent je to Kanada. (Hynek, 2007)

Z výše uvedených výměr ploch a hektarových výnosů se roční domácí produkce vína pohybuje kolem 705 tis. hl. Produkce bílého vína tvoří 2/3 a červené víno činí 1/3. Při průměrné spotřebě 2 100 tis. hl je evidentní, že zbytek, tedy 2/3 pokrývá dovoz v množství 1 330 tis. hl. Největším dovozcem do ČR bylo v roce 2018 Maďarsko s 253 tis. hl, druhá je Itálie s 239 tis. hl, třetí pak Španělsko se 160 tis. hl. viz příloha č. 18. V předchozích deseti letech měla prvenství v dovozu Itálie do roku 2013, poté prvenství převzalo na krátkou dobu Španělsko do roku 2016, poté se na rok prvenství vrací Itálii a od roku 2018 je na prvním místě Maďarsko. Celkem z těchto zemí dovážíme cca 55% dovozu, viz příloha č. 19.

Vývoz vína není vzhledem k průměrné tuzemské spotřebě nijak objemný, pohybuje se kolem 79 tis. hl v roce 2018 a největším odběratelem je Slovensko 23 tis. hl, pak je Polsko s odběrem 12 tis. hl a Rumunsko 800 hl., zbytek je vyvážen do ostatních zemí v rámci EU i mimo EU viz příloha č. 17. Z globálního hlediska zahraniční obchod s vínem propojuje

produkční oblasti vína celého světa, což je vlastně jeho smyslem. Historicky bylo víno vždy žádanou komoditou, stejně tak jako olivy a keramika.

Průměrná roční spotřeba vína je trvale větší, než je domácí produkční potenciál. Poroste-li ročně plocha vinohradů o povolené 1% dle legislativy EU a díky klimatickým změnám budou vinice vysazovány na nových místech, bude kupní síla více uspokojena z domácích zdrojů na úkor dovezeného množství vína než je tomu doposud. Ovšem jen za předpokladu zachované nulové sazby spotřební daně z tichých vín. Pokud by zavedena byla, pak by patrně vzrostl dovoz ze zemí, kde víno zůstalo nezdaněno.

Podpora státu, krajů nebo lokálních organizací, kterou je možno považovat za jednu ze silných stánek, je namístě. Rovněž tak dotační politika EU, jakou je podpora v rámci SOT s vínem, která je zaměřena například na stabilizaci cen pro spotřebitele, podporu mladých vinařů a vinohradníků, zaměřuje se na ekologické a krajinné lokality s historickou vazbou. Z Programu rozvoje venkova je mimo jiné podporováno ekologické zemědělství s kulturou vinice v režimu certifikovaného EZ a s kulturou vinice v přechodném období, 75% je financováno z EU a 25% je financováno státem. Z prostředků ČR jsou poskytovány podpory z Vinařského fondu, z PGRLF a národní dotace vyplývající ze zákona o zemědělství. Vinohradnictví se bez těchto podpor neobejde, jelikož jinak je po většinu času až na nepatrné výjimky ztrátové.

Světové plochy vinic v roce 2018 byly 7,4 mil ha, z toho v rámci zemí EU je 3,3 mil ha. Největší rozloha vinic je ve Španělsku 953 tis. ha, následuje Francie s 811 tis. ha a třetí největší je Itálie s 658 tis. ha. Celková plocha vinic ve světě od roku 2003 klesá, jak je zřejmé z grafu v příloze č. 5. V zemích v rámci EU bylo vyprodukováno 182 mil. hl vína a největším producentem je Itálie s 54,8 mil. hl. Mimo evropský kontinent je 3,6 mil ha vinic a z toho 875 tis. ha v Číně, 480 tis. ha v Turecku a 443 tis. ha v USA, které jsou největším producentem s 23,9 mil hl vína. Největším světovým producentem vína je tak Itálie. Z celkové spotřeby vína ve světě, což je 246 mil. hl mají největší podíl na spotřebě USA se 13%, následují je Francie s 11% a Itálie s 9% viz příloha č. 38, 39.

Vinohrady mají velký význam jako tradice a folklórní prvek i z pohledu evropské kulturní krajiny, kdy je činností člověka krajina kultivována, zušlechťována, vytváří kulturní prostředí, přitažlivé pro turismus a propojuje nejen Česko, ale i Evropu v rámci agrární politiky. Udržování tradic je nepostradatelnou součástí naší kultury. K tomu přispívá i budování a rozvoj vinařských stezek, což je další silnou stránkou. Je krajinným prvkem, který, stejně jako výsadba nových vinic, ať již náhradou za vykloučené, či vysazené na novém místě, zásadním způsobem mění tvář a půvab krajiny. Nové vinařské stezky přivádí

návštěvníky do míst, která by zůstala zapomenuta a pomáhají tím místním vinařům k propagaci jejich výrobků a služeb například pořádáním různých zážitkových akcí typu návštěv ve vinařství s výkladem, prohlídkou a degustací atd. Tyto akce z velké části podporují, pořádají a koordinují lokální vinařské spolky. Z dnešního pohledu koronavirové pandemie je návrat k dovolené a k volnému času strávenému v rámci České republiky ještě aktuálnější trendem, nabízejícím další potenciál k rozvoji podnikání. Ovšem podmínkou úspěchu je dostatečně kvalitní zázemí v podobě sklípků, vinoték, penzionů, ale i dobrá dopravní dostupnost. Dalšími důležitými body jsou přítomnost kulturních, společenských nebo přírodních atraktivit, udržování zvyků a tradic a jejich náležitá prezentace a v neposlední řadě jsou zapotřebí vhodné legislativní a ekonomické podmínky pro provozovatele těchto činností. Silnou stránkou se zde jeví možnost přímého prodeje ze sklepa, jelikož vinařům nenarůstají náklady v podobě pronájmu prodejních míst ve středu měst, navíc mohou využít atmosféry vinného sklepa, která jistě násobí prožitek návštěvy víc, než nákup vína v hypermarketu či vinotéce.

V dnešní době již máme konkurenceschopná růžová vína, která s ohledem na postupné oteplování přichází stále více do módy, protože se jedná o vína lehká, vhodná pro teplá období roku, je předpoklad vyšší poptávky. Zde je prostor pro zvýšení povědomí o českých růžových vínech zlepšením vinařského marketingu zaměřeného nejen na domácí, ale i zahraniční spotřebitele.

Tradice Svatomartinských vín je v ČR na vzestupu s ročním prodejem cca 2 mil. lahví, což svědčí o jejich velké oblibě, narozdíl od Beaujolais Nouveau, kterého se prodává zhruba o 1 mil. lahví méně a jeho prodej v ČR stagnuje (viz příloha č. 41). Důvodem může být také to, že Beaujolais Nouveau se začíná prodávat od půlnoci třetího čtvrtka v měsíci listopadu, což by v našich podmínkách znamenalo uspořádat dvě akce podobného typu krátce za sebou a mnozí restauratéři proto upřednostňují vína Svatomartinská. Dalším z důvodů může být také možnost výběru z několika odrůd bílých, růžových a červených Svatomartinských vín, oproti pouze jedné odrůdě Gamay, ze které se vyrábí červené Beaujolais Nouveau.

Mezi nejvíce pěstované odrůdy se v ČR řadí z bílých vín Veltlínské zelené, vysázené na celkové ploše o výměře 1 654 ha. Nejpočetněji zastoupenou odrůdou červeného vína je Frankovka, jež patří mezi naše nejkvalitnější vína s celkovou výměrou 1 080 ha. Jak je zřejmé z grafu č. 4 slabou stránkou je věková struktura vinic, kde plocha vinohradů starších 30-50 let, což je považováno za starý vinohrad, činí 26% celkové rozlohy, tj. 4 706 ha. Mezi plodné vinice od 10 do 30 let, které už se věkem přibližují starým vinohradům je 46% tedy 8 425 ha. Mladých plodných vinic ve stáří od 4 do 10 let je pouhých 2 538 ha tedy 14%, a mladé vinice

do 4 let stáří jsou na ploše 8% s rozlohou 1 498 ha. Vinogradů nad 50 let je v ČR 1 022 ha, což činí 6%. Z výše uvedených dat vyplývá, že v následujících letech je pro udržení produkčního potenciálu obnova starých vinic za nové nezbytná.

Ačkoliv je zajištění dostatečného množství potravin pro současnou populaci prvořadým úkolem zemědělství v dnešní době, stále naléhavěji vyvstává otázka vztahu mezi zajištěním rostoucích nároků na kvalitu potravin a trvale udržitelným rozvojem. Společná zemědělská politika EU zohledňuje ekologické zemědělství, kterému se dostává pozornosti a podpory, jelikož se jeví jako jedna z cest k trvale udržitelnému rozvoji produkce potravin zdravotně přínosných pro obyvatelstvo a zároveň používající pěstitelské a chovatelské postupy šetrné k životnímu prostředí. Budoucí podobu Společné zemědělské politiky po roce 2020 má utvářet 9 cílů, a mezi nimi mimo jiné i ochrana biologické rozmanitosti, zajištění vysoké kvality potravin či prosazování udržitelného využívání přírodních zdrojů. Nová SZP si klade za cíl také uložit zemědělcům povinnost střídání plodin namísto jejich diverzifikace, povinné používání nástrojů pro hospodaření s živinami v zájmu zlepšení kvality vody, finanční podpora vázaná na dodržování pravidel týkajících se užívání pesticidů atd.

Dle uvedených dat je silnou stránkou zvyšující se zájem spotřebitelů o možnost nákupu kvalitních potravin vč. ekologicky vypěstovaného a zpracovaného vína, s garantovaným ekologickým původem i přes vyšší cenu a tím pádem patrný nárůst producentů ekologického hospodaření. To ovšem předpokládá zvýšení důvěry spotřebitelů v ekologický původ přísnými kontrolními mechanismy bez možnosti je jakýmkoliv způsobem obejít, jelikož mnoho nakupujících značku bio stále považuje jen za reklamní trik s oprávněním k navýšení cen. Dalším limitujícím bodem a slabou stránkou je stále úzký sortiment produktů ekologického hospodaření, špatná dostupnost jednotlivých značek, ale také malá marketingová podpora.

Vzhledem ke zvýšené poptávce po studiu oboru Vinohradnictví by bylo namístě zvážit, ze strany Jihomoravského kraje, navýšení počtu přijímaných žáků, neboť dle slov ředitele školy, by bylo možné umístit ročně minimálně o 10 absolventů školy více. To by zajistilo přísun mladé generace, která má snahu měnit způsoby výroby a zpracování na šetrné k životnímu prostředí. Jistě by to bylo přínosem pro vinařství, která se neustále potýkají s problémem nedostatku odborných pracovníků.

Zaměstnanost v oboru zemědělství je 1,9% celkové zaměstnanosti v národním hospodářství ČR, tedy přibližně 100 tis. zaměstnanců. Největší podíl je ve věkové skupině 45-59 let tj. 41,4%, následuje kategorie pracovníků 30-44 let s 31,2%, nižším podílem jsou

zastoupení pracovníci nad 60 let 14,5%. Nejmladší kategorie 15-29 let tvoří pouze 12,9%. Ve vinohradnictví je nedostatek pracovních sil stálým jevem a je tedy slabou stránkou.

Další rezerva spočívá v nedostatečném počtu kurzů pořádaných pro odbornou i laickou veřejnost s přednáškami na aktuální témata, popularizace vinohradnictví zvláště ekologického, kdy je vinařům objasňováno, že konvenčním způsobem hospodaření devastují půdu, na které jsou vinohrady a jejich kvalitní produkce vína naprosto závislé. Osvětu hlavně drobných vinařů a vinohradníků, která je všeobecně nízká lze považovat za slabou stránku. Lidé, kteří mají zájem pracovat ve vinohradu jinak jsou „omezováni“ majiteli sousedních pozemků, kteří hospodaří tak, jako jejich předkové a kterým třeba i ostych nedovolí zkusit něco jiného či nového a na snahu svého souseda např. o přechod na bioprodukcí pohlížejí jako na nesmysl. Vždyť přeci jejich dědové to dělali nejlépe, tak proč něco měnit? Jenže přechod na ekologické hospodaření není možný, když z obou sousedících stran vinohradu jsou aplikovány chemické postřiky, kterými zahubí nejen vámi opečovávaného dravého roztoče, ochraňujícího vinohrad před poškozením vinné révy, ale i veškerý ostatní užitečný hmyz, který přilákáte osetím meziřadí druhově bohatou směsí.

Velkým otazníkem bude v následujících letech generační výměna v rodinných vinařstvích. V našich podmínkách nejsou s obměnou generací téměř žádné zkušenosti, neboť teprve rok 1989 dal vzniknout novým možnostem samostatného podnikání. Dnes se zakladatelé mnohých firem dostávají do důchodového věku a jelikož se jedná o první generační výměnu, stojí před problémem, komu a jak svůj podnik přenechají, když ho budovali od samých začátků a mnohdy jej drželi nad vodou s vypětím všech sil. Inspirací nám může být zahraniční model kde např. v Itálii mají rodinné podniky již dlouholetou historii a tradici, a přechod z jedné generace na další probíhá nenásilně a jaksi samozřejmě. Na chodu podniku se podílí celá rodina vč. dětí, které jsou jeho přirozenou součástí, v průběhu let jsou přítomny v každodenním provozu a ve chvíli výměny generací vše proběhne bez komplikací a znatelných změn a ve stejném duchu se podnik rozvíjí dál, zůstávají receptury, dodavatelé i zákazníci. V našich podmínkách lze předpokládat jiný přístup, jelikož děti nebývají s rodiči společně od malička v podniku, ale věnují se více svému životu a studiím. Tím pádem buď v podnikání nechtějí pokračovat, nebo nemají k rodinné firmě takový vztah a nejsou s ní tolik srostlí jako jejich rodiče. V této situaci je pak řešením prodej podniku, kterému se pravděpodobně jeho zakladatelé budou bránit snahou o co nejdelší působení v jeho vedení i přes svůj vysoký věk, jelikož vinohrady mají své kouzlo a opustit je, není tak jednoduché. Dobrým příkladem a firmou, která úspěšně zvládla přechod z jedné generace na druhou je rodina Šťastných, majitelé známé tradiční značky Château Valtice.

V posledních dvaceti letech vinohradnictví a vinařství v České republice udělalo velký pokrok k rozvoji a lze na něj do budoucna nahlížet pozitivně. Vzhledem k nárůstu spotřeby a obliby vína je to obor perspektivní. Velké rezervy spočívají v přechodu na ekologické hospodaření a výrobu bioprodukce, po které je na trhu stoupající poptávka a je cestou udržitelného rozvoje. Díky postupné změně klimatu mohou vinohrady vznikat i na dříve nemyslitelných místech. Další kladnou stránkou je možnost rozšiřování oblastí podnikání s propojením historie, tradic, odpočinku a relaxace při pobytu ve vinařských oblastech ať už na Moravě nebo v Čechách.

10 Seznam použitých zdrojů

Publikace:

BALÍK J, STÁVEK J., *Vinařská technologie*, Valtice: Národní vinařské centrum o.p.s., 2017. ISBN:978-80-87498-77-4

BÁRTA L., *Public relations, Marketingová komunikace v obchodu s vínem*, Praha: Radix, spol. s r.o., 2013. ISBN:978-80-87573-07-05

CALLEC CH., *Encyklopedie vína*, Dobřejuvice: Rebo Productions CZ, spol. s.r.o., 2005. ISBN:80-7234-480-80

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Statistická ročenka České republiky 2018 – Statistical yearbook of the Czech Republic 2018*, Praha: Český statistický úřad, 2018. ISBN:978-80-250-2868-1

DOMIN J. a kol., *Hrozno a víno ekologicky*, Bratislava: Víno natural, 2017. ISBN: 978-80-972706-1-2

DOMINÉ A., *Víno*, Bratislava: Nakladatelství Slovart, 2015. ISBN: 978-3-8331-4611-4

DÖRR H.-G., RÖDER K., JOHN F., *Co nevíte o víně*, Vídeň: Franken Verlag, 2000. ISBN:80-7202-673-9

HLUCHÝ M., *Zdravá ozelenění vinic druhově bohatými směskami – 3. část.*, Vinařský obzor roč. 1107/2014 č. 11, Velké Bílovice: Svaz vinařů České republiky. ISSN: 1212-7884

HOFMANN U., *Biologischer Weinbau*, Stuttgart: Eugen Ulmer, 2014. ISBN: 978-3-8001-7977-0

HOLMAN R., *Ekonomie 6. vydání*, Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2016. ISBN:978-80-7400-278-6

HOLÝ J., *BP Řešení otázky nástupnictví v podmínkách rodinné firmy*, Praha 2018.

HRADIL R. a kol., *Biodynamické vinohradnictví a vinařství*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2018. ISBN 978-80-271-0418-5

GALET P., *General viticulture*, Oenoplurimedia 2000. ISBN 978-29-054-281-34.

JOHNSON H., ROBINSON J., *Světový atlas vína*, Bratislava: Nakladatelství Slovart, 2015. ISBN:978-807391-978-8

KRAUS V. a kol., *Nová encyklopedie českého a moravského vína, 1. a 2. díl*, Praha: Praga Mystica, 2007. ISBN:978-80-86767-00-0

MAROON J., *Faktor dlouhověkosti*, NOXI, s.r.o., 2010. ISBN: 978-80-8110-031-3

- MATUSZKOVÁ J., KOVÁŘŮ V., *Vinohradnické stavby*, Šlapanice: Vydavatelství ERA, 2004. ISBN:80-7366-001-6
- MAY D., SHARPE A., *The everything wine book*, Avon: Adams Media Corporation, 1997. ISBN:1-55850-808-2
- McCARTNEY J., *The WINE Journal*, Skyhorse Publishing, 2010. ISBN 978-1-61608-072-3
- MEJSTŘÍK J., *Historie a současnost vína v Čechách. Pátý korunovační klenot*, Praha: Nakladatelství Anag, 2019. ISBN:978-80-7554-227-4
- MICHLOVSKÝ M., *Vinohradnictví*, Rakvice: Vinselekt Michlovský a.s., 2017. ISBN:978-80-905319-8-7
- PÁTEK J., *Zrození vína*, Brno: Nakladatelství Jota, s.r.o., 2001. ISBN: 80-7217-137-2
- PAVLOUŠEK P., *Pěstování révy vinné – moderní vinohradnictví*, Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN:978-80-247-3314-2
- PETEROVÁ J., *Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů*, Praha: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN: 978-80-213-2053-6
- STÁVEK J., *Rosé*, Praha: Radix spol. s r.o., 2012. ISBN:978-80-87573-05-1
- STEIDL R., *Sklepní hospodářství*, Národní vinařské centrum, o.p.s., Radix, spol. s r.o., 2010. ISBN:978-80-903201-9-2
- STŘEDOVÁ H., ROŽNOVSKÝ J., LITSCHMANN T., ed. *Mikroklima a mezoklima krajinných struktur a antropogenních prostředí: sborník abstraktů z mezinárodní konference: Skalní mlýn 2.-4.2.2011*. Praha: Česká bioklimatická společnost v nakl. Český hydrometeorologický ústav, 2011. ISBN: 978-80-86690-87
- SVATOŠ M. a kol., *Ekonomika agrárního sektoru*, Praha: Česká zemědělská univerzita, 2019. ISBN:978-80-213-2807-5
- VINAŘ-SADAŘ číslo 2, ročník 2020, *Zdravá vinice s využitím probiotických organismů*, Olomouc: Agriprint s.r.o., 2020. ISSN 1804-3054
- WHITE R.E., *Understanding vineyard soils*, New York: Oxford University Press 2015. ISBN: 978-0-19-934206-8.
- WILSON J. E., *TERROIR, The role of geology, climate and culture in the making of french wine*, London: Octopus Publishing Group Ltd. 1998. ISBN:1-891267-22-1

Internetové zdroje:

Agroenvironmentálně-klimatická opatření [cit. 25.září 2020]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/479831/B_AEKO_IPVino.pdf

Aktuálně.cz: Vínu letos hrají do not teploty, déšť i slunce, Atlas.cz 1999-2020 Economia, a.s. [cit. 30. září 2020]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ceska-ekonomika/vino-v-cesku-prehled-data-spotreba-podoblasti-odrudy-vinice/r~00f4c460e1a611e88d4aac1f6b220ee8/>

Biovíno – ekologické pěstování vinné révy a výroba biovína. ©Copyright 2011-2020 MojeLahve.cz [cit. 3. září 2020]. Dostupné z: <https://mojelahve.cz/clanek/biovino-ekologicke-pestovani-vinne-revy-a-vyroba-biovina-268>

Co jsou to moravské vinařské stezky. ©1996-2020 Nadace Partnerství [cit. 30.září 2020] Dostupné z: <https://www.stezky.cz/o-stezkach>

Ekonomický deník: Nulové zdanění vína: podpora domácích vinařů zatím vítězí nad zdaněním spotřeby a bojem proti závislosti [cit. 3. září 2020]. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/nulove-zdani-vina-podpora-domacich-vinaru-zatim-vitezi-nad-zdanim-spotreby-bojem-zavislosti/>

Euroskop.cz: Zemědělství. Copyright ©2005-2020 Vláda České republiky [cit. 20. září 2020]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8924/sekce/zemedelstvi/#>

Gastrostar ©Copyright 2017 – GastroStar.Cz [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <https://gastrostar.cz/ekologicke-vinohradnictvi/>

Hluchý M., Kterak se do vinic život vraceti začal [cit. 1. října 2020]. Dostupné z: https://www.rmm.cz/regiom/2018/hluchy_vinice.pdf

Hynek P., Vinaři neztratili nervy, ledové víno bude [cit. 10. října 2020]. Dostupné z: https://issuu.com/vinarsky_obzor/docs/vo_1-2_2007

IHNED.cz: Kalousek hledá nové příjmy do rozpočtu. Za rok chce zavést spotřební daň i na víno.[cit. 30.září 2020]. Dostupný z: <https://byznys.ihned.cz/c1-54559560-kalousek-hleda-nove-prijmy-do-rozpocet-za-rok-chce-zavest-spotrebni-dan-i-na-vino>

iRozhlas: Nejstarší vinařství na světě. © 1997-2020 Český rozhlas [cit. 3. září 2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie_historie/nejstarsi-vinarstvi-na-svete_201101130000_turvalkova

iRozhlas: Změna klimatu dopadne na vinice, během 20 let se na Moravě přestane dařit Chardonnay či Müller Thurgau. © 1997-2020 Český rozhlas [cit. 3. září 2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/data-vino-klimaticka-zmena_1910170600_pek

Kompletní informace pro vinaře, Vína z Moravy vína z Čech. [cit. 30.září 2020]. Dostupné z: <https://www.vinazmoravyvinazcech.cz/cs/aktuality/7336013-svatomartinske-2020-kompletni-informace-a-podklady-pro-vinare>

Kozák M., Beaujolais Nouveau v roce 2018, [cit. 3. září 2020]. Dostupné z: <https://vino.tk/13694/>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Ekologické zemědělství v České republice, Ročenka ekologického zemědělství 2012 [cit. 1.září 2020]. Praha, Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/533344/rocenka_EZ_2012_web.pdf

Ministerstvo zemědělství (MZe) Ekologické zemědělství v České republice, Ročenka ekologického zemědělství 2018 [cit. 1.září 2020] Praha, Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/643739/Rocenka_ekologickeho_zemedelstvi_2018_WEB.pdf

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 1998, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 1999, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 2004, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 2005, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 2008, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 2009, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 2018, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Ministerstvo zemědělství (MZe) Situační a výhledová zpráva 2019, Praha, [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/publikace-a-dokumenty/situacni-a-vyhledove-zpravy/rostlinne-komodity/revavinnavino/?pageSize=50>

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027 [cit. 30.září 2020]. Dostupné z https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogovalpolitika/strategie-a-plany/NSZ-2019-2027_po_vlade.pdf

Národní vinařské centrum, o.p.s. [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné z: <https://www.cmb-brno2020.cz>.

Národní vinařské centrum: Vinařské akce. [cit. 15. září 2020]. Dostupné z: <http://www.vinarskecentrum.cz/vinarske-akce>

O víně. Seriál o vinětech. [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné z: [http://www.ovine.cz/web/structure/o-vecech-okolo-14.html?do\[loadData\]=1&itemKey=cz_274](http://www.ovine.cz/web/structure/o-vecech-okolo-14.html?do[loadData]=1&itemKey=cz_274)

O vinohradníky je velký zájem, na trhu práce je jich stále málo. Copyright 2016, VINAŘSKÁ UNIE ČR, z.s. [cit. 30.září 2020] Dostupné z: <https://www.vinarskaunie.cz/2017/10/27/vinohradniky-velky-zajem-trhu-prace-jich-stale-malo/>

Podpory. 2006-2018 Vinařský fond České republiky [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné z: <http://vinarskyfond.cz/podpory/>

Potravinový info: Podpora vinařství a vinohradnictví pro roky 2014-2018. Verlag Dashöfer Holding, Ltd. 1997-2020 [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné z: https://www.potravinoinfo.cz/33/podpora-vinarstvi-a-vinohradnictvi-pro-roky-2014-2018-uniqueidgOkE4NvrWuMEMvw3uZDmFjTGjkTzG_pU4z1ytziS9rg/

Réblová M., Encyklopedie vína [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné z: <https://mojelahve.cz/clanek/ledove-vino-vyroba-teplota-pri-sklizni-a-barevne-odstiny-tohoto-nevsedniho-vina-430>

Směrnice integrované produkce hroznů. Svaz integrované a ekologické produkce hroznů a vína EKOVIN o.s. [cit. 30.září 2020]. Dostupné z: <http://rl.zf.jcu.cz/docs/ruzne/ruz-IOR-integ.-produ-7f4029603c.pdf>

Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice [cit. 30.září 2020]. Dostupné z http://www.iheta.org/ext/publication/files/Report_merged_grant_alkohol_2019-04-10%20-%20final.pdf,

Svaz Demeter a jeho směrnice. ©Biodynamika.info 2017-2020 [cit. 25. srpna 2020]. Dostupné z:<https://biodynamika.info/svaz-demeter-a-jeho-smernice/>

Svaz vinařů ČR, Vinařský obzor, ISSN: 1212-7884 [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné z: <https://www.svcr.cz/files/2018/04/1512816a7a1a6379cc134d5e85a09014.pdf>.

Šmidberger V., Vinařství Olbramovice DP [cit. 3.září 2020]. Dostupné z: https://www.fa.cvut.cz/galerie/diplomove-prace/2016-0-smidberger-vinarstvi-586b452b501653747d00499e/ahc_dp_smidberger-viktor_web.pdf

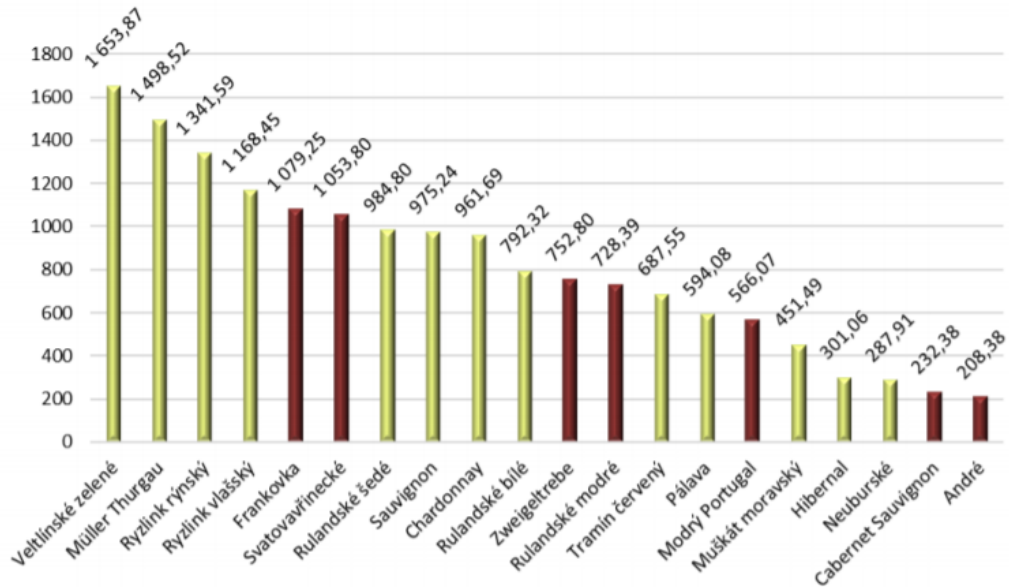
ÚKZÚZ: Statistické výstupy o plochách, stáří vinic a odrůdách révy k 31. 12. 2019 [cit. 3. září 2020]. Dostupné z:
[Http://www.akcr.cz/data_ak/20/k/Vino/Statisticke_vystupy_o_plochach_vinic_stari_vinic_a_odrudach_revy_k_31_12_2019.pdf](http://www.akcr.cz/data_ak/20/k/Vino/Statisticke_vystupy_o_plochach_vinic_stari_vinic_a_odrudach_revy_k_31_12_2019.pdf)

Vinařský fond. 2005-2018 Vinařský fond [cit. 30. srpna 2020]. Dostupné on-line
<https://www.wineofczechrepublic.cz/>. z:

Základy ekologického zemědělství, 2. aktualizované vydání. © 2009-2020 Ministerstvo zemědělství [cit. 5. září 2020] Dostupné z:
<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/ekologicke-zemedelstvi/publikace/zaklady-ekologickeho-zemedelstvi-2-1.html>

Přílohy

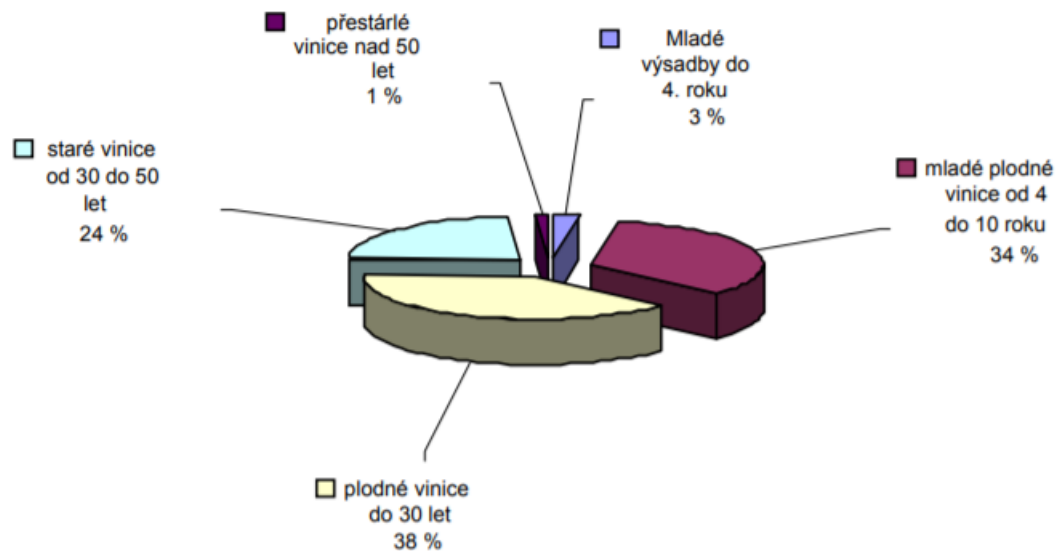
Příloha 1 – Přehled nejvíce pěstovaných odrůd v ČR k 31.12.2018 (v ha)

Zdroj: eagri.cz

Zdroj: ÚKZÚZ

Příloha 2 – Věková struktura vinic k 31.12.2008

Zdroj: ÚKZÚZ – registr vinic

Příloha 3 – Bilance půdy od roku 1918

Bilance půdy

(stav k 31. 12.)

Pramen: Český úřad zeměměřický a katastrální

tis. ha

Rok	Zemědělská půda ¹⁾	z toho					Nezemědělská půda	z toho	
		orná půda ¹⁾	chmelnice	vinice	louky	pastviny		lesní pozemky ²⁾	rybníky
1918	5 090	-	-	-	-	-	-	-	-
1919	5 090	-	-	-	-	-	-	-	-
1920	5 094	3 814	8	6	766	406	-	-	-
1921	5 095	3 810	8	6	770	409	-	-	-
1922	5 096	3 815	8	6	768	406	-	-	-
1923	5 096	3 817	8	5	768	405	-	-	-
1924	5 097	3 818	9	5	768	403	-	-	-
1925	5 096	3 817	10	5	767	402	-	-	-
1926	5 096	3 815	12	5	767	401	-	-	-
1927	5 095	3 812	16	5	767	400	-	-	-
1928	5 121	3 853	16	5	761	384	-	-	-
1929	5 060	3 843	17	5	755	354	-	-	-
1930	4 999	3 836	16	4	749	324	-	-	-
1931	4 997	3 837	12	4	748	323	-	-	-
1932	4 995	3 838	10	5	748	322	-	-	-
1933	4 993	3 836	11	5	747	321	2 894	2 352	46
1934	4 991	3 835	12	6	746	320	-	-	-
1935	4 991	3 835	12	6	745	318	2 896	2 353	46
1936	4 991	3 837	12	7	744	317	2 896	-	-
1937	4 988	3 835	12	7	743	317	-	-	-
1938	4 991	3 838	12	8	742	316	-	-	-
...									
1945	4 758	3 641	8	7	738	268	-	-	-
1946	4 650	3 516	7	7	722	292	-	-	-
1947	4 743	3 517	7	7	726	346	3 061	2 407	53
1948	4 747	3 490	7	6	726	369	3 076	2 427	48
1949	4 731	3 425	8	6	726	412	3 148	2 478	49
1950	4 678	3 362	9	6	710	429	3 186	2 507	48
1951	4 664	3 413	10	6	707	367	3 214	2 529	51
1952	4 675	3 438	10	6	709	365	3 209	2 529	50
1953	4 571	3 315	9	6	699	369	3 099	2 403	48
1954	4 621	3 387	9	6	716	316	3 196	2 511	51
1955	4 667	3 419	9	7	738	302	3 175	2 524	53
1956	4 639	3 387	8	7	728	316	3 203	2 540	50
1957	4 612	3 382	8	7	717	318	3 231	2 548	51
1958	4 613	3 387	8	7	716	308	3 274	2 562	51
1959	4 594	3 376	8	7	707	308	3 295	2 574	51
1960	4 573	3 371	9	7	698	302	3 316	2 581	51
1961	4 570	3 369	9	7	692	304	3 319	2 584	51
1962	4 547	3 361	10	7	681	298	3 342	2 587	51
1963	4 535	3 363	9	7	670	294	3 354	2 592	51
1964	4 529	3 358	10	8	663	297	3 360	2 596	51
1965	4 513	3 352	9	8	657	292	3 376	2 599	51
1966	4 502	3 343	9	8	652	293	3 387	2 601	52
1967	4 493	3 335	9	9	648	293	3 397	2 604	52
1968	4 481	3 329	9	9	645	290	3 409	2 605	52
1969	4 472	3 321	9	9	642	290	3 418	2 606	52
1970	4 465	3 315	9	10	639	289	3 425	2 607	52
1971	4 458	3 312	9	11	637	286	3 432	2 607	52
1972	4 457	3 312	9	11	633	289	3 432	2 611	52
1973	4 454	3 314	9	11	629	288	3 436	2 608	51
1974	4 450	3 316	10	12	623	287	3 440	2 610	51
1975	4 444	3 316	10	12	615	286	3 446	2 613	51
1976	4 436	3 323	10	13	604	282	3 454	2 614	51
1977	4 428	3 327	11	13	594	280	3 462	2 616	51
1978	4 412	3 316	11	14	588	280	3 478	2 619	51
1979	4 394	3 306	11	14	583	276	3 496	2 623	51
1980	4 374	3 294	11	15	578	273	3 516	2 624	51
1981	4 370	3 292	11	16	574	271	3 520	2 627	51
1982	4 366	3 289	11	16	572	271	3 524	2 626	51
1983	4 360	3 286	11	16	570	271	3 530	2 626	51
1984	4 354	3 280	11	16	569	269	3 536	2 626	51
1985	4 327	3 269	11	16	567	256	3 563	2 627	51
1986	4 322	3 260	11	16	568	258	3 565	2 627	51
1987	4 316	3 253	11	16	568	259	3 571	2 628	51
1988	4 307	3 242	12	16	570	259	3 580	2 629	51
1989	4 296	3 232	11	16	572	256	3 591	2 629	51
1990	4 288	3 219	11	16	577	256	3 599	2 630	51

¹⁾ do roku 1938 bez půdy nepatřící zemědělským podnikům

²⁾ do roku 1956 bez prutníků a větrolamů (zařazeno do zemědělské půdy)

pokračování Příloha č. 3: Bilance půdy od roku 1918

Bilance půdy

(stav k 31. 12.)

dokončení

Pramen: Český úřad zeměměřický a katastrální

tis. ha

Rok	Zemědělská půda	z toho					Nezemědělská půda	z toho	
		orná půda	etmelnice	vinice	louky	pastviny		lesní pozemky	vodní plochy ¹⁾
1991	4 285,000	3 184,000	11,000	16,000	602,000	262,000	3 602,000	2 630,000	51,000
1992	4 283,010	3 175,204	11,422	15,691	609,245	263,024	3 603,407	2 629,075	158,106
1993	4 282,142	3 173,406	11,415	15,678	609,961	263,089	3 604,291	2 628,628	158,286
1994	4 280,954	3 158,165	11,439	15,671	620,439	266,515	3 605,697	2 629,502	158,628
1995	4 279,823	3 142,642	11,427	15,633	629,691	271,642	3 606,798	2 630,129	159,111
1996	4 279,391	3 098,187	11,394	15,629	662,773	282,570	3 607,295	2 630,993	159,339
1997	4 279,712	3 090,609	11,366	15,504	668,379	284,888	3 606,854	2 631,802	159,393
1998	4 284,302	3 100,566	11,328	15,507	662,964	284,368	3 601,685	2 633,819	158,969
1999	4 282,446	3 095,960	11,268	15,494	664,938	285,261	3 603,964	2 634,470	159,213
					trvale travní porosty				
2000	4 279,876	3 082,383	11,232	15,574	961,070		3 606,649	2 637,289	159,349
2001	4 277,435	3 075,178	11,236	15,626	965,882		3 609,059	2 638,917	159,549
2002	4 272,801	3 068,239	11,105	15,902	968,272		3 613,954	2 643,058	159,897
2003	4 269,218	3 062,009	11,063	16,740	970,627		3 617,462	2 644,168	160,149
2004	4 264,573	3 054,654	11,045	18,278	971,748		3 622,265	2 645,737	160,501
2005	4 259,480	3 047,249	10,967	18,670	973,789		3 627,233	2 647,416	160,939
2006	4 254,403	3 039,669	10,844	18,906	976,226		3 632,296	2 649,147	161,421
2007	4 249,177	3 032,448	10,766	19,116	977,988		3 637,489	2 651,209	162,122
2008	4 244,000	3 025,597	10,762	19,131	979,718		3 642,431	2 653,033	162,500
2009	4 238,975	3 016,858	10,661	19,292	982,776		3 647,517	2 655,212	162,787
2010	4 233,501	3 008,090	10,552	19,434	985,859		3 653,037	2 657,376	163,144
2011	4 229,167	3 000,390	10,454	19,489	989,293		3 657,431	2 659,837	163,421
2012	4 224,389	2 993,236	10,355	19,562	991,523		3 662,231	2 661,889	163,965
2013	4 219,867	2 985,792	10,312	19,652	994,461		3 666,840	2 663,731	164,377
2014	4 215,621	2 978,989	10,276	19,611	997,225		3 671,158	2 666,376	164,835
2015	4 211,935	2 971,957	10,149	19,811	1 000,620		3 675,038	2 668,392	165,485
2016	4 208,374	2 965,606	10,127	19,835	1 003,393		3 678,666	2 669,850	165,876
2017	4 205,288	2 958,603	10,066	20,008	1 006,352		3 681,739	2 671,659	166,253

¹⁾ do roku 1991 rybníky

Zdroj: ČSÚ

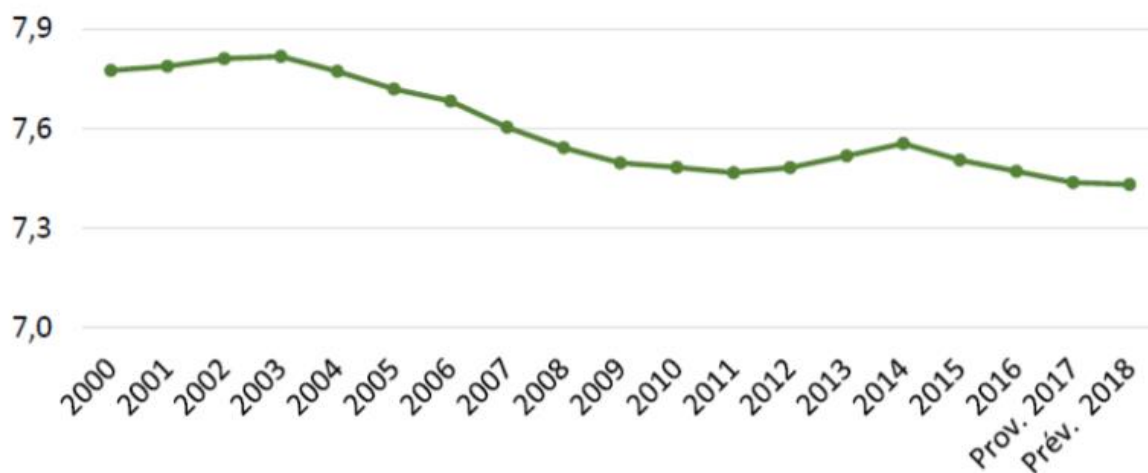
Příloha 4 – Přehled o vinohradnictví ve významných vinařských mimoevr. zemích pro roky 1997-1999*

Země	1997			1998			1999*		
	plocha tis. ha	produkce tis. t	výnos t/ha	plocha tis. ha	produkce tis. t	výnos t/ha	plocha tis. ha	produkce tis. t	výnos t/ha
SVĚT CELKEM	7 331,8	59 398,6	-	7 355,5	56 854,0	-	7 426,1	60 687,4	-
Z toho:									
EVROPA CELKEM	4 505,8	30 039,6	-	4 473,8	29 088,1	-	4 464,1	31 328,9	-
EU CELKEM	3 429,3	24 341,6	-	3 434,2	24 616,2	-	3 432,2	26 474,8	-
Čína	180,1	2 170,5	12,05	183,0	2 431,6	13,29	193,0	2 573,4	13,33
Írán	260,0	2 124,7	8,17	261,2	2 315,3	8,87	261,2	2 315,3	8,87
Indie	40,0	700,0	17,50	40,0	700,0	17,50	40,0	700,0	17,5
Ázerbajdžán	66,1	202,4	3,63	33,6	108,4	3,23	50,0	140,0	2,8
Uzbekistán	97,0	560,0	5,77	100,0	585,0	5,85	102,0	600,0	5,88
Sýrie	66,7	451,7	6,77	69,5	455,0	6,55	70,0	451,6	6,45
Turecko	560,0	3 700,0	6,61	560,0	3 650,0	6,52	560,0	3 650,0	6,52
Izrael	5,5	89,8	16,32	5,5	88,6	17,72	5,0	88,6	17,72
USA	317,7	6 606,4	20,79	346,5	5 355,0	15,45	350,0	5 946,0	16,99
Argentina	192	2 500,0	12,30	208,0	2 075,0	9,98	250,0	2 500,0	10,0
Chile	119,2	1 640,0	13,76	134,4	1 642,1	12,22	122,0	1 575,0	12,91
Brazílie	56,9	900,9	15,83	57,7	736,5	12,75	56,7	868,4	15,32
Mexiko	42,0	473,3	11,27	39,1	478,0	12,22	43,0	475,5	11,06
Austrálie	72,1	941,4	13,05	78,7	1 097,4	13,94	78,7	1 097,4	13,94
Nový Zéland	7,4	60,0	8,09	7,4	78,3	10,64	7,5	62,0	8,27
Egypt	51,0	867,9	17,44	52,2	957,7	18,36	52,5	970,0	18,48
Alžírsko	51,9	192,2	3,71	51,6	146,7	2,84	51,6	177,9	3,45
Maroko	47,4	313,6	6,61	46,9	261,6	5,57	47,0	334,8	7,12
Tunis	26,5	115,6	4,37	25,5	114,3	4,49	28,2	110,0	3,93
Jihoafrická republika	108,0	1 438,6	13,31	111,3	1 333,5	11,98	120,0	1 554,3	12,95

Pozn.: * odhad

pramen: FAOSTAT, zdroj: eagri.cz

Příloha 5 – Vývoj plochy vinic ve světě v letech 2000-2018* (v mil. ha)

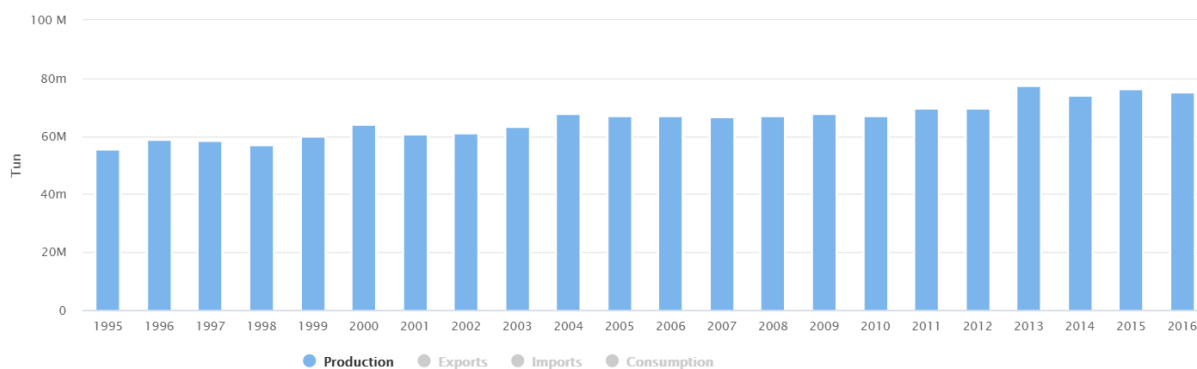
Zdroj: OIV

Příloha 6 – Vývoj ploch vinic vybraných deseti států EU v rozmezí let 2013-2018 (v tis. ha)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Španělsko	958	959	960	960	952	953
Francie	805	804	794	794	810	811
Itálie	646	642	646	646	652	658
Portugalsko	227	221	193	193	191	190
Rumunsko	183	183	182	182	183	183
Řecko	65	65	63	63	63	63
Německo	103	103	103	103	103	103
Maďarsko	65	65	55	64	65	66
Bulharsko	60	60	60	60	61	61
Rakousko	48	47	48	48	48	49
EU celkem	3 222	3 237	3 185	3 194	3 208	3 216

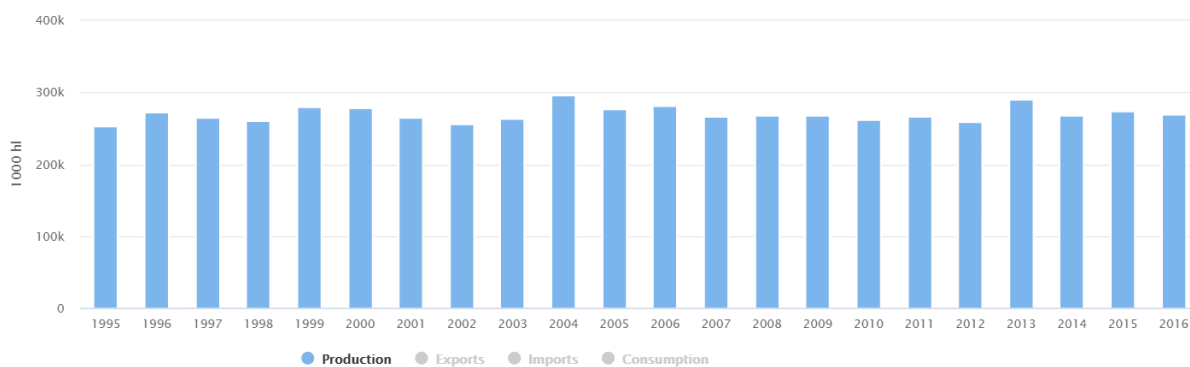
Zdroj: European Commission

Příloha 7 – Produkce vína ve světě v rozmezí let 1995-2016 (v mil. t)

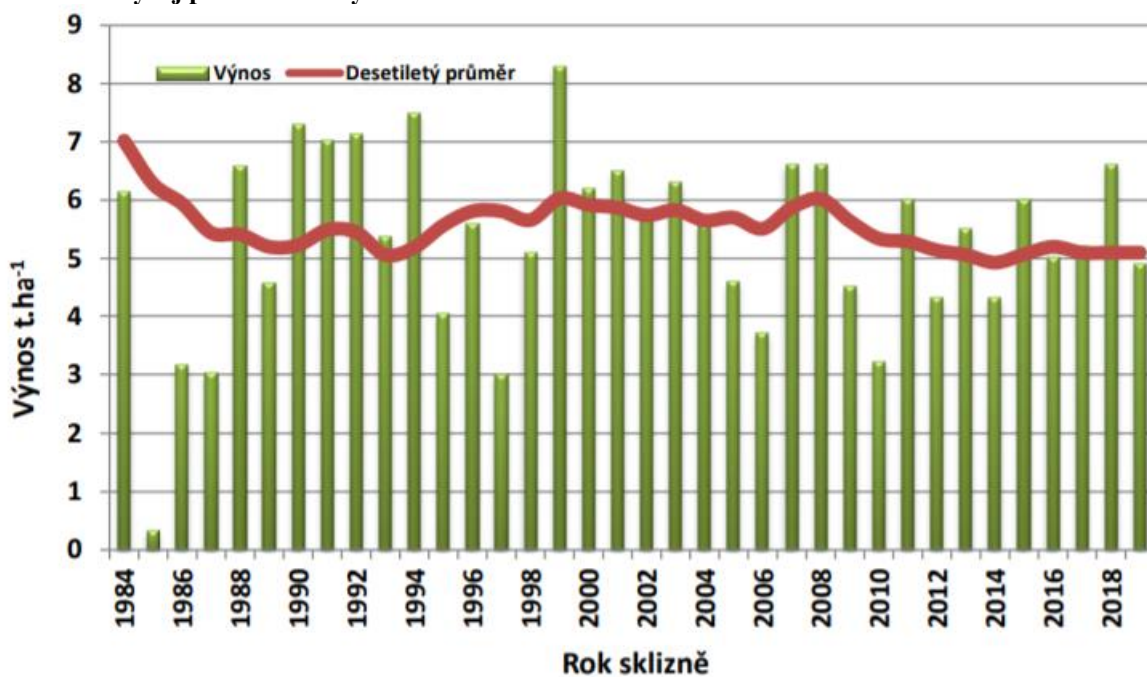
Zdroj: OIV

Příloha 8 – Produkce vína ve světě v rozmezí let 1995-2016 (v tis. hl)

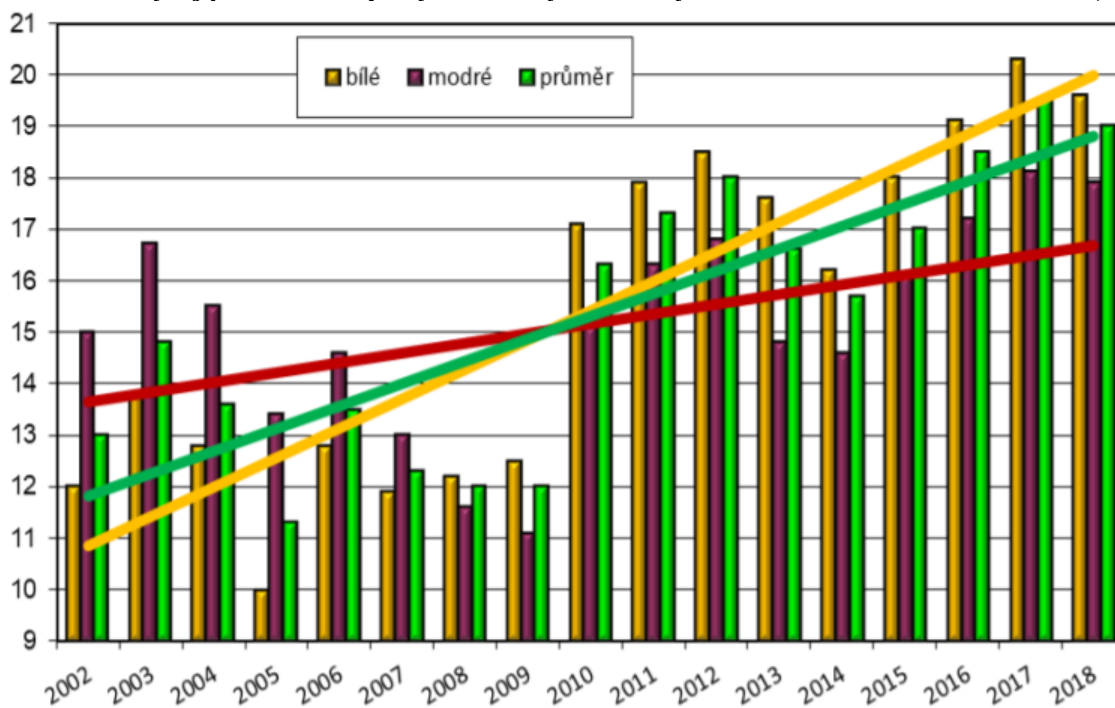
Zdroj: OIV

Příloha 9 – Vývoj průměrného výnosu hroznů v ČR v letech 1984-2019

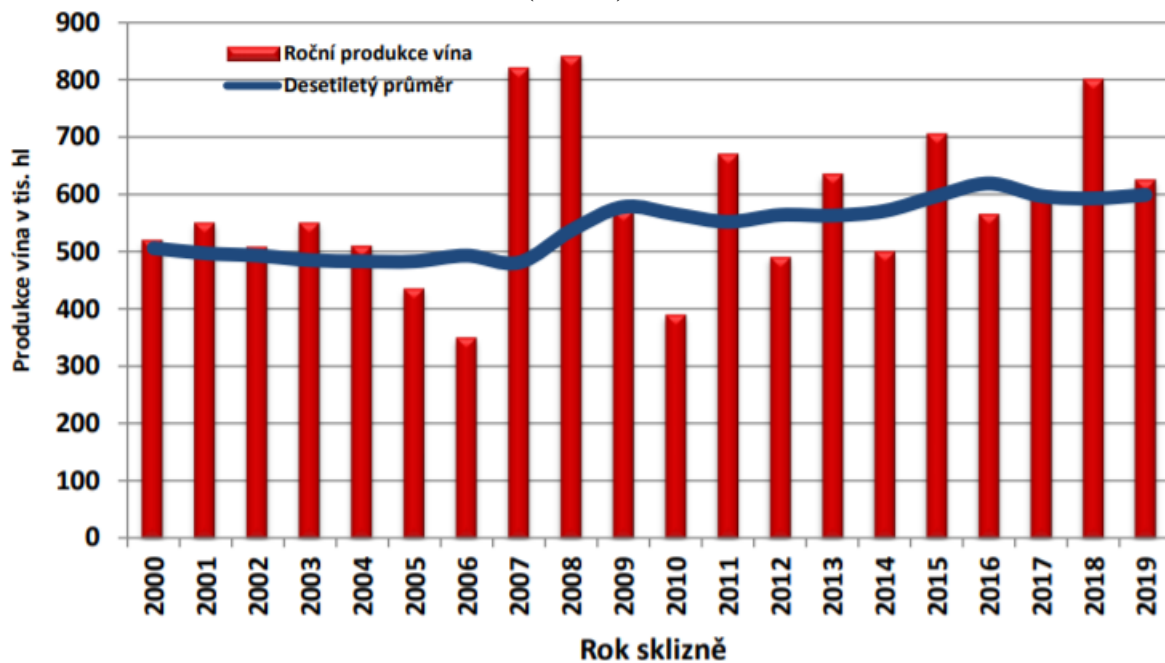
Zdroj: SV ČR

Příloha 10 – Vývoj průměrné ceny bílých a modrých moštových hroznů v ČR v letech 2002-2018 (Kč/kg)

Zdroj: SV ČR

Příloha 11 – Produkce vína v letech 2000-2019 (v tis. hl)

Zdroj: SV ČR

Příloha 12 – Přehled o dovozu vána do ČR v letech 1997-1998

Kalendářní rok	Název	D o v o z					
		celkem		z EU		z SR	
		hl	tis. Kč	hl	tis. Kč	hl	tis. Kč
1997	Šumivé víno	8 242	53 240	2 251	23 930	5 745	28 086
	Perlivé	3 400	14 321	634	1 856	2 726	12 187
	Víno do 2 l	157 319	268 773	108 304	121 858	39 632	123 893
	Víno nad 2 l	528 051	610 349	381 462	409 180	49 367	95 239
	Vinný mošt	0	0	0	0	0	0
	CELKEM	697 012	946 697	492 652	556 824	97 469	259 406
	Vermuty	17 052	86 665	16 990	86 379	0	0
1998*	Šumivé víno	971	7 398	297	3 825	672	3 556
	Perlivé	246	1 363	9	39	231	1 256
	Víno do 2 l	44 935	70 729	33 376	34 942	9 599	28 153
	Víno nad 2 l	103 952	103 079	45 551	49 576	3 878	6 923
	Vinný mošt	0	0	0	0	0	0
	CELKEM	150 104	182 569	79 233	88 382	14 380	39 888
	Vermuty	2 047	11 330	2 045	11 326	1	2

Poznámka: * = dovoz od 1. 1. 1998 do 31. 3. 1998

Zdroj: GŘC

Příloha 13 – Dovozy vána do ČR (vč. intrakomunitárního převozu) v letech 2017-2018

kalendářní rok	vínařský produkt	DOVOZ (včetně intrakomunitárního převozu)					
		celkem		z EU		ze SR	
		hl	tis. Kč	hl	tis. Kč	hl	tis. Kč
2017	šumivé víno	49 749	494 720	49 649	493 263	2 029	10 982
	perlivé víno	43 988	268 251	43 947	267 972	114	1 254
	víno do 2 l	542 284	2 627 636	435 987	2 047 633	22 308	59 545
	– z toho bílé víno	249 191	1 047 213	205 440	826 292	14 358	37 039
	víno nad 2 l	797 912	1 235 828	715 635	1 099 338	78 897	141 838
	– z toho bílé víno	568 012	874 724	507 212	780 777	62 870	112 725
	vinný mošt	33 049	54 071	33 049	54 071	907	1 790
	celkem	1 466 982	4 680 506	1 278 267	3 962 277	104 255	215 409
	vermuty	44 461	196 699	44 423	196 362	1 062	4 023
2018	šumivé víno	64 224	622 965	63 786	618 369	2 642	18 213
	perlivé víno	57 887	364 685	57 758	363 992	165	2 112
	víno do 2 l	553 789	2 887 463	434 487	2 233 329	58 532	124 294
	– z toho bílé víno	264 327	1 176 764	213 262	927 001	34 775	71 369
	víno od 2 l do 10 l	32 039	104 894	22 942	76 629	1 046	1 773
	víno nad 10 l	627 052	1 108 429	552 327	968 856	90 072	152 639
	– z toho bílé víno	467 525	810 137	419 912	721 803	73 432	122 735
	vinný mošt	19 479	38 102	19 411	37 564	567	2 183
	celkem	1 322 431	5 021 644	1 127 769	4 222 110	151 978	299 441
vermuty	65 730	233 214	65 697	232 944	8 983	12 771	

Zdroj: Celní statistika

Příloha 14 – Přehled o vývozu vína z ČR v letech 1997-1998

Kalendářní rok	Název	V ý v o z					
		celkem		do EU		do SR	
		hl	tis. Kč	hl	tis. Kč	hl	tis. Kč
1997	Šumivé víno	2 535	15 304	509	3 240	1 296	6 170
	Perlivé	464	1 043	0	0	461	1 040
	Víno do 2 l	3 988	21 693	879	5 254	1 573	7 474
	Víno nad 2 l	2 988	5 475	2 961	5 305	12	49
	Vinný mošt	0	0	0	0	0	0
	CELKEM	9 976	43 515	4 349	13 799	3 342	14 732
	Vermuty	462	1 933	1	6	414	1 681
1998*	Šumivé víno	485	2 988	65	449	299	1 548
	Perlivé	246	1 363	0	0	0	0
	Víno do 2 l	604	3 178	37	243	272	1 319
	Víno nad 2 l	17	53	1	14	6	27
	Vinný mošt	0	0	0	0	0	0
	CELKEM	1 106	6 219	103	706	576	2 894
	Vermuty	46	248	9	40	25	124

Poznámka: * = vývoz od 1. 1. 1998 do 31. 3. 1998

Zdroj: GFR

Příloha 15 – Vývoz vína z ČR (vč. intrakomunitárního převozu) v letech 2017-2018

VÝVOZ (včetně intrakomunitárního převozu)							
kalendářní rok	vinařský produkt	celkem		do EU		do SR	
		hl	tis. Kč	hl	tis. Kč	hl	tis. Kč
2017	šumivé víno	3 197	44 033	3 069	42 762	708	9 347
	perlivé víno	1 403	10 654	1 392	10 487	810	6 719
	víno do 2 l	58 261	348 808	56 190	315 928	27 890	152 761
	– z toho bílé víno	23 639	135 114	22 868	124 134	13 000	69 388
	víno nad 2 l	11 327	22 314	10 842	20 997	8 467	13 817
	– z toho bílé víno	6 141	11 622	6 083	11 457	4 789	7 353
	vinný mošt	3 925	7 785	3 925	7 785	3 827	7 084
	celkem	78 113	433 594	75 418	397 959	41 702	189 728
	vermuty	6 049	39 267	2 513	17 748	1 700	17 481
2018	šumivé víno	3 502	44 559	3 419	43 329	736	11 713
	perlivé víno	1 307	9 724	1 307	9 713	605	4 857
	víno do 2 l	51 478	473 983	48 717	427 321	19 872	121 778
	– z toho bílé víno	21 132	178 014	20 214	163 185	9 571	56 245
	víno od 2 l do 10 l	1 973	8 277	1 846	7 638	177	992
	víno nad 10 l	5 212	23 465	4 737	22 634	2 298	5 311
	– z toho bílé víno	2 404	5 941	2 347	5 848	1 216	2 829
	vinný mošt	5 343	11 117	5 343	11 117	954	1 698
	celkem	68 815	571 125	65 369	521 752	24 642	146 349
vermuty	5 100	30 338	1 868	12 005	440	2 186	

Zdroj: Celní statistika

Příloha 16 – Země s největším objemem dovozu do ČR v letech 2017-2018

DOVOZ (včetně intrakomunitárního převozu)					
kalendářní rok	vinařský produkt		země	množství (hl)	hodnota (tis. Kč)
2017	Skupina 2204 celkem			1 474 581	4 755 664
	Z toho:	Šumivé víno	Itálie	21 390	170 115
			Německo	14 403	60 312
			Francie	8 259	222 952
		Vino do 2 l	Španělsko	121 432	306 967
			Německo	71 580	339 263
			Francie	66 077	585 195
		Vino nad 2 l	Itálie	259 894	335 744
			Španělsko	191 007	284 215
			Maďarsko	153 022	254 328
	Skupina 2205 celkem (vermuty)			44 461	196 699
			Itálie	17 935	136 333
			Německo	19 850	43 592
		Španělsko	4 796	8 724	
2018	Skupina 2204 celkem			1 355 433	5 131 207
	Z toho:	Šumivé víno	Itálie	30 039	231 668
			Německo	15 515	95 278
			Francie	12 187	241 988
		Vino do 2 l	Maďarsko	78 346	231 722
			Německo	75 166	417 622
			Španělsko	68 601	236 794
		Vino od 2 l do 10 l	Itálie	6 964	23 867
			Španělsko	5 018	13 329
			Jižní Afrika	5 010	14 603
	Vino nad 10 l	Maďarsko	254 743	420 234	
		Itálie	98 601	191 473	
		Slovensko	90 072	152 639	
Skupina 2205 celkem (vermuty)			65 730	233 214	
		Itálie	20 584	131 527	
		Německo	16 740	45 911	
		Španělsko	11 924	26 203	

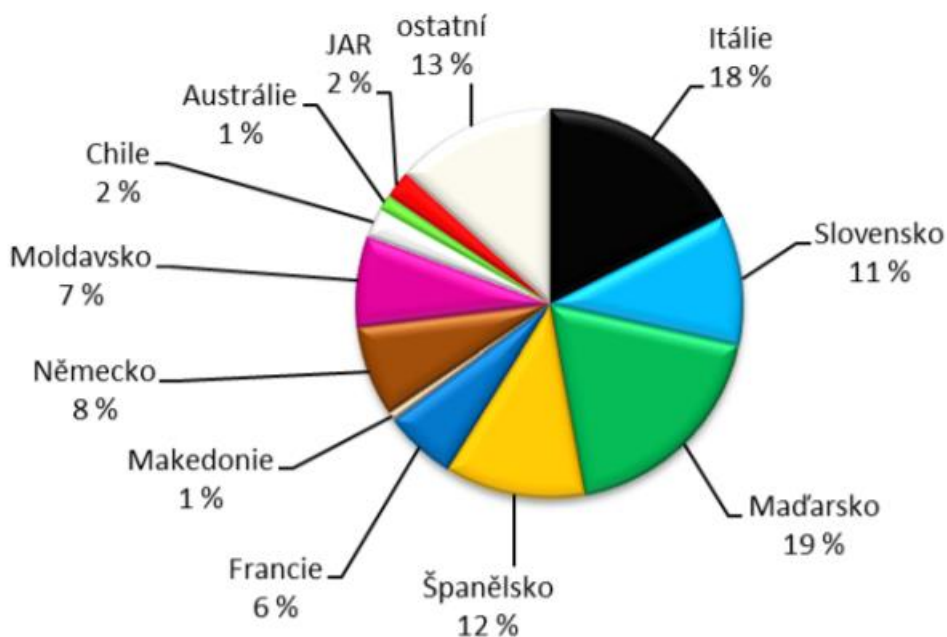
Zdroj: Celní statistika

Příloha 17 – Země s největším objemem vývozu z ČR v letech 2017-2018

VÝVOZ (včetně intrakomunitárního převozu)					
kalendářní rok	vinařský produkt	země	množství (hl)	hodnota (tis. Kč)	
2017	Skupina 2204 celkem		78 255	434 939	
	Z toho:	Šumivé víno	Polsko	864	6 700
			Slovensko	708	9 347
			Německo	626	5 222
		Vino do 2 l	Slovensko	27 890	152 761
			Polsko	18 588	99 773
			Rumunsko	2 922	15 612
		Vino nad 2 l	Slovensko	8 467	13 817
			Bulharsko	951	2 386
			Rumunsko	691	1 894
	Skupina 2205 celkem (vermuty)		6 049	39 267	
		Kanada	2 099	12 915	
		Slovensko	1 700	13 481	
	USA	1 437	8 604		
2018	Skupina 2204 celkem		68 814	571 126	
	Z toho:	Šumivé víno	Polsko	1 614	9 225
			Slovensko	736	11 713
			Německo	418	7 553
		Vino do 2 l	Slovensko	19 872	121 778
			Německo	11 689	175 046
			Polsko	10 339	66 153
		Vino od 2 l do 10 l	Rumunsko	812	2 445
			Bulharsko	560	2 034
			Polsko	198	534
	Vino nad 10 l	Slovensko	2 298	5 310	
		Maďarsko	998	1 643	
		Velká Británie	807	12 892	
Skupina 2205 celkem (vermuty)		5 100	30 338		
	Kanada	2 024	11 237		
	USA	1 208	7 096		
	Slovensko	440	2 186		

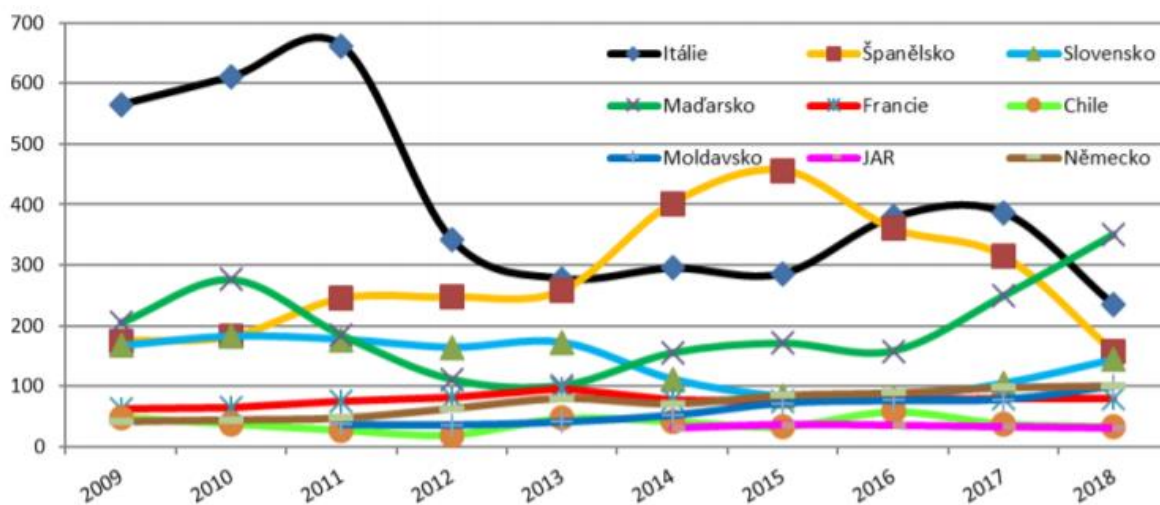
Zdroj: Celní statistika

Příloha 18 – Podíl jednotlivých států na objemu 1,33 mil. hl dovozu vína do ČR za rok 2018

Zdroj: SV ČR

Příloha 19 – Vývoj dovozu vína do ČR dle států v rozmezí let 2009-2018 (v tis. hl)

Zdroj: SV ČR

Příloha 20 – Vývoj výměr zemědělské půdy a počtu farem v EZ mezi lety 1990-2018

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové výměry půdy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1
2014	3 885	493 971	11,72	-1,0	0,0
2015	4 115	494 661	11,74	5,9	0,1
2016	4 243	506 070	12,03	3,1	2,3
2017	4 399	520 032	12,37	3,7	2,8
2018	4 606	538 223	12,80	4,7	3,5

Pozn.: Údaje o počtu hospodařících farem a celkové výměře půdy v EZ k 31. 12. 2018 byly exportovány z REP k 6. 2. 2019 a mohou se lišit od údajů aktualizovaných v průběhu roku 2019. Od roku 2016 je nově uveden počet ekofarem bez poboček z důvodu sjednocení údajů s REP, kde nejsou pobočky evidovány.

Zdroj: eagri.cz

Příloha 21 – Struktura půdního fondu v režimu ekologického zemědělství ke konci roku 2018

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	48 390,97	489 869,66	538 260,63
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	48 381,44	489 841,95	538 223,39
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	45 894,52	476 676,69	522 571,21
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	45 893,03	476 672,66	522 565,69
Trvalý travní porost	25 268,51	410 018,20	435 286,71
Orná půda	19 713,12	61 225,97	80 939,09
z toho: <i>standardní orná půda</i>	<i>18 133,75</i>	<i>57 595,23</i>	<i>75 728,98</i>
<i>travní porost</i>	<i>1 552,73</i>	<i>3 618,04</i>	<i>5 170,77</i>
<i>úhor</i>	<i>26,64</i>	<i>12,70</i>	<i>39,34</i>
Trvalá kultura	868,72	5 294,83	6 163,55
z toho: <i>ovocný sad (intenzivní a ostatní)</i>	<i>466,69</i>	<i>3 189,06</i>	<i>3 655,75</i>
<i>vinice</i>	<i>85,88</i>	<i>849,54</i>	<i>935,42</i>
<i>chmelnice</i>	<i>4,89</i>	<i>5,66</i>	<i>10,55</i>
<i>jiná trvalá kultura (krajinotvorný sad)</i>	<i>311,26</i>	<i>1 250,57</i>	<i>1 561,83</i>
Ostatní plocha ¹⁾	42,68	133,66	176,34
Rybník	1,49	4,03	5,52
Půda mimo LPIS			
z toho: <i>rybník</i>	<i>8,04</i>	<i>23,68</i>	<i>31,72</i>
<i>ostatní plocha¹⁾</i>	<i>2 488,41</i>	<i>13 169,29</i>	<i>15 657,70</i>

¹⁾ Školka, porost RRD (rychle rostoucí dřeviny), zalesněná půda a jiná kultura.

Zdroj: eagri.cz

Příloha 22 – Počet ekofarem a výměra ploch obhospodař. v rámci EZ dle krajů ČR – rok 2018

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy ²⁾ (ha)
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	670	80 519	15,4	6 780	8,4	120
Plzeňský	537	67 100	12,8	10 334	15,4	125
Moravskoslezský	427	57 530	11,0	2 960	5,1	135
Karlovarský	241	54 990	10,5	1 556	2,8	228
Ústecký	303	46 670	8,9	2 268	4,9	154
Olomoucký	283	39 855	7,6	3 417	8,6	141
Zlínský	404	37 862	7,2	2 006	5,3	94
Liberecký	277	34 404	6,6	1 406	4,1	124
Královéhradecký	244	23 541	4,5	1 450	6,2	96
Jihomoravský	316	21 781	4,2	4 598	21,1	69
Středočeský	343	21 189	4,1	4 110	19,4	62
Vysočina	370	20 802	4,0	2 290	11,0	56
Pardubický	184	16 150	3,1	2 597	16,1	88
Hl. m. Praha	7	179	0,0	122	68,3	26
Celkem	4 606	522 571	100	45 895	8,8	113

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ (avšak jen půda evidovaná v LPIS). Farmy jsou ke krajům přiřazeny dle nejvyšší výměry zaznamenané v REP – pokud hospodaří farma na půdě ve více krajích, je přiřazena ke kraji, kde se nachází nejvíce obhospodařovaných ploch.

²⁾ Do průměrné výměry ekofarmy jsou zahrnuty pouze plochy evidované v LPIS. Celková průměrná výměra ekofarmy 113 ha se tak mírně liší od průměrné výměry 117 ha, do které je zahrnuta i půda mimo LPIS.

Zdroj: eagri.cz

Příloha 23 – Vývoj sklizňové plochy (v ha), sklizně (v t), hektarového výnosu (v t/ha) v letech 1920-2017

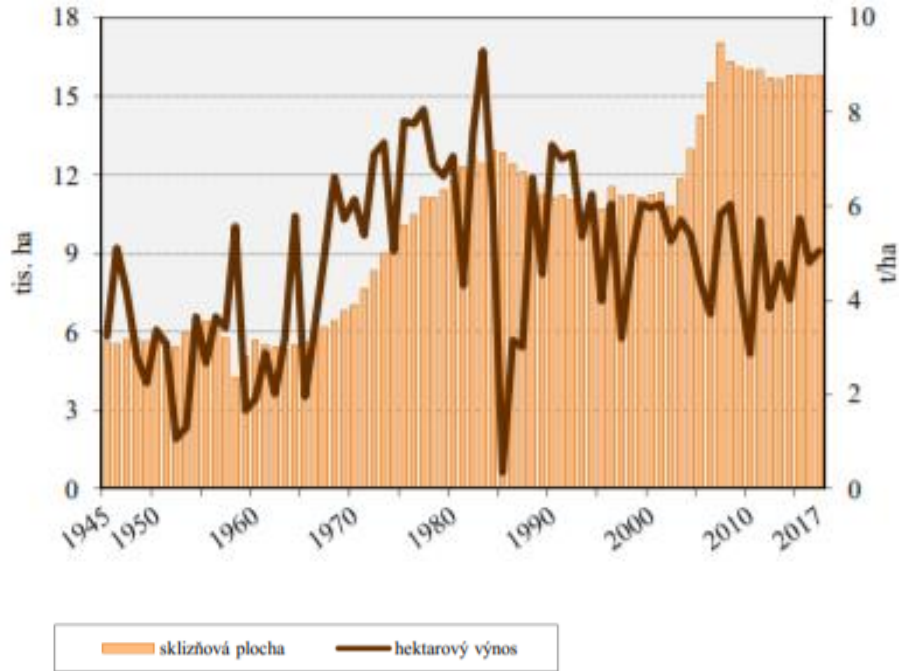
Rok	Vinice plodící		
	sklizňová plocha	hektarový výnos	sklizeň
	ha	t/ha	t
1920	5 689	.	.
1921	4 882	.	.
1922	4 680	.	.
1923	4 566	.	.
1924	4 527	.	.
1925	3 896	.	.
1926	3 787	.	.
1927	3 351	.	.
1928	3 910	.	.
1929	3 643	.	.
1930	3 888	.	.
1931	4 123	.	.
1932	4 137	.	.
1933	4 488	.	.
1934	4 779	2,90	13 839
1935	6 777	2,71	18 338
1936	5 820	3,48	20 257
1937	6 209	3,43	21 266
1938	10 860	4,32	46 901
⋮			
1945	5 609	3,24	18 170
1946	5 523	5,10	28 170
1947	5 702	4,19	23 900
1948	5 718	2,82	16 108
1949	5 629	2,25	12 655
1950	5 743	3,36	19 306
1951	5 524	3,08	17 001
1952	5 393	1,06	5 718
1953	5 954	1,30	7 744
1954	6 147	3,65	22 408
1955	6 378	2,67	17 052
1956	6 413	3,64	23 347
1957	5 745	3,42	19 639
1958	4 251	5,56	23 649
1959	5 059	1,67	8 429
1960	5 654	1,91	10 782

Příloha č. 23: dokončení

Rok	Vinice plodící		
	sklízňová plocha	hektarový výnos	sklizeň
	ha	t/ha	t
1961	5 473	2,88	15 740
1962	5 399	2,02	10 903
1963	5 301	3,18	16 859
1964	5 468	5,78	31 620
1965	5 580	1,96	10 915
1966	5 904	3,43	20 244
1967	6 168	4,97	30 634
1968	6 409	6,61	42 379
1969	6 798	5,73	38 921
1970	7 026	6,13	43 099
1971	7 637	5,38	41 078
1972	8 318	7,10	59 087
1973	9 018	7,34	66 162
1974	9 539	5,05	48 153
1975	10 044	7,80	78 323
1976	10 451	7,75	81 014
1977	11 116	8,04	89 414
1978	11 110	6,88	76 423
1979	11 417	6,64	75 773
1980	11 760	7,05	82 917
1981	12 266	4,32	52 965
1982	12 704	7,55	95 863
1983	12 425	9,29	115 402
1984	12 928	6,14	79 327
1985	12 794	0,34	4 408
1986	12 405	3,15	39 047
1987	12 093	3,01	36 344
1988	11 565	6,59	76 226
1989	11 253	4,56	51 316
1990	11 122	7,30	81 152
1991	11 233	7,01	78 711
1992	11 028	7,12	78 475
1993	9 559	5,36	51 209
1994	10 331	6,25	64 522
1995	10 679	3,99	42 620
1996	11 540	6,04	69 694
1997	11 183	3,20	35 758
1998	11 232	4,91	55 172
1999	11 110	6,04	67 073
2000	11 236	5,96	66 937
2001	11 317	6,04	68 346
2002	10 794	5,25	56 682
2003	11 825	5,70	67 412
2004	12 967	5,38	69 733
2005	14 247	4,39	62 597
2006	15 519	3,71	57 635
2007	17 008	5,82	99 029
2008	16 302	6,03	98 323
2009	16 089	4,27	68 737
2010	15 991	2,87	45 923
2011	16 006	5,70	91 253
2012	15 667	3,83	59 990
2013	15 654	4,77	74 721
2014	15 783	4,03	63 533
2015	15 808	5,73	90 608
2016	15 797	4,80	75 905
2017	15 807	5,05	79 774

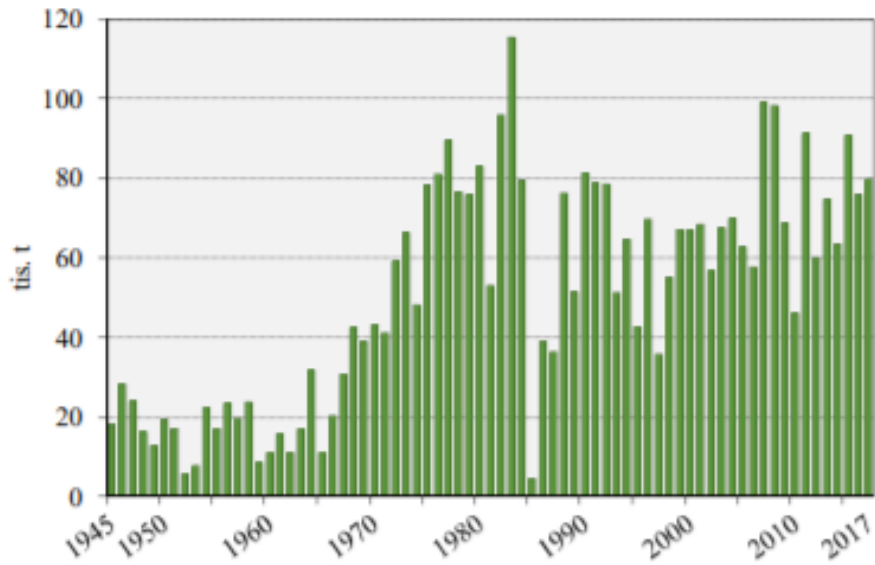
Zdroj: ČSÚ

Příloha 24 – Sklizňová plocha a hektarový výnos v letech 1945-2017

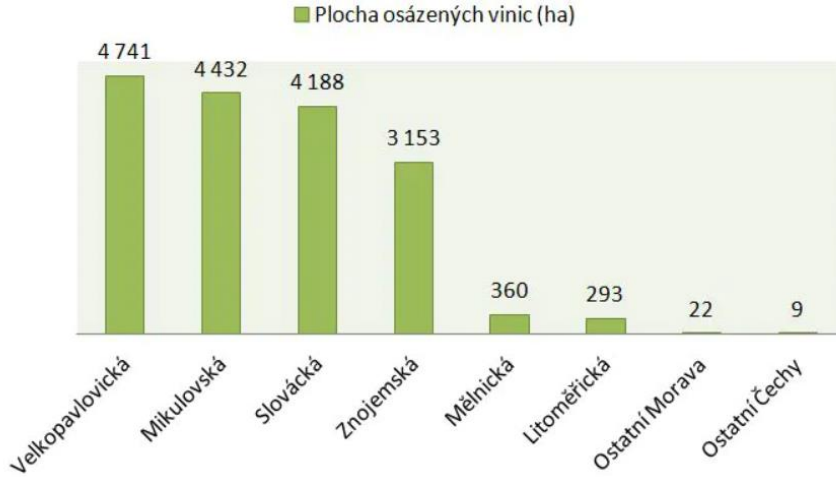
Zdroj: ČSÚ

Příloha 25 – Sklizeň hroznů v letech 1945-2017 (v tis. t)

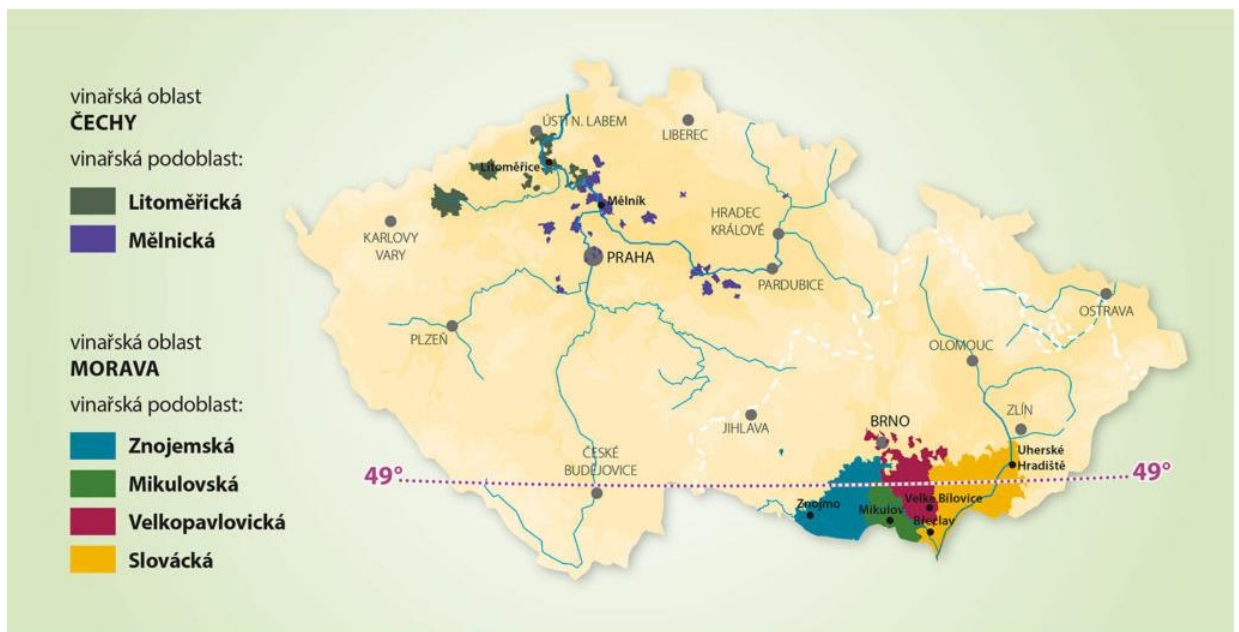
Zdroj: ČSÚ

Příloha 26 – Plocha osázených vinic ve vinařských oblastech (v ha)

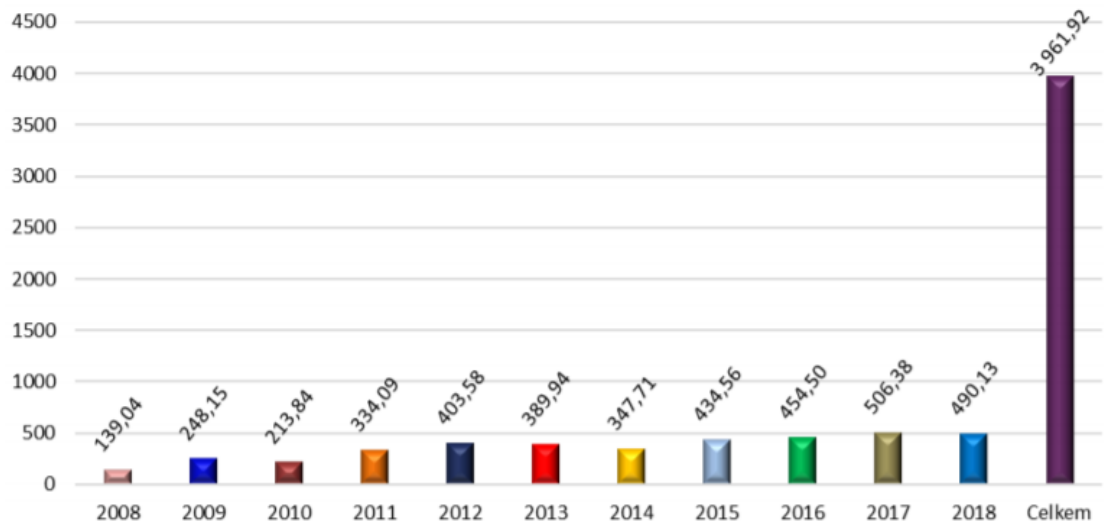
Zdroj: eagri.cz

Příloha 27 – Vinařské oblasti a podoblasti v ČR

Zdroj: www.cmb-brno2020.cz

Příloha 28 – Výsadba vinic v ČR v letech 2008-2018

Zdroj: ÚKZÚZ

Příloha 29 – Pozor přecházejí berušky – ekologický vinohrad

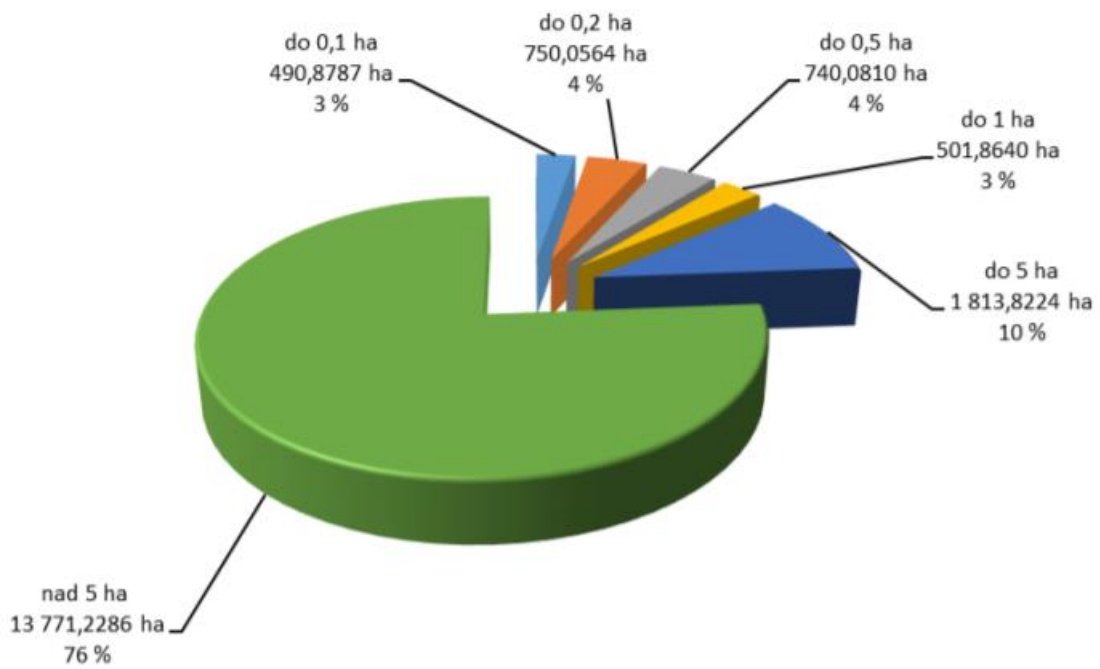
Pozor nešlápněte na berušky! Foto © www.curiouswines.ie

Příloha 30 – Spotřební daň na hl vína (tichého a šumivého) v zemích OECD v roce 2016 v USD

Země	Tiché víno	Šumivé víno
Norsko	708,3	78,3
Irsko	471,5	943,0
V. Británie	417,9	535,3
Finsko	376,2	376,2
Švédsko	298,6	298,6
Turecko	204,6	1 381,9
Dánsko	172,6	222,5
Estonsko	124,3	94,0
Nizozemí	98,1	282,4
Belgie	83,1	284,5
Lotyšsko	77,7	77,7
Japonsko	66,1	66,1
Kanada	48,5	48,5
USA	47,0	116,0
Polsko	41,9	41,9
Řecko	22,2	22,2
Francie	4,2	10,4
Německo	0,0	150,9
Rakousko	0,0	111,0
Česko	0,0	95,1
Slovensko	0,0	88,4
Maďarsko	0,0	59,0
Itálie	0,0	0,0
Lucembursko	0,0	0,0
Portugalsko	0,0	0,0
Slovinsko	0,0	0,0
Španělsko	0,0	0,0
Švýcarsko	0,0	0,0

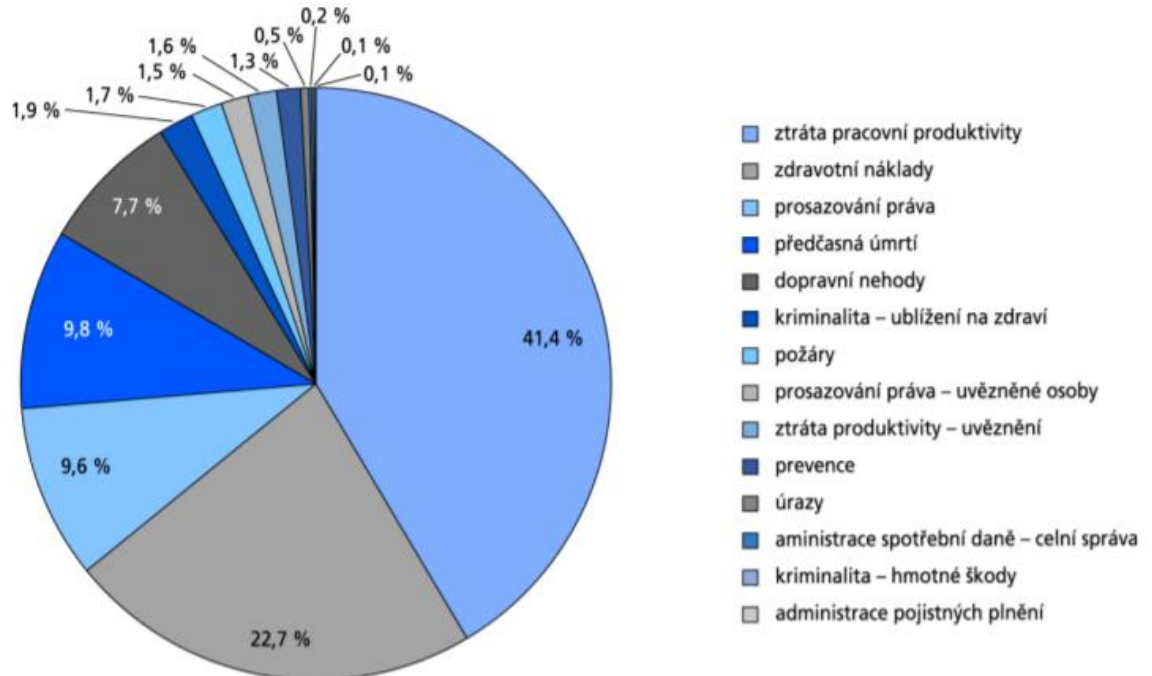
Zdroj: <https://www.finance.cz/485587-vino-spotrebni-dan/>, pramen: OECD

Příloha 31 – Kategorie velikosti vinic k 31.12.2018 dle osázené plochy

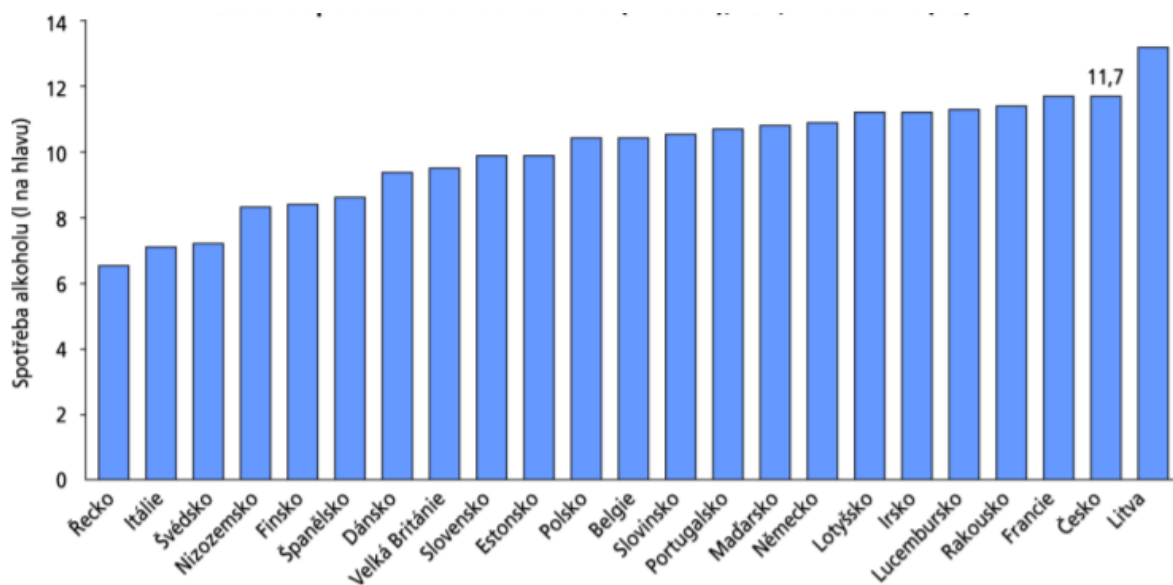
Zdroj: ÚKZÚZ

Příloha 32 – Celospolečenské náklady konzumace alkoholu dle jednotlivých položek

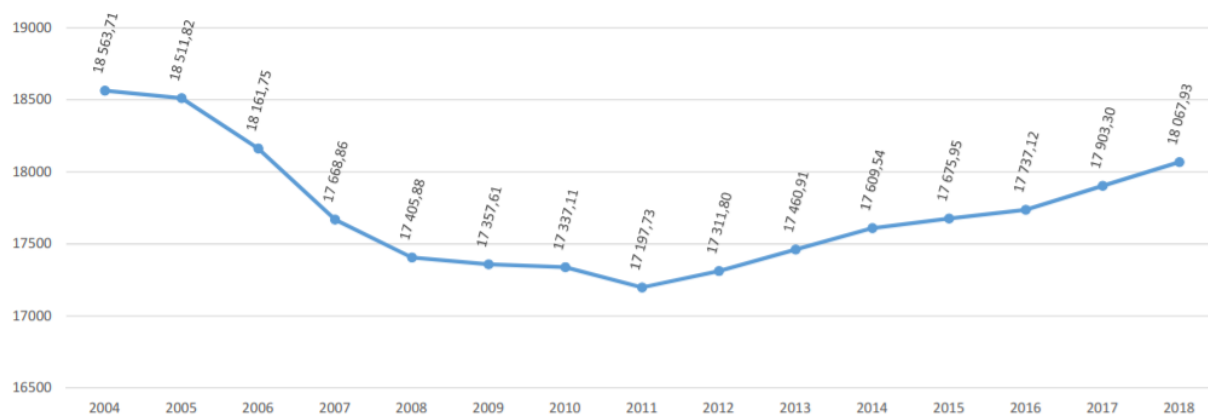
Zdroj: Mlčoch a kol, 2019

Příloha 33 – Světová spotřeba alkoholu na hlavu v litrech (rok 2016)

Zdroj: Mlčoch a kol., 2019

Příloha 34 – Vývoj ploch vinic v ČR po vstupu do EU

Zdroj: eagri.cz

Příloha 35 – Zarážání hory v Havraníkách

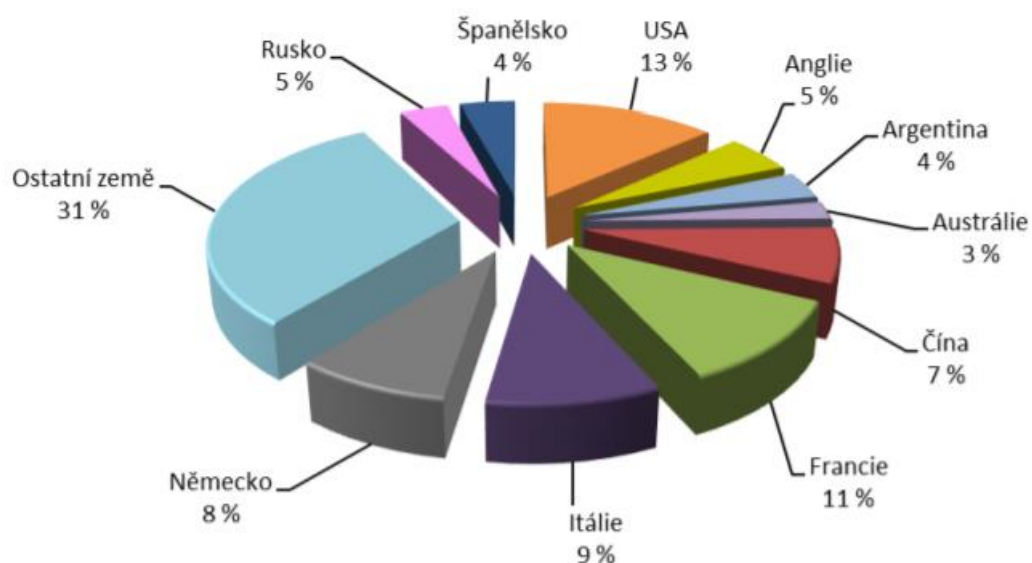
Zdroj: Deník.cz

Příloha 36 – Přehled o vinohradnictví v zemích EU mezi lety 1997-1999*

Země	1997			1998			1999*		
	plocha tis. ha	produkce tis. t	výnos T/ha	plocha tis. ha	produkce tis. t	výnos t/ha	plocha tis. ha	produkce tis. t	výnos t/ha
Belgie a Lucembursko	1,3	10,1	7,78	1,3	21,3	7,78	1,3	22,0	16,92
Francie	882,6	7 161,7	8,11	872,7	7 012,8	7,91	870,9	8 000,9	9,18
Itálie	894,0	8 231,5	9,21	869,2	9 208,1	7,83	870,5	9 731,6	11,18
Německo	102,5	1 250,0	12,20	101,7	1 408,0	12,20	101,7	1 648,0	16,22
Portugalsko	256,3	763,7	2,97	252,0	510,4	2,97	252,0	550,0	2,18
Rakousko	47,7	234,3	4,91	49,3	351,4	4,91	48,0	351,4	7,32
Řecko	124,1	1 213,2	9,78	124,0	1 216,0	9,78	124,0	1 200,0	9,68
Španělsko	1 120,0	5 475,0	4,89	1 163,0	4 885,9	4,21	1 163,0	4 969,300	4,27
Velká Británie	0,9	2,0	2,22	1,0	2,0	2,22	0,8	1,4	1,67
EU CELKEM	3 429,3	24 341,6	-	3 434,2	24 616,2	-	3 432,2	26 474,8	-

Pramen: FAOSTAT, zdroj: eagri.cz

Příloha 37 – Celková spotřeba vína 246 mil. hl v roce 2018 ve světě podle států

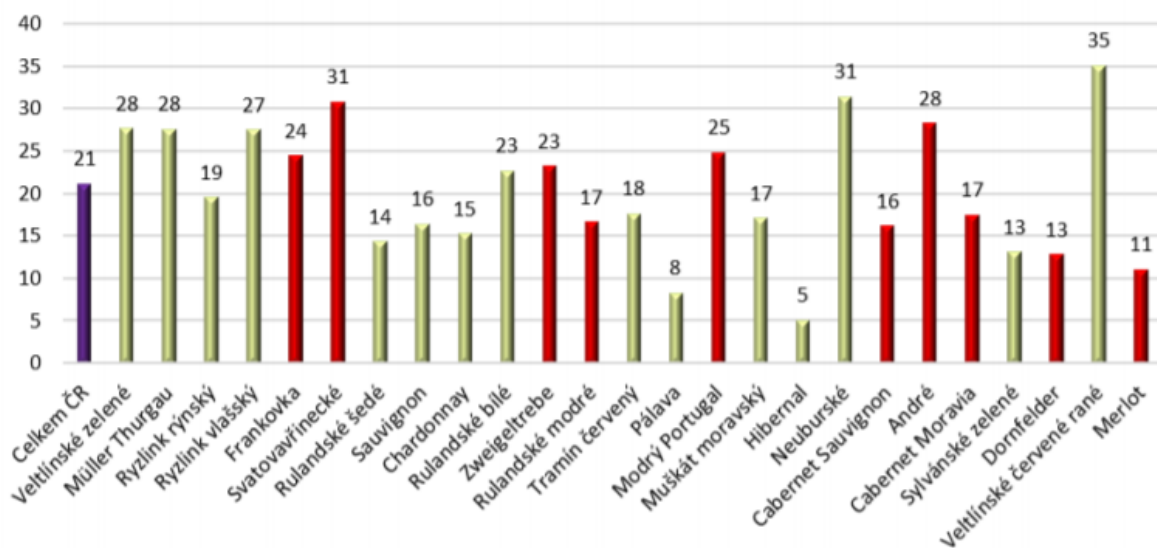
Zdroj: SV ČR

Příloha 38 – Přehled největších světových dovozců a vývozců vína v roce 2018

Vývoz vína			Dovoz vína		
Stát	mil hl	mil €	Stát	mil hl	mil €
Španělsko	21,0	2 916	Německo	14,5	2 619
Itálie	19,7	6 148	Anglie	13,2	3 510
Francie	14,1	9 336	USA	11,5	5 245
Chile	9,3	1 680	Francie	6,2	861
Austrálie	8,6	1 829	Čína	6,9	2 415
JAR	4,2	663	Rusko	4,1	1 226
Německo	3,8	1 032	Nizozemsko	4,2	1 169
USA	3,5	1 226	Kanada	4,2	1 693
Portugalsko	3,0	804	Belgie	3,0	975
Nový Zéland	2,6	1 011	Japonsko	2,6	1 419

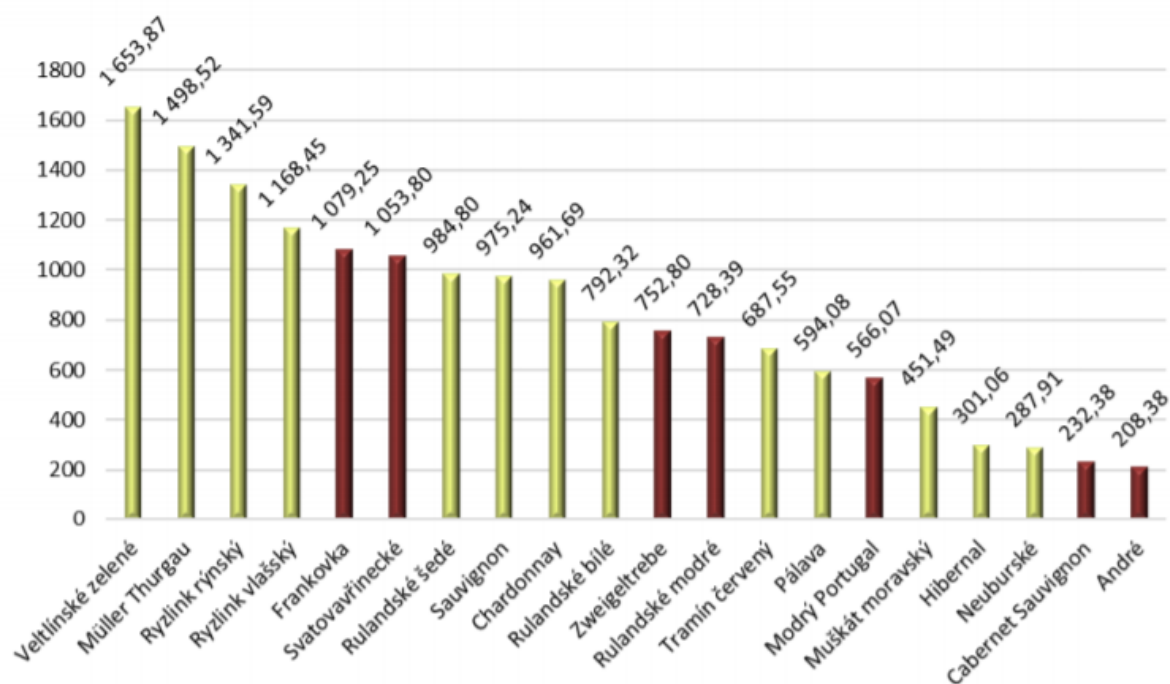
Zdroj: SV ČR

Příloha 39 – Průměrné stáří nejčastěji pěstovaných odrůd v ČR k 31.12.2018

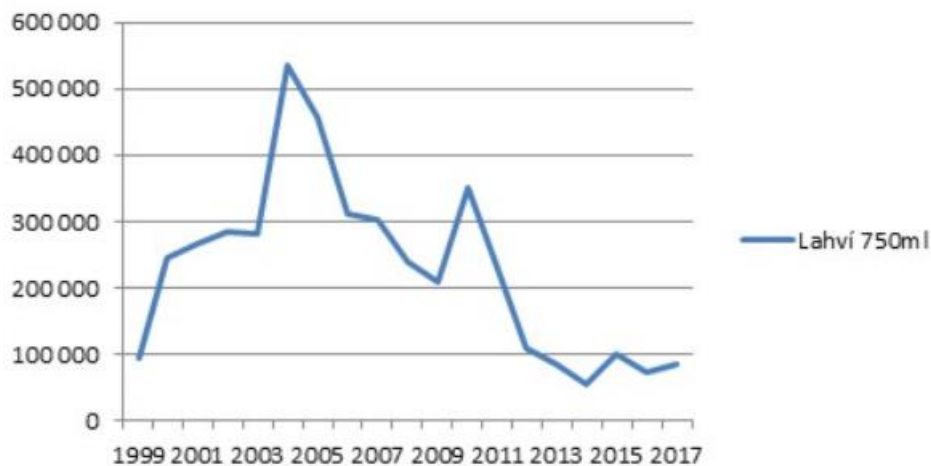
Zdroj: SV ČR

Příloha 40 – Přehled nejčastěji pěstovaných odrůd v ČR k 31.12.2018 (ha)

Zdroj: ÚKZÚZ

Příloha 41 – Prodej Beaujolais v ČR v letech 1999-2017

Zdroj: Kozák, 2018

Příloha 42 – Svatomartinské víno

Svatomartinské víno

počet vyrobených lahví v tisících

